ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

ปริญญา

การบริหารการศึกษา | การศึกษา

สาขา | **ภาควิชา**

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุข ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

An Educational Management Model in Basic Education Schools for Peace in the Southern Border

นามผู้วิจัย นายนันทพล วิทยานนท์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์, ค.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณฑป ไชยชิต, ค.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(อาจารย์รังสรรค์ มณีเล็ก, กศ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นฤมล ยุตาคม, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุข ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

An Educational Management Model of Basic Education Schools for Peace in the Southern Border

โดย

นายนันทพล วิทยานนท์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นันทพล วิทยานนท์ 2555: รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์, ค.ด. 239 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีขั้นตอนการวิจัย คือ กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ศึกษาตัวชี้วัดความสุข ออกแบบรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดความสุขของประชาชน ประกอบด้วย 10 มิติ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ครอบครัว สุขภาพ การศึกษา สังคม สนับสนุนสังคม การมีงานทำและมีรายได้ สิทธิและความเป็นธรรม ความมั่นคงส่วนบุคคล และการเมืองและธรรมาภิบาล และรูปแบบที่ได้จากการวิจัยมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับตัวชี้วัดความสุขประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ เป้าหมายการจัดการศึกษา วัตถุประสงค์ ลักษณะสำคัญ องค์ประกอบของรูปแบบแนวทางการบริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล งบประมาณ และการบริหารทั่วไป และเงื่อนไขความสำเร็จ

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Nantapol Witayanont 2012: An Educational Management Model of Basic Education Schools for Peace in the Southern Border. Doctor of Education (Educational Administration), Major Field: Educational Administration, Department of Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Wisut Wichitputchraporn, Ph.D. 239 pages.

The objectives of the research are firstly, to define an indication of happiness of people in Southern provinces of Thailand being now under the unrest circumstance which are not yet identified of the root causes but apparently amongst contradiction of politics. Secondly, by getting the indications, to come up with educational management model of basic education School to be conducted and the last, but not least is that people in the South will be growing up with knowledge and peaceful lives.

The research has been conducted through mixed methods; i.e. collecting information and data both from aspects of quality and quantity. The researcher has first studied on data in hand, followed by having them analyzed and supported by doing interview among knowledgeable people. The enquiry forms distributed among managerial persons of education field and knowledgeable people living in the South. Among them, they are Pattani Yala and Narathiwat provinces. The research was proceeded by outlining the scope and then figuring out on the indications of happiness. As from the results, educational models were formed and then confirmed by assessment of appropriateness and feasibility. From the research, there are following factors forming "the state of happiness": 1)Housing 2)Family 3)Health 4)Education 5)Society 6)Social 7)Career 8)Rights and Justice 9) Personal Security and Safety 10)Politics and Good Governance. As from the result , the models relating to such the above indicators were derived as follows: 1) Basic Concepts 2) Criteria 3) Objectives 4) Targeting 5) Characteristics 6) Forms of Educational Management 7) Human Resource Management 8) Budgeting 9) General Administration, and 10) Conditions on Achievement.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต และอาจารย์ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยมาโดยตลอด รวมถึง รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และอาจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมาภา ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมาไว้ ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้องๆ ภรรยาและลูกๆ ตลอดจนเพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจอย่างดียิ่งในการศึกษา และให้การสนับสนุนในการทำวิจัยตลอดมา จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีซึ่งเป็นผลจากงานวิจัยนี้ ขอมอบเป็นสมบัติของแผ่นดิน คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นันทพล วิทยานนท์

มีนาคม 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

สารบัญภาพ (5)

บทที่ 1 บทนำ 1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5
- ขอบเขตของการวิจัย 6
- ตัวแปรที่ศึกษา 6
- คำถามในการวิจัย 6
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6
- นิยามศัพท์ 7

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 8
- แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 8
- แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม 14
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา 17
- แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบหรือแบบจำลองการบริหารการศึกษา 44
- แนวคิดเกี่ยวกับการตัวชี้วัดความสุขของมนุษย์ 78
- แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามและประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น 91
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 98

บทที่ 3 วิธีการวิจัย 109
- ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 109
- ประชากรและตัวอย่าง 112
- ผู้ให้ข้อมูล 114
- ตัวแปรที่ศึกษา 114
- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 114
- ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ 115

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 116
การเก็บรวบรวมข้อมูล 116
การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 117
สรุปขั้นตอนการวิจัย 118
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ 120
ผลการวิจัย 120
ข้อวิจารณ์ 169
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 176
สรุปผลการวิจัย 176
ข้อเสนอแนะ 182

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 185

ภาคผนวก 191
ภาคผนวก ก การตรวจคุณภาพเครื่องมือ 192
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล 198
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ 200
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 202
ภาคผนวก จ แบบประเมินความเหมาะสมของ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุข ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ 211

ประวัติการศึกษา และการทำงาน 239

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลิตภัณฑ์มวลรวมและระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อประชากร ปี 2553	3
2	อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2551–2553	4
3	แสดงอัตราการเรียนรู้ของคนไทย ภาคใต้	4
4	วิเคราะห์ตัวชี้วัดความสุขตามแนวคิดของนักวิชาการ	88
5	แสดงประชากรและตัวอย่าง	113
6	จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา	121
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านวิชาการ	122
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านบุคลากร	126
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านงบประมาณ	127

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านบริหารทั่วไป	128
11	การวิเคราะห์ลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทงาน	142

ตารางผนวกที่

1	ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ของข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้	193

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเล็กภายในโรงเรียนใหญ่	55
2	แสดงขั้นออกแบบการพัฒนาตามวงจร PDCA	60
3	แสดงขั้นศึกษาและออกแบบพัฒนาครูและชุมชน	61
4	แสดงรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาเน้นครูและชุมชนเป็นสำคัญ	62
5	แสดงรูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล	63
6	แสดงรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อเน้นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง	64
7	แสดงรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้	66
8	แสดงการบริหารจัดการใช้แหล่งเรียนรู้	70
9	แสดงรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบร่วมมือร่วมใจ	75
10	กรอบแนวความคิดตัวชี้วัดความสุข	90
11	แสดงกรอบแนวความคิดเบื้องต้น	108
12	สรุปขั้นตอนการวิจัย	118
13	รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้	148

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของโลกในปัจจุบันที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ได้ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เรียกกันว่า ยุคโลกาภิวัฒน์ (Globalization) ทำให้การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็ว มนุษย์สามารถติดต่อกันได้อย่างไร้พรมแดน และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สบายขึ้น เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเห็นด้วยขึ้น อย่างไรก็ดี ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สิ่งหนึ่งที่ไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นใดก็ยังคงได้รับการกล่าวถึงกันทุกยุคทุกสมัย นั่นก็คือ “สันติสุข” หรือ “Peace” ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์ความขัดแย้งยังคงปรากฏให้เห็นทุกมุมโลก ทั้งในเอเชีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกา และท่ามกลางความไม่สงบเหล่านี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะเรียกร้องหาความ “สันติสุข”อยู่เสมอ ซึ่งคำว่า “สันติสุข” ตามความหมายจากพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีความหมายว่า “ความสุขที่เกิดจากความสงบ เช่น รัฐบาลบริหารประเทศ เพื่อสันติสุขของประชาชน”

การแก้ปัญหาของความไม่สงบนั้น ทั่วโลกต่างก็ให้ความสำคัญและพยายามค้นหาวิธีที่ดีที่สุดสำหรับการจัดการกับความไม่สงบเหล่านี้ ทั้งในด้านนโยบายของรัฐบาล หรือองค์การเอกชนสากลก็ตาม ซึ่งในหลายๆ วิธีที่ได้ปฏิบัติกันนั้น ก็ยังมีอีกวิธีหนึ่งที่สามารถสร้างความเข้าใจ และลดความไม่สงบได้ โดยอาจจะถือได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุเลยก็ว่าได้ นั่นคือ การศึกษา ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายว่า “การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” เพราะผลลัพธ์ของการศึกษานั้นคือ ความสุข จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับ2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้ให้จุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” จะเห็นได้ว่า การศึกษานั้นมีอิทธิพลที่จะสร้างให้เกิดความสันติสุขได้ ซึ่งขณะนี้เป็นที่ทราบกันดีว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบสุขขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเสียหายทั้งด้านชีวิต ทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 60 ล้านคน บนพื้นที่ประมาณ 517,000 ตารางกิโลเมตร ตามประวัติศาสตร์ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาษา ความเชื่อเรื่องศาสนา ค่านิยมที่แตกต่าง และชาติพันธุ์ โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 80 ของประชากร และส่วนใหญ่ใช้ภาษายาวีในการสื่อสาร ด้วยวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของประชากรที่เป็นแบบอิสลาม ซึ่งมีความแตกต่างกับประชากรส่วนใหญ่ในประเทศ รวมถึงความเป็นคนเชื้อสายมลายู จึงทำให้มีความต้องการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบททางสังคมเป็นอย่างยิ่ง สำหรับสภาพในปัจจุบันนั้นประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้รายได้ต่ำกว่าภาคอื่นๆ

สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์โดยทั่วไปของ จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยพื้นที่ของแต่ละจังหวัดมีดังนี้ จังหวัดปัตตานี 1,940.4 ตร.กม. ประกอบด้วย 12 อำเภอ 115 ตำบล 629 หมู่บ้าน จังหวัดยะลา 4,521.1 ตร.กม. ประกอบด้วย 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 56 ตำบล 341 หมู่บ้าน และจังหวัดนราธิวาส 4,475 ตร.กม. 13 อำเภอ 77 ตำบล 551 หมู่บ้าน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะนำมาปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ซึ่งเป็นรายได้หลักของประชากร และมีป่าไม้โดยเฉพาะป่าบาลา-ฮาลา ซึ่งเป็นป่าดิบชื้นเขตร้อนที่มีความอุดมสมบูรณ์หนึ่งในสามแห่งของโลก รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะแร่ธาตุที่นำมาพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่หลากหลาย มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา และแม่น้ำ-สุไหงโก-ลก จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพรมแดนติดกับอ่าวไทย มีภูเขาสันกาลาคีรีและลำน้ำนราธิวาสเป็นพรมแดนอาณาเขตติดต่อกับรัฐกลันตันและเปรัคของมาเลเซีย

สภาพแวดล้อมทางประชากรใน จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตามการสำรวจประชากรปี 2549 ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทั้งสิ้น1,799,022 คน ร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 19.9 นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาและลัทธิอื่นๆ อีกร้อยละ 0.1 จำนวนประชากรเรียงลำดับดังนี้ นราธิวาส 0.70 ล้านคน ปัตตานี 0.64 ล้านคน และยะลา 0.46 ล้านคน โดยมีโครงสร้างประชากรในวัยเด็ก(ต่ำกว่า 14 ปี) มีสัดส่วนลดลงแต่ไม่มาเท่ากับส่วนอื่นๆ ของประเทศ เนื่องจากข้อจำกัดทางศาสนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจใน จังหวัดชายแดนภาคใต้

โครงสร้างทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการเกษตรคือ ยางพารา น้ำมันปาล์ม และการประมง โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ปี 2553 รวมมูลค่า 127,329 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของประเทศ ส่วนรองลงมาคือการค้าและการบริการ และอันดับสุดท้ายคือภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีแนวโน้มลดลงอันเนื่องจากปัญหาความไม่สงบ

ตารางที่ 1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมและระดับผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อประชากร ปี 2553

จังหวัด	**GPP**	**สัดส่วน(%)**	**Per Capita GPP**
ปัตตานี	39,658	10.27% GPP 5 จชต.	58,092
ยะลา	39,224	10.16% GPP 5 จชต.	81,736
นราธิวาส	48,357	12.53% GPP 5 จชต.	63,180
รวม 3 จังหวัด	127,329	14.68% GRP 1.4% GDP	203,008
ภาคใต้	867,004	-	93,616
ประเทศ	9,041,551	-	135,145

ตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปค่อนข้างช้าเนื่องจากประสบปัญหาด้านความมั่นคงอย่างรุนแรงและต่อเนื่องจนเข้าสู่ภาวะถดถอย การส่งออก การใช้จ่ายภาคเอกชน และการลงทุนลดลงต่อเนื่อง มีเพียงเงินเบิกจ่ายจากรัฐบาลที่เข้าไปกระตุ้นเพื่อพยุงภาวะเศรษฐกิจให้พ้นจากการเข้าสู่ภาวะวิกฤติ สังเกตได้จากอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนใต้ต่ออัตราการขยายตัวเศรษฐกิจระดับประเทศ ปี 2551 ที่ร้อยละ 5.26 ขณะที่ในปี 2553 อัตราการเติบโตติดลบที่ร้อยละ 1.28

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2551–2553

จังหวัด	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
ปัตตานี	-0.64	4.89	4.13
ยะลา	7.61	9.07	-6.49
นราธิวาส	8.81	7.99	-3.11
3 จวต.	5.26	7.32	-1.82
ภาคใต้	4.75	7.11	-4.77
ประเทศ	8.67	6.51	-0.43

สภาพแวดล้อมทางการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชากรในภาคใต้เห็นด้วยกว่าร้อยละ 60 มีความรู้ในระดับ “คิดเป็นทำเป็น” และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยพิจารณาจากอัตราการเรียนรู้หรือสัดส่วนประชากรที่สำเร็จการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6ในระบบโรงเรียนหรือเทียบเท่าขึ้นไปต่อประชากรในวัยเดียวกันในภาคใต้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยเพิ่มจากร้อยละ 56.15 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 60.73 ในปี 2547 โดยกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน กลุ่มที่ 1 คือ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา มีสัดส่วนผู้มีความรู้ในระดับคิดเป็นทำเป็นต่ำที่สุดในภาคตลอดระยะ 4 ปีที่ผ่านมา แต่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51.17 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 56.83 ในปี 2547 และจังหวัดนราธิวาสมีสัดส่วนผู้มีความรู้ในระดับคิดเป็นทำเป็นต่ำที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงอัตราการเรียนรู้ของคนไทย ภาคใต้

(หน่วย: ร้อยละ)

ภาค/กลุ่มจังหวัด	**อัตราการเรียนรู้**				**อัตราการขยายตัวเฉลี่ย**
	2544	**2545**	**2546**	**2547**	**3 ปี ของแผนฯ 9**
ภาคใต้	56.15	57.47	58.69	60.73	2.65
ภาคใต้ 1	56.88	58.95	60.26	59.03	1.27
ภาคใต้ 2	56.44	57.72	58.62	59.12	1.56
ภาคใต้ 3	59.73	63.09	63.83	64.29	2.51
ภาคใต้ชายแดน 1	51.17	52.06	53.86	56.83	3.57
ภาคใต้ชายแดน 2	58.40	58.54	59.88	66.42	4.48

ที่มา: สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา (ประมวลจากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรรอบ 3 สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2547)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณภาพการศึกษาของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 จากผลการประเมินของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า คุณภาพการศึกษาของนักเรียนในกลุ่มจังหวัดนี้ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 ทั้งหมด และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคในทุกวิชา คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษามีแนวโน้มลดลงทุกวิชา โดยจากผลการสอบ NT (National Test) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในเกณฑ์ต่ำเห็นด้วยเนื่องจากมีการปิดการเรียนการสอนบ่อย (www.thaigov.go.th) (24/4/2007) และในจังหวัดนราธิวาสมีคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาต่ำที่สุด

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ค่านิยม สันติสุขของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งยังขาดความมั่นคง และความสุข ในระดับครอบครัวและชุมชน อีกทั้ง การพัฒนาของหน่วยงานรัฐบาลยังขาดความเชื่อมโยงในด้านทัศนะคติการยอมรับ และการรับรู้ของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การศึกษาสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหา ความไม่เข้าใจ และสร้างความสมานฉันท์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความสุข และสร้างความหวังชีวิตที่ดีในอนาคตได้ อันจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะแก้ไขความไม่สงบต่างๆในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ฉะนั้น การจัดการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้ชุมชนมีความสุข ความมั่นคงในชีวิต และทรัพย์สิน อันจะนำมาซึ่งความสงบสุขอย่างถาวรให้แก่ชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงด้านการศึกษาต่อหน่วยงานผู้กำหนดนโยบายต่อไป

ประโยชน์จากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามภารกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

2. ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และประชาชนใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรทางด้านตัวชี้วัดความสุข

2. ตัวแปรด้านรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

คำถามในการวิจัย

1. ตัวชี้วัดความสุขของประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นอย่างไร

2. รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. รูปแบบการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสม สามารถนำเสนอให้ผู้บริหารการศึกษาในพื้นที่ได้ทดลองนำไปใช้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ได้

2. กระบวนการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้เป็นกรณีศึกษาในการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิยามศัพท์

สันติสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนากระบวนการเรียนรู้ วัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ นิเทศการศึกษา แนะแนวการศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงาน การบำรุงรักษา การพัฒนาตลอดจนการให้พ้นจากงาน เพื่อให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยความพึงพอใจของบุคคลในหน่วยงาน

การบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดเตรียม การดำเนินงานระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการบริหารการเงินบริหารบัญชี การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงาน/งาน/โครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณเพื่อป้องกันการรั่วไหลโดยการควบคุมการเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบตามระเบียบที่หน่วยงานกำหนดและรายงายผลการใช้เงินและผล บริหารพัสดุและสินทรัพย์

การบริหารทั่วไป หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการ งานสารบรรณ งานกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน และระบบควบคุมภายใน ที่ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยการความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ได้ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การศึกษาด้านศาสนาอิสลาม การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาตัวชี้วัดความสุข โดยมีลำดับหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบหรือแบบจำลองการบริหารการศึกษา
5. แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสุขของมนุษย์
6. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาด้านศาสนาอิสลาม และประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความหลากหลายทางการศึกษา

การจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้มีรูปแบบหลากหลาย ดังนี้

1. โรงเรียนรัฐบาล
2. โรงเรียนเอกชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม วิวัฒนาการมาจากปอเนาะโดยเป็นการเพิ่มความพร้อมและมี การสอนอย่างเป็นระบบโรงเรียน รวมถึงมีการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. สถาบันการศึกษาปอเนาะ จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามโดยเฉพาะ โดยมีโต๊ะครูปฏิบัติหน้าที่เป็นทั้งผู้บริหาร ผู้จัดการและผู้สอน

5. ศูนย์ฝึกอบรมจริยธรรมและศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เป็นคำย่อจากภาษามาเลย์ tama didikkan kanak kanak หมายถึง สถานที่อบรมเด็กเล็ก สอนเฉพาะวิชาทางศาสนา

6. โรงเรียนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม บาลีและสามัญศึกษา)

7. สำนักศาสนศึกษา สำนักเรียนและศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งการจัดการหลักสูตรที่หลากหลายเหล่านี้ทำให้ประสบปัญหาเนื่องจากแต่ละหลักสูตรนั้นไม่สามารถเทียบโอนเข้ากับระบบการศึกษาส่วนกลางได้ ทำให้อาจต้องเรียนซ้ำ เสียเวลา และเนื้อหาการเรียนการสอนไม่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

อิสลามกับการศึกษา

ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดีวิทยาลัยอิสลามยะลา ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามทัศนะอิสลาม เรื่อง “ปรัชญาการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและชุมชน อุดมการณ์และขีดจำกัด” ไว้ดังนี้

อิสลาม คือ ศาสนาของอัลลอฮฺที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้และทางนำของพระองค์ โองการแรกของอัลกุรอานที่อัลลอฮฺประทานมายังท่านนบีมูฮำมัด (พรอันประเสริฐและความสันติสุขจงมีแด่ท่าน) ก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ ดังอัล กุรอานกล่าวไว้ความว่า “...จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้า ผู้ทรงสร้าง (ทรงสร้างมนุษย์จากก้อนเลือด) จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงกรุณายิ่ง (ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา) ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้...” อัลอะลัก 96/1-5) และคล้อยหลังด้วยระยะเวลาที่ไม่นานนัก อัลลอฮฺได้ประทานโองการที่สองความว่า “...นูนขอสาบานด้วยปากกาและสิ่งที่พวกเจ้าขีดเขียน...” (อัลกอลัม 68/1) เพื่อยืนยันว่า การอ่านและการเขียนบันทึกถือเป็นแนวทางของการสะสมและเพิ่มพูนองค์ความรู้และปัญญา เป็นแหล่งแห่งทางนำตลอดจนเป็นปัจจัยหลักการพัฒนาของมวลมนุษยชาติโดยแท้จริง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดการศึกษาในอิสลามจึงต้องเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้อัลกุรอานเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ เพราะการศึกษาในอิสลามเป็นการสร้างคนให้มีความสมบูรณ์และมีความสำเร็จตามความประสงค์ของอัลลอฮฺ โดยให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตนเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน (เคาะลีฟะห์) ของอัลลอฮฺ การศึกษาในอิสลามจึงเป็นการสร้างความงอกงามและความเจริญให้แก่มนุษย์ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ปรัชญาการศึกษาในอิสลาม จึงเป็นความพยายามที่จะให้มนุษย์มีความศรัทธาในปรัชญาชีวิตที่ได้กล่าวมาข้างต้นโดยอาศัยสติปัญญาและสัญชาติญาณอันดั้งเดิมของมนุษย์เป็นเครื่องมือในการตัดสิน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ปรัชญาการศึกษาในอิสลามเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอนให้มนุษย์รู้จักตัวเอง ก่อนที่จะทำความเข้าใจกับสิ่งรอบข้างเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งว่า ระบบการศึกษาปัจจุบันมุ่งเพียงสั่งสอนให้มนุษย์มีความเชี่ยวชาญและเข้าถึงในทุกสิ่งทุกอย่างยกเว้นตัวมนุษย์เอง

สภาพปัญหาทางด้านการศึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาจากหลากหลายแนวทางเริ่มตั้งแต่การจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสม ไม่มีการบูรณาการให้เข้ากับท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์จากองค์กรที่น้อยกว่าที่ควรทำให้เราไม่มีการศึกษาที่แข็งแรงในระดับรากฐาน รวมทั้งความเป็นพหุสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยสามารถสรุปความคิดเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

เนื้อหาหลักสูตรและแบบเรียนที่ไม่สอดคล้องวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในการเรียนการศึกษาที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นหลักสูตรแบบบังคับ โดยทางกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้กำหนดในตัวของวิชาที่จำเป็นจะต้องมีการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งนี้ ด้วยการไม่เข้าใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นของ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีวัฒนธรรมความเชื่อพื้นฐานที่แตกต่างจากสังคมในจังหวัดอื่นๆเห็นด้วย และมีการนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ของพื้นที่ ทำให้การกำหนดวิชาบางวิชาอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เป็นอยู่หรือได้รับการสั่งสอนมาในแบบมรดก ทำให้เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน บทเรียน และคุณครู วิชาที่มีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น มีดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิชาศีลธรรม เพราะเนื้อหาในบางส่วนกล่าวถึงประวัติของพระพุทธเจ้า หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม เนื้อหาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา เช่น การแสดงความเคารพโดยการกราบไหว้

วิชาสังคมศึกษา ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับวันสำคัญต่างๆ เช่น วันปิยมหาราช วันเสาร์ วันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น เนื้อหาเกี่ยวกับเทศกาลต่างๆ เช่น วันลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ เป็นต้น

วิชาภาษาไทย ได้แก่ เนื้อหาในวิชาวรรณคดี พงศาวดาร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

วิชาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ เนื้อหาในวิชาดาราศาสตร์ที่เกี่ยวกับสุริยะจักรวาลกำเนิดของดวงอาทิตย์และดวงดาว การสำรวจดวงจันทร์ ซึ่งมีความขัดแย้งกับคำสอนทางศาสนา

วิชาศิลปะ ได้แก่ การวาด การปั้น การแกะสลักเป็นรูปต่างๆ

กิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนไม่สอดคล้องวัฒนธรรมท้องถิ่น

มีกิจกรรมบางกิจกรรมในการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น พิธีไหว้ครู ซึ่งต้องมีการก้มกราบ การบูชา รวมทั้งไหว้ครูกระบี่กระบอง ไหว้ครูมวยไทย กิจกรรมพลศึกษาและสันทนาการ เช่น ลีลาศรำวง การอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมลูกเสือ เช่น การพักแรมและเล่นรอบกองไฟ ซึ่งขัดกับการอนุญาตในการอยู่ร่วมกันของหญิง-ชาย ของศาสนา เป็นต้น

เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับตัวครูเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความไม่สงบเรียบร้อยภายในท้องถิ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครูไม่เข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ไม่เข้าใจสภาพชุมชน ตลอดจนไม่มีความรู้ภาษามาลายูพื้นเมืองดีพอ การทำโทษเด็กนั้นครูมักจะใช้อารมณ์เกินกว่าเหตุ การก่อเหตุทะเลาะกับเด็กและมีส่วนเกี่ยวกับผู้ปกครองนักเรียนด้วย ครูปรับตัวเข้ากับท้องถิ่นไม่ได้ ซึ่งในที่นี้ เป็นการทำตัวที่ขัดกับหลักความเชื่อของศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนับถือ เช่น การทำตัวเจ้าสำราญ ดื่มเหล้า เล่นการพนัน ครูเข้าไปเกี่ยวข้องในบางเรื่องที่ไม่จำเป็น เช่น เป็นสายให้โจร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุให้ประชาชนแตกแยกกัน เรี่ยไรชาวบ้านเมื่อโยกย้าย ตลอดจนยั่วยุให้เด็กนักเรียนเกลียดชังคนต่างศาสนา ครูไม่เสียสละไม่ทำงานเต็มความสามารถและกำลัง เช่น ขาดโรงเรียนบ่อยๆ ไปโรงเรียนสายเป็นประจำ ครูไม่ต้องการให้เด็กเรียนภาษาไทย สอนเด็กให้เกลียดชังครูที่เป็นไทยพุทธ การแตกความสามัคคีระหว่างครูต่างศาสนา ครูบางกลุ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับพวกโจร ครูในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา ปลูกฝังความเป็นไทย ให้กับเด็กนักเรียนน้อย

นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าว ในการประชุมระดมความเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2545 ว่า 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งทรัพยากรจำนวนเห็นด้วย แต่ประชากรส่วนใหญ่กลับประสบปัญหาความยากจน มีรายได้ เฉลี่ยต่อหัวต่ำ และยังมีปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับกลไกของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้จากการประเมินของกรมวิชาการพบว่าเด็กระดับประถมศึกษาถึงมัธยมปลายใน 5 จังหวัดชายแดนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศที่มาผ่านเห็นด้วย กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้เสนอแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้มีการแก้ระเบียบบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อบรรจุคนในพื้นที่เข้าเป็นครูเป็นกรณีพิเศษ แต่มีข้อแม้ว่าห้ามย้ายไปที่อื่น และปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา และศาสนา เพราะมีผู้มองว่าการใช้ภาษาไทยของเด็กไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากมีการใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนทุกวิชานอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อเรียนจบ ม.ปลายแล้ว จะไปเรียนต่อประเทศแถบตะวันออกกลาง เมื่อกลับมาจะมีปัญหาในเรื่องการเทียบโอนผลการเรียน และยังพบว่าเด็กใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่นิยมเรียนหลักสูตรวิชาชีพ

นายบุญญา หลีแหลด ส.ว. จังหวัดสงขลา (8 ก.ค. 2545) กล่าวว่า การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้คำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ดังนั้นหากมีการตั้งผู้ บริหารที่เป็นคนนอกพื้นที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันได้ นอกจากนี้งบประมาณที่นำมาใช้กับศาสนา อิสลามของกรมการศาสนาก็มีเพียง 1.4% ทั้งที่ประเทศไทยมีชาวมุสลิมอยู่ถึง 7 ล้านคน

นายปรัชญา พิมานแมน ประธานชมรมการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส กล่าวว่า ปัญหาสำคัญของการ ศึกษา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ รัฐไม่ทุ่มเทงบประมาณให้สถานศึกษา ซึ่งตนขอเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาจัดตั้งให้ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นศูนย์อำนวยการการศึกษาพิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทดแทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ) ที่ถูกยุบเลิกไป และทุ่มเทงบประมาณ เพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งแนว ทางนี้จะช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ให้หมดไปได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัญหาหนึ่งซึ่งเป็นสภาพที่เป็นมานาน คือ การขาดความเข้าใจและละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) ของฝ่ายภาครัฐต่อ ประชาชนชาวไทยมุสลิม และความหวาดระแวงไม่ไว้วาง ใจของชาวไทยมุสลิมต่อนโยบายของภาครัฐ นโยบายและการบังคับการปฏิบัติต่าง ๆ จากภาครัฐบาล โดยขาดความละเอียดอ่อนทำให้เกิดความเข้าใจผิดและปิดกั้นการรับการพัฒนาเพิ่มขึ้นไปอีก ระบบการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ตาม หมวด 3 ระบบการศึกษาการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษาจัดได้ทั้งสามรูปแบบ และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา ให้มีการศึกษาภาคบังคับเก้าปี นับจากอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด จนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก หรือเมื่อสอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ

สำหรับเรื่องสถานศึกษานั้น การศึกษาปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดใน

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ เอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันศาสนา

3. ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัดการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือ หน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถาน ศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษา เฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถสรุปได้ว่า ปัจจุบันหลักสูตรที่ใช้ในการสอนบางวิชา และการจัดกิจกรรมบางอย่างของโรงเรียน เช่น พิธีไหว้ครู ซึ่งต้องมีการก้มกราบ การบูชา ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม จึงมีข้อเสนอให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

แนวความคิดพื้นฐาน (Basic Assumption)

ทฤษฎี การจูงใจของ Motivation Theory (Maslow, 1954) เชื่อว่า

"มนุษย์ย่อมมีความต้องการเหมือน ๆ กันตราบใดที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้แล้ว ก็จะเกิดปัญหาความต้องการอยู่เรื่อยไป แต่ถ้าความต้องการได้รับความตอบสนอง ก็จะเลิกสนใจ"

"มนุษย์ตอบความสนองความต้องการแตกต่างกันทางด้านปริมาณ ความต้องการระดับต่ำค่อนข้างมีขอบเขตจำกัด แต่ความต้องการระดับสูงมักจะไม่มีขอบขีดจำกัด"

Maslow ได้แบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Maslow's Need-hierarchy Theory) ไว้ดังนี้ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม-ความรักความพอใจ ความต้องการชื่อเสียง-ยกย่อง ความต้องการความสมหวังของชีวิต ตามลำดับ ซึ่งในความต้องการในแต่ละขั้นนั้นจะเป็นแรงผลักดันหรือบังคับให้มนุษย์นั้นตอบสนองความต้องการแต่ละขั้น เช่น หากเศรษฐกิจของครอบครัวหนึ่งยากจนเห็นด้วย แต่ไม่มีการให้การช่วยเหลือ ครอบครัวนั้นอาจจะต้องขโมยสิ่งของเพื่อแลกกับการอยู่รอด เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เป็นต้น

การศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจสามารถสรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการแตกต่างกันตามลำดับขั้นซึ่งในแต่ละขั้นจะเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ตอบสนองความต้องการของตนเองในที่สุด

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 กำหนดหลักการจัดการศึกษายึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: ค5)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเกิดขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้หลายบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของการให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลอย่างเข้มแข็ง ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของกลุ่มบุคคลในการแก้ปัญหาของการบริหารอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่า ผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นความพยายามที่จะจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบและร่วมมือในการพัฒนางานด้วยความเต็มใจเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ

Cohen and Uphoff (1977 อ้างใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2545: 152) ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมหมายถึง การจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และร่วมมือในองค์กรพัฒนาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีขั้นตอนในการบริหารตามแนวคิดของโคเฮ็นและอัฟออฟ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประการแรกที่จะต้องทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และ การตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน ได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในด้วย ผลประโยชน์ของโครงการในทางบวกและผลเสียหายของโครงการที่เกิดขึ้นในทางลบ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลและสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา ต้องให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งแต่การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาและการติดตามประเมินผล ซึ่งคุรุสภากำหนดระดับคุณภาพผู้เชี่ยวชาญ เป็นการบริหารงานแบบผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมมุ่งเน้นให้ทุกคนร่วมวางแผน และปฏิบัติตามแผนได้จริง สามารถบ่งชี้ได้ชัดเจนว่า ผลงานส่วนใดเกิดจากผู้ร่วมงานคนใด ขยายผลสู่กลุ่มบุคคลใกล้เคียงกับผู้บริหารเป้าหมายปฏิบัติงานคำนึงถึงผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการและร่วมงาน ซึ่งเป็นไปตามที่ตกลง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา: 2541: 4)

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1. ช่วยสร้างความสามัคคี และการต่อต้านจากพนักงานระดับต่ำ

2. ช่วยให้ทราบถึงความต้องการขององค์การทั้งหมด

3. ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น ลดความเฉื่อยชาในการทำงาน การย้ายงานและการหยุดงาน

4. ช่วยลดความขัดแย้ง และการต่อต้านจากพนักงานระดับต่ำ

5. ช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงาน และทำให้สุขภาพจิตในองค์การดีขึ้น

6. ช่วยเพิ่มผลผลิตในองค์การ

7. สร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์การ

8. ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและทะนุถนอม

9. ทำให้พนักงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

10. เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ในด้านการควบคุมงานให้ลดน้อยลง และทำให้ผลงานดีขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุป การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบของผู้บริหารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา หรือกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและยุทธศาสตร์ขององค์การ พร้อมทั้งร่วมดำเนินการให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างเต็มใจ และเกิดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหารการศึกษา

สถานศึกษาจัดเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ด้านการให้บริการทางศึกษา รวมทั้งเป็น ผู้ผลิตเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่สถานศึกษาจะสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องมีหลักในการบริหารการศึกษา โดยได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการบริหารการศึกษา พอสังเขปดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 5) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา ไว้ว่าการบริหารการศึกษา คือ ความพยายามที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความพยายามที่จะจัดดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิต คือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพในที่สุด

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534: 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา ไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุม สิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนอยู่

ประเสริฐ เชษฐพันธ์ (2542: 7) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา ไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพ พลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างเหมาะสม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หวน พินธุพันธ์ (2528: 5) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา ไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุม สิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนอยู่

จากความหมายของการบริหารการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานที่บุคคลหลาย ๆ ฝ่ายร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็ก เยาวชน หรือสมาชิกของสังคม เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับความต้องการของสังคม มีกระบวนในการทำงานอย่างมีระบบ โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างเหมาะสม

กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหารเป็นแนวทางเทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติภารกิจให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย (ภิญโญ, 2526: 208; นพพงษ์, 2529: 39; กิติมา, 2535: 22; ธงชัย, 2539: 11–13) ประกอบด้วย

1. การวางแผน (planning)
2. การจัดองค์การ (organizing)
3. การจัดหาบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงาน (staffing)
4. การวินิจฉัยสั่งการ (directing) หรือการจัดเค้าโครงการบริหาร
5. การควบคุม (controlling)
6. การประสานงาน (coordinating)
7. การรายงานผลการปฏิบัติงาน (reporting)
8. การงบประมาณ (budgeting)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หน้าที่ของการจัดการ

Fayol (1949 อ้างใน Lunenburg *et al.,* 1996: 6) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของการจัดการว่าประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา (commanding) การประสานงานและการควบคุมกำกับ โดยนัยนี้

การวางแผน คือ การศึกษาอนาคตและตระเตรียมวางแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า

การจัดองค์กร คือ การจัดการเกี่ยวกับคนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในองค์การเพื่อการปฏิบัติตามแผน

การบังคับบัญชา คือ การบังคับบัญชา สั่งการให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานตามหน้าที่ของตน

การประสานงาน คือ การประสานกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

การควบคุม คือ การควบคุม กำกับ ดูแลให้มีการปฏิบัติงาน ตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ให้ได้ทราบว่าทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปได้สำเร็จเรียบร้อยตามระเบียบกฎเกณฑ์และคำแนะนำที่ให้ไว้

Gulick (1939 อ้างใน Lunenburg *et al.,* 1996: 6) ได้ประยุกต์หลักการของ Fayol มาเสนอแนะในการบริหารงานของรัฐบาลประธานาธิบดี Franklin D. Roosevelt 7 ประการด้วยกัน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการ งบประมาณ

Kast and Rosenzeig (1985: 401-405) กล่าวถึง หน้าที่พื้นฐานของการจัดการที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยมองการจัดการเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งกระกอบด้วยการกำหนด เป้าหมาย การวางแผน การจัดทรัพยากร การจัดองค์การ การดำเนินงาน และการควบคุมกำกับ เกิดการปรับตัวที่เหมาะสมในการธำรงรักษาไว้ซึ่งองค์การ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Sergiovanni (1992: 2) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของการจัดการว่ามีลักษณะของกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมกำกับ

Robbins and Coulter (1996: 9-10) กล่าวถึง หน้าที่พื้นฐานทางการจัดการ 4 ประการ เช่นเดียวกับ Sergiovanni (1992) คือ การวางแผน การจัดองค์การ และกานนำการควบคุมกำกับ

Mackenzie (1969: 87) ได้สรุปหน้าที่ในการบริหารของผู้บริหารว่าผู้บริหารทุกคนมี หน้าที่ในการจัดการสิ่งที่เกี่ยวข้อง 3ประการคือ

การจัดการด้านความคิด นั่นคือ การวางแผน เพื่อให้ได้ทางเลือกและแผนงานที่ดีที่สุด

การจัดการเกี่ยวกับสิ่งของ นั่นคือ การจัดองค์การเพื่อให้มีการจัดแบ่งกิจกรรมทรัพยากร และสิ่งของต่างๆ เพื่อให้มีระเบียบในการปฏิบัติงานร่วมกัน

การจัดการเกี่ยวกับคน นั่นคือ การจัดคนเข้าทำงาน เพื่อให้ได้คนที่ดี มีความรู้ความสามารถเหมาะสม การสั่งการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานของทุกฝ่ายเป็นไปตามแผนที่คาดคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง

Dessler (1998: 679) ได้สรุปหน้าทีของการบริหารจัดการ (functions of management) หรือกระบวนการของการบริหารจัดการ (management process) ว่าเป็นหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการของผู้จัดการ ประกอบด้วย 1) การวางแผน (planning) 2) การจัดองค์การ (organizing) 3) การนำ (leading) 4) การควบคุม (controlling) ทรัพยากรขององค์การ Dessler (1998: 679) ผู้บริหารจัดการ (functions of management) หรือใช้กระบวนการของการบริหารจัดการ (management processes) อาจแบ่งหน้าที่ของการบริหารจัดการ ออกเป็น 5 หน้าที่ คือ 1) การวางแผน (planning) 2) การจัดองค์การ (organizing) 3) การจัดคนเข้าทำงาน (staffing) 4) การนำ (leading 5) การควบคุม (controlling) แต่ในปัจจุบันนิยมจัดรวมคนเข้าทำงาน (staffing) ไว้กับการจัดองค์กร (organizing) จึงเหลือเพียง 4 หน้าที่

จากที่ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่การบริหารและการจัดการของนักวิชาการชื่อดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หน้าที่ของการบริหารและการจัดการมีลักษณะเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การจัดองค์ การจัดการบุคลากร การจัดทรัพยากร การนำและการควบคุมกำกับ กล่าวคือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การกำหนดเป้าหมาย เป็นการกำหนดความสำเร็จของงานที่จะต้องดำเนินไปให้ถึงจึงเป็นภาพอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้น

2. การวางแผน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม วิธีการ และยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย การวางแผน จึงเป็นการเตรียมการปฏิบัติหรือการคาดการณ์ล่วงหน้า

3. การจัดองค์การเป็นการจัดระเบียบของงานและคนให้สอดคล้องกับโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างประสานสัมพันธ์กัน

4. การจัดบุคลากรเป็นการจัดวางคนเพื่อการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบและโครงสร้างขององค์การ นับตั้งแต่การกำหนดตำแหน่ง การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ และแต่งตั้ง การพัฒนา การธำรงรักษา การประเมิน การทดแทน และการให้ออกจากงาน

5. การจัดทรัพยากรเป็นการจัดปัจจัยที่เป็นเครื่องมือการปฏิบัติงานทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ นับตั้งแต่การวางแผนงบประมาณ การใช้จ่าย การตรวจสอบบัญชี การควบคุมกำกับและติดตามการใช้งาน

6. การนำเป็นการใช้ภาวะผู้นำทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผู้ปฏิบัติงาน ให้ปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ด้วยความเต็มใจ และกระตือรือร้นจนบรรลุเป้าหมายด้วยเทคนิคการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

7. การควบคุมกำกับ เป็นมาตรการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ให้บรรลุเป้าหมายที่ประกอบไปด้วยการกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด การให้ข้อมูลย้อนกลับ ทั้งที่เป็นการติดตามประเมิน และตรวจสอบเพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมใหม่ให้เหมาะสมกับการปรับตัวและธำรงไว้ซึ่งความอยู่รอดและพัฒนาขององค์การ

อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดกรอบความคิดเกี่ยวกับหน้าที่การจัดการสถานศึกษาโดยประยุกต์ตามแนวคิดของ Robbins and Coulter (1996: 9-10) และ Sergiovanni (1992: 72) เนื่องจากมีองค์ประกอบครอบคลุมหน้าที่ของการจัดการตามที่ได้ผลประมวลความคิดนักทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นกรอบของงานหน้าที่การจัดการสถานศึกษา ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย

    1.1 การกำหนดเป้าหมาย

    1.2 การกำหนดยุทธ์ศาสตร์

    1.3 การจัดทำแผนงานย่อย

2. การจัดองค์การ(Organizing) ประกอบด้วย

    2.1 การจัดโครงสร้าง ภารกิจ และวิธีการทำงาน

    2.2 การจัดบุคคลเข้าทำงาน และการแบ่งงาน

    2.3 การจัดงบประมาณและทรัพยากรการดำเนินงาน

3. การนำ (Leading) ประกอบด้วย

    3.1 การแนะนำและปรึกษางาน

    3.2 การจูงใจ

    3.3 การสั่งการ

    3.4 การติดต่อสื่อสาร

    3.5 การแก้ไขความขัดแย้ง

4. การควบคุม (Controlling) ประกอบด้วย

    4.1 การกำหนดมาตรฐาน

    4.2 การติดตาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.3 การเปรียบเทียบ

4.4 การตรวจสอบ

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะนำเสนอการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

การจัดการศึกษาในสถานศึกษา ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

จากการศึกษาพระราชบัญญัติศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยวิเคราะห์บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการ มุ่งส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรูและคุณธรรม

2. จัดกระบวนการศึกษาโดยมุ่งปลูกฝั่งจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้สากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. จัดการศึกษาโดยยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตให้สังคมมีส่วนร่วมและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

5. จัดให้มีส่วนร่วมกระบวนการจัดการศึกษาของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. จัดให้บุคคลทั่วไปมีสิทธิและโอกาสเสมอกันและให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วไป และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

7. จัดให้บุคคลที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ หรือพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษและจักการศึกษาให้ผู้ที่มีความสามารถพิเศษในรูปแบบที่เหมาสม

8. อาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบ (การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย)

9. จัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนรู้แบบเดียวกัน/ต่างรูปแบบสถานศึกษาเดียวกัน/ ต่างสถานศึกษา

10. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องจัดการศึกษาภาคบังคับ จัดการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

11. จัดการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุดและกระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ

12. จัดการศึกษาโดยเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการศึกษาการเรียนรู้และบูรณาการในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับสังคม ความรู้/ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการการรักษาและการใช้ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ เป็นต้น

13. จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยดำเนินการดังนี้ จัดเนื้อหาสาระ-กิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและใฝ่รู้ เป็นต้น

14. ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนจากร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ในกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละระดับและรูปแบบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

15. จัดทำสาระหลักสูตรส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาของชุมชนสังคม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

16. ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กร เอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

17. จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจัดทำรายงานประจำเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน

18. เตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอก 1ครั้งในทุก 5 ปี

19. ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

20. ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา

21. บริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

22. จัดให้มีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษาแนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

จากภารกิจหน้าที่ของสถานศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้างต้น จะเห็นว่า ภารกิจของสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา มีขอบข่ายที่กว้างขวาง การจัดการศึกษามีหลากหลายรูปแบบเห็นด้วยขึ้น สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการปรับตัวเองให้ทันต่อสภาวการณ์ของโลกโดยเริ่มปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การนระดมทรัพยากรและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบการบริหารสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

สถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและสถานศึกษาของรัฐ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีความอิสระในการบริการจัดการและรองรับการกระจายอำนาจซึ่งมีภาระงานที่จะต้องเสนอแนวคิดการจัดการสถานศึกษาทั้ง 4 งาน สรุปดังนี้

1. การบริหารวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษา ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีขอบข่ายงานดังนี้ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนากระบวนการเรียนรู้ วัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ นิเทศการศึกษา แนะแนวการศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล้องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน การบริหารงานงบประมานของสถานศึกษามีขอบข่ายดังนี้ จัดทำและเสนอของบประมาณ จัดสรรงบประมาณ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงายผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการบริหารกางเงินบริหารบัญชี บริหารพัสดุและสินทรัพย์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการทางด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสรภาพใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

ข้าราชการครูและบุคคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามรถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีคามมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดตำแหน่ง สรรหาการบรรจุแต่งตั้ง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัย และการรักษาวินัย และออกจากราชการ เป็นต้น

4. การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการ บริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยการ ความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมกับบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถสรุปภาระงาน ในงานบริหารทั่วไปได้ดังนี้ ดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารวนเทศ ประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมสนับสนุนทางด้านวิชาการงบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป ดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม จัดทำสำมะโนผู้อยู่อาศัย ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ประชาสัมพันธ์งานการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น จัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน บริหารสาธารณะ เป็นต้น

จากการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสถานศึกษาภารกิจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายการศึกษาของชาติและภารกิจของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่สถานศึกษาขั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นฐานจะต้องใช้เป็นแนวทางปฏิบัตินำไปปฏิบัติ โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อม และความพร้อมของโรงเรียน ตลอดจนขนาดของโรงเรียน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลศึกษา

อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา

อำนาจหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 86-87) ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจ หน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการที่เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน พัสดุ สถานที่และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบอำนาจ

4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติ ประกาศนียบัตรและวุฒิบัตรของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย อาทิ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร พ.ศ. 254 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ควบคุม ดูแลให้การบริหารบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ.และอ.ก.ค.ศ .เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

2. พิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางกระทรวงการศึกษาในสถานศึกษา

3. ส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. จัดทำมาตรฐานภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ .เขตพื้นที่การศึกษา

5. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ .เขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษา ได้มีอำนาจหน้าที่ ปรากฏในกฎหมายที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

1. บาทหน้าที่ตามมาตรา 38แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ บัญญัติไว้ว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

2. บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรากฏตามมาตรา 26 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(1) กำกับ ดูแลและการบริหารบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ .อ และ อ.ก.ค.ศ .เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

(2) เสนอจำนวนความต้องการจำนวนและอัตรากำลังของข้าราชการครูแลบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ .ต่อ ผู้บริหารสถานศึกษา

(3) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา

(4) ปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ .เขตพื้นที่มอบหมาย

ปัจจัยในการบริหาร

การบริหารจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรในการบริหาร เป็นองค์ประกอบจึงจะทำให้การบริหารดำเนินไปได้ ในปัจจุบันได้มีการพิจารณาถึงทรัพยากรการบริหารไว้หลายประการซึ่ง Greenwood (1965) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหารและมีความสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2540: 7–8) คือ การบริหารนั้นจะต้องอาศัย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) วิธีการจัดการ (Management) นอกจากนี้ Greenwood ยังได้กล่าวเพิ่มเติม นอกเหนือ จาก ข้อความดังกล่าวข้างต้นว่า ปัจจัยในการบริหารยังต้องอาศัยการมีอำนาจหน้าที่ต้องใช้เวลา (Time) ความสามารถ ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น ในการบริหารเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีการจัดการเป็นองค์ประกอบ (ธงชัย, 2540: 7–9) และสิ่งที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพสูงสุดของการบริหาร ได้แก่ อำนาจหน้าที่และเวลา เพราะถ้าขาดอำนาจหน้าที่แล้วย่อมไม่สามารถดำเนินการได้ และหากขาดเรื่องการกำหนดเวลาให้เหมาะสมและเพียงพอกับลักษณะงานแล้วการบริหารก็ไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

ปัจจุบันนี้เราต่างตระหนักดีว่าการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความรุ่งเรืองของประเทศชาติ ยิ่งประเทศมีผู้ได้รับการศึกษาในระดับสูงโดยเฉพาะทางด้านที่เป็นที่ต้องการเห็นด้วยเท่าใด ประเทศก็จะมีศักยภาพในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเห็นด้วยขึ้นเท่านั้น ผลงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนก็จะมีคุณภาพเห็นด้วยขึ้น เพราะผู้ปฏิบัติมีความรู้และความสามารถเป็นอย่างดี เมื่อประชาชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีความรู้เห็นด้วยขึ้น มีความเข้าใจในความถูกผิดชั่วดีเห็นด้วยขึ้น การกระทำผิดกฎหมายและจริยธรรมก็อาจ จะลดลง และทำให้ประเทศมีความระดับความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นสูงขึ้นตามไปด้วย

การที่จะปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ซึ่งเราเรียกว่าการปฏิรูปการศึกษานั้นจำเป็นจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย นับตั้งแต่รัฐบาล สภาผู้แทนราษฎร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และ นักเรียนนักศึกษา หากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้เพิกเฉย หรือไม่ร่วมมือสนับสนุนเสียแล้ว การปฏิรูปการศึกษาก็จะไม่ประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้เองผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการปรับปรุงหรือปฏิรูปการศึกษาจึงจำเป็นจะต้องรู้วิธีการบริหารจัดการที่ดี

ระดับการจัดการศึกษาที่เล็กลงมาจากการปฏิรูปการศึกษา ก็คือการดูแลให้การศึกษาในสถาบันการศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่น การจัดการศึกษานั้นอาจจะพิจารณาได้เป็นสองแนวทาง แนวทางหนึ่งก็คือพิจารณาจากลักษณะงานของผู้บริหารการศึกษาเอง และอีกแนวทางหนึ่งก็คือพิจารณาจากเนื้องานที่เกี่ยวกับการศึกษา

การจัดการเมื่อพิจารณาจากลักษณะงานของผู้บริหารการศึกษาในสถาบันการศึกษาแล้วอาจแบ่งได้เป็นงานสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการศึกษา ได้แก่การวางแผนงานในทุก ๆ ด้านเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถาบันดำเนินไปอย่างราบรื่น อาทิ การวางแผนด้านหลักสูตร การวางแผนการสร้างอาคาร การวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ฯลฯ

2. การจัดองค์กร ได้แก่การจัดรูปแบบการดำเนินงานภายในสถาบันการศึกษา รวมทั้งการจัดหาบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อให้มารับตำแหน่งหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ งานนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาและประเมินการทำงานของบุคลากรด้วย

3. การจัดงานและควบคุมให้การทำงานเป็นไปตามที่กำหนด ได้แก่การกำหนดเนื้องาน การมอบหมายงานให้บุคลากรรับไปดำเนินงาน การประสานงานบุคลากร และ การควบคุมให้บุคลากรเหล่านั้นดำเนินงานตามที่กำหนดอย่างครบถ้วนและได้ผลดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. การสั่งการและการแก้ไขปรับปรุงงาน ได้แก่การออกคำสั่ง การออกระเบียบวิธีปฏิบัติ การกำหนดนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ของสถาบันเป็นไปอย่างราบรื่น และหากการดำเนินงานมีปัญหา ก็แก้ไขปรับปรุงระเบียบและวิธีการต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

5. การประเมินผลการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารจำเป็นจะต้องทราบตลอดเวลาว่า งานบริหารการศึกษาที่กำลังดำเนินอยู่นั้นเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ และสามารถให้ผลงานที่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพของการปฏิบัติงานและของผลงานด้วย

6. การจัดทำรายงาน ได้แก่ การจัดทำรายงานต่างๆ ตามระดับที่จำเป็นเพื่อนำเสนอต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือต่อผู้บริหารที่อยู่สูงขึ้นไปอีก โดยเฉพาะก็คือรายงานที่แสดงผลการประเมินการปฏิบัติงานที่กล่าวถึงไปแล้ว

7. การจัดทำงบประมาณ ได้แก่ การพิจารณาวางแผนด้านการใช้จ่ายของสถาบันล่วงหน้า นำเสนอแผนงบประมาณต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือต่อผู้บริหารเพื่อให้อนุมัติ จากนั้นก็ควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนงบประมาณนั้น

หากพิจารณาหัวข้องานจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากเนื้องานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเองก็อาจจะแบ่งเป็นงานต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. งานจัดการหลักสูตร ได้แก่การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเป็นกรรมการร่างหลักสูตรที่คาดว่าน่าจะเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ การพิจารณาอนุมัติหลักสูตร การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการตามหลักสูตร

2. งานจัดการนักศึกษา ได้แก่การประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาสมัครเข้ามาศึกษาในสถาบัน การลงทะเบียนนักศึกษา การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา

3. งานจัดการเรียนการสอน ได้แก่การกำหนดตารางการเรียนการสอน การจัดอาจารย์และวิทยากรมาสอน การจัดทำสื่อการสอน การสอบ การให้คะแนน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. งานบริหารบุคลากร ได้แก่ การจัดหาบุคลากรระดับต่างๆ มาปฏิบัติงานในสถาบัน การพัฒนา บุคลากร การประเมินผล

5. งานจัดการงบประมาณ ได้แก่การพิจารณากำหนดงานที่จะต้องดำเนินการ การทำคำของบประมาณ การควบคุมค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามงบประมาณ

6. งานจัดการทรัพยากรและอุปกรณ์การศึกษา ได้แก่การจัดหา ควบคุม และ การดูแลรักษาทรัพยากรและอุปกรณ์การศึกษาต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดี

7. งานจัดการห้องสมุด ได้แก่การจัดหาหนังสือและวารสาร การจัดสถานที่อ่าน การให้บริการยืมคืน การให้บริการค้นคืนข้อมูลและเอกสาร

8. งานจัดการศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ ได้แก่การจัดหาฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ การให้บริการอาจารย์และนักศึกษาเพื่อให้ใช้งานคอมพิวเตอร์ การให้บริการด้านอินเทอร์เน็ต

9. งานจัดการเอกสาร ได้แก่การจัดระบบเอกสาร และ ระบบสารบรรณ

10. งานจัดการการสื่อสาร ได้แก่การจัดหาระบบสื่อสารโทรคมนาคมเพื่อให้บริการการสื่อสารต่างๆ เช่น ระบบโทรศัพท์ โทรสาร การประชุมทางไกล และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

11. งานให้บริการชุมชน ได้แก่การจัดการงานบริการต่างๆ ให้แก่ชุมชน เช่น บริการการศึกษาต่อเนื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับเนื้องานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถสรุปงานเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) งานวิชาการ ประกอบด้วย งานจัดการหลักสูตร งานจัดการนักศึกษา งานจัดการเรียนการสอน 2) งานบริหารบุคคล 3) งานการจัดงบประมาณ 4) งานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย งานจัดการทรัพยากรและอุปกรณ์การศึกษา งานจัดการห้องสมุด งานจัดการศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ งานจัดการเอกสาร งานจัดการสื่อสาร และงานให้บริการชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หน้าที่ของการบริหารการศึกษา

ผู้บริหารการศึกษาจะต้องทำหน้าที่การบริหาร Kowalski (2003: 25) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องมีการจัดการที่ดี มีการตัดสินใจ และมีภาวะผู้นำในการบริหาร ผู้บริหารจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการบริหารงานการศึกษา พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารจะเชื่อมโยงกับการจัดการและภาวะผู้นำ โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์และการวางแผนงาน และตัดสินใจว่างานที่จะทำควรทำอย่างไร เป็นการกำหนดทิศทางของการบริหารตามวิสัยทัศน์

ส่วน Lunenburg and Ornstein (2000: 6) กล่าวว่า หน้าที่ของการบริหารประกอบด้วยการวางแผนงาน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดงบประมาณ หรือที่เรียกว่า POSDCORB มีดังนี้คือ

การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดโครงร่างของสิ่งที่จะต้องทำและวิธีการเพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จของงาน เป็นการวางแนวปฏิบัติไว้ล่วงหน้าและกำหนดทิศทางขององค์การ

การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดโครงร่างของอำนาจหน้าที่ ด้วยการแบ่งส่วนงาน การจัดสายการบังคับบัญชา การกำหนดตำแหน่งหน้าที่ และการประสานงานระหว่างตำแหน่งหน้าที่

การบริหารงานบุคคล (Staffing) ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การพิจารณาความดีความชอบ การประเมินผลงาน การจัดสวัสดิการและการให้พ้นจากงาน

การอำนวยการ (Directing) การอำนวยการย่อมสัมพันธ์กับการเป็นผู้นำ รวมไปถึงการตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา การสื่อสาร และการนำการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ รวมไปถึงการประเมินผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

การประสานงาน (Coordinating) เป็นกิจกรรมทั้งหลายทั้งปวงและความพยายาม ในการประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การรายงาน (Reporting) เป็นการรวบรวม ความก้าวหน้าด้วยการบันทึกผลการปฏิบัติงานขององค์การที่เกิดขึ้นจากการวางแผน และการปฏิบัติงานเพื่อทราบผลความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

งบประมาณ (Budgeting) เป็นกิจกรรมทั้งหลายเกี่ยวกับงบประมาณการใช้จ่ายเงิน การควบคุมการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบด้านการเงิน รวมถึงการวางแผนการงบประมาณการบัญชีและการควบคุม

หลักการทั้ง 7 ประการนี้ถือว่าเป็นงานในหน้าที่ของผู้บริหารองค์การทั่วไป และการบริหารองค์การทางการศึกษาได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการบริหารงานการศึกษาด้วย

ส่วนสมาคมผู้บริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (The American Association of School Administrators: AASA, n.d. อ้างใน จันทรานี สงวนนาม, 2545: 22-23) มีความเห็นว่าการบริหารการศึกษาควรประกอบด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอนดังนี้ การวางแผนปฏิบัติการใน การบริหารการศึกษา การสรรหาทรัพยากรที่เป็นปัจจัยในการบริหารงาน การให้ขวัญกำลังใจและการบำรุงขวัญผู้ปฏิบัติงาน การประสานงาน การประเมินผลงานและติดตามการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารการศึกษาจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กล่าวนี้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา

Kowalski (2003: 27-33) ได้กล่าวว่า งานในหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาจากการวิเคราะห์ความคาดหวังบทบาทของผู้บริหารมีหน้าที่ 9 ประการที่มีความสัมพันธ์กันคือ

ตัวแทนขององค์การ ผู้บริหารเป็นหัวหน้าขององค์การ ผู้บริหารโรงเรียนจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการของโรงเรียน บทบาทการเป็นตัวแทนมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ บทบาทการเป็นตัวแทนขององค์การมีความสำคัญเพราะผู้บริหารจะต้องรักษาภาพของโรงเรียนตามที่สังคมคาดหวัง คณะกรรมการโรงเรียนต้องการให้ผู้บริหารกำหนดโครงงานตามมาตรฐานของชุมชน โดยจะสนใจท่าทางส่วนตัวของผู้บริหารมีทักษะในการสื่อสาร มีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญในฐานะตัวแทนขององค์การ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวางแผน หน้าที่ของผู้บริหารคือการวางแผนงานของสถานศึกษา แผนงานจะประกอบ ด้วยกิจกรรมสำคัญ 2 ประการคือ การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเป็นการพัฒนาแผนงานที่เป็นรายละเอียดและยุทธศาสตร์ที่จะนำไปปฏิบัติ

กระบวนการเหล่านี้เป็นเรื่องของการบริหารที่จะต้องทำทั้ง 2 ประการ การวางแผนทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นการวางแผนร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน และตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนผู้บริหารจะต้องมีความรู้และทักษะในการวางแผนในฐานะเป็นกระบวนการบริหารความรู้และทักษะจะต้องร่วมกับการตัดสินใจด้วย

การจัดองค์การ การจัดองค์การเป็นการจัดบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่น ๆ ให้เหมาะสมในการปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดโครงสร้างขององค์การ โครงการพัฒนาจากตารางสอน และตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตร องค์การจะต้องจัดสัดส่วนของการใช้จ่ายสำหรับการทำงานของบุคคลและวัสดุที่จะนำมาใช้จ่ายและสัมพันธ์กับโปรแกรมการสอน

การนำ ผู้บริหารจะมีหน้าที่ในการจัดการซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสำคัญในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำ และขจัดปัญหาอุปสรรค จะต้องสร้างวัฒนธรรมโรงเรียน พัฒนาความรู้ของคณะครู ความเป็นผู้นำต้องการความรู้และทักษะไม่ใช่แต่เพียงมีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดีเท่านั้น ผู้บริหารต้องเข้าใจหน้าที่ของโรงเรียน พยายามสร้างวิสัยทัศน์และการเปลี่ยนแปลงพัฒนาโรงเรียนตามวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรและการสอน เพราะเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งโรงเรียน ไม่ใช่แต่ห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่งเท่านั้น

การจัดการ การจัดการเป็นกระบวนการของการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นกระบวนการของการใช้ทรัพยากรให้เกิดผลสำเร็จตามจุดประสงค์ขององค์การ ผู้บริหารที่เป็นวิชาชีพจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมาย และทิศทางที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนและปัญหา โดยเฉพาะจะต้องสละเวลาในการรับผิดชอบต่อการจัดการโดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องจัดการเกี่ยวกับ บริการสนับสนุน ได้แก่ โครงการอาหารกลางวันและโครงการรถรับ-ส่งนักเรียน บริการเกี่ยวกับงบประมาณ ได้แก่ การควบคุมงบประมาณโรงเรียน การจัดซื้อวัสดุตามความต้องการของครูและความจำเป็นของโรงเรียน การดูแลรักษาโรงเรียน ได้แก่ การนิเทศดนงานภารโรง การซ่อมแซมอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียน การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การจัดทำรายชื่อบุคลากรในโรงเรียน การจัดประเมินบุคลากร การจัดทำตารางการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดวันเกี่ยวกับเหตุการณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิเศษการกำหนดตารางเรียนประจำวัน การรักษาสุขภาพร่างกายและความปลอดภัย ได้แก่ การซ้อมการหนีไฟ การพัฒนากฎระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียนและครู การควบคุมพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบวินัยให้สอดคล้องกับนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา การตัดสินใจเกี่ยวกับการเปิดเรียน และการให้นักเรียนออก ในกรณีผิดวินัย การกำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ การจัดกีฬาในโรงเรียน การมอบหมายครูเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมชมรม

การจัดเครื่องอำนวยความสะดวก ถึงแม้ว่าภาระของนักเรียนจะตกอยู่กับครูประจำชั้นผู้บริหารก็จะถูกคาดหวังว่าเครื่องอำนวยความสะดวกทั้งหลายเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ครูทำหน้าที่สอน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องจัดคน จัดวัสดุที่จะช่วยให้ครูทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องอำนวยความสะดวกอาจเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องช่วยให้ครูใช้คอมพิวเตอร์และสื่อการสอนได้อย่างดี

การไกล่เกลี่ย การขัดแย้งในองค์การเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกองค์การ เป็นการขัดแย้งระหว่างครู หรือครูกับโรงเรียนก็ได้ การขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารจะต้อง ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างครูและผู้บริหารเองก็ต้องหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับครู ถ้าเกิดความขัดแย้งก็จะต้องทำความตกลงกันให้ได้ การไกล่เกลี่ยผู้บริหารจะต้องไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง การไกล่เกลี่ยจะต้องเข้าใจความเป็นมนุษย์และนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้และทักษะและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

การประเมินผล ผู้บริหารจะต้องประเมินผลทั้งรายบุคคลและประเมินผลโครงการ อย่างไรก็ตามความรับผิดชอบทั้งสองประการมีความแตกต่างกัน ความสับสนระหว่างการประเมินผลบุคคลและการประเมินผลโครงการจะต้องแยกออกจากกัน กระบวนการประเมินผลมีหน้าที่ 3 ประการคือ จัดแนวทางการตัดสินใจ กำหนดความรับผิดชอบ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมองค์การ

การประเมินผลจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสพัฒนางานและการประเมินผลต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง และเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหาร โรงเรียน

การติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงที่ต้องการทราบ จุดประสงค์ของการติดต่อสื่อสารก็เพื่อจัดให้ทราบงานการสอน หลักการของ การปฏิบัติงาน การอธิบายให้ทราบเกี่ยวกับนโยบาย หลักการ และการปฏิบัติงาน การจัดให้มี การให้ข้อมูลย้อนกลับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับภาระหน้าที่และจุดประสงค์การติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการติดต่อสื่อสารได้ดังนี้ จัดให้มีการติดต่อสื่อสารสองทางและยอมให้มีการรับสารเพื่อส่งต่อข้อเท็จจริง การใช้ข้อมูลในการพิสูจน์และการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร การจัดให้มีการแลก เปลี่ยนแสดงความต้องการของบุคลากร การจัดให้ข้อเท็จ จริงต่อบุคลากรเพื่อให้การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การติดต่อสื่อสารและการให้ข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้เกิดการพัฒนาองค์การและช่วยให้เกิดการสนับสนุนโรงเรียน

กรมวิชาการ (2538: 9) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 7 ประการ ดังนี้

การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การเงิน และอาคารสถานที่ รวมถึงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

งานธุรการ ประกอบด้วย การบริหารงานธุรการ งานสารบรรณ การเงิน บัญชี และพัสดุ การบริหารงานทะเบียน และสถิติเกี่ยวกับบุคลากร

งานวิชาการ ประกอบด้วย งานด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียนนักเรียน

งานปกครองนักเรียน ประกอบด้วย การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

งานบริการ เป็นการให้บริการด้านสาธารณูปโภค โภชนาการ สุขภาพอนามัย ห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา และการบริการการแนะแนว

งานโรงเรียนและชุมชน เป็นงานให้บริการชุมชนและการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานอาคารสถานที่ เป็นงานพัฒนาบริเวณโรงเรียน การดูแลรักษาและพัฒนา อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องพิเศษ อาคารฝึกงาน โรงอาหาร หอประชุม ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงพลศึกษางานทั้ง 7 ประการนี้ ถือว่าเป็นงานในหน้าที่ของครูใหญ่จะต้องจัดทำเป็นงานประจำ ในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Ubben and Hughes (1992: 9-10) กล่าวว่า หน้าที่ของครูใหญ่จะเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดและความซับซ้อนของโรงเรียน และบทบาทของครูใหญ่ก็จะเปลี่ยนไปตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เนื่องด้วยความคาดหวังของชุมชนและองค์การ อย่างไรก็ตามหน้าที่ของครูใหญ่ก็จะมีหน้าที่คล้าย ๆ กัน หน้าที่ของครูใหญ่จะมีหน้าที่ 5 ประการ 4 ประการเป็นหน้าที่ภายในโรงเรียน อีกหน้าที่หนึ่งเป็นหน้าที่เกิดจากความสัมพันธ์กับโลกภายนอก หน้าที่ภายในโรงเรียนได้แก่ การบริหารงานบุคคล การพัฒนาการสอน การพัฒนาหลักสูตร การให้บริการนักเรียน การจัดหาทรัพยากร การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ รวมทั้งงบประมาณและการดูแลรักษาอาคารเรียน ครุภัณฑ์ ส่วนหน้าที่ภายนอกโรงเรียนเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีหน้าที่ในการจัดการหรือการกระทำเพื่อให้โรงเรียนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ขณะเดียวกันผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำที่จะให้บุคลากรได้สร้างสรรค์บรรยากาศของโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลผลิตที่ดีคือตัวนักเรียน ผลผลิตของครูและมีความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีการบริหารการศึกษา

มีผู้ให้คำนิยามไว้ว่า ทฤษฎี หมายถึง ชุดของแนวคิด (Concepts) คติฐานหรือข้อสันนิษฐาน (Assumption) และข้อยุติโดยทั่วไป (Generalization) ที่อธิบายพฤติกรรมขององค์การ อย่างเป็นระบบและมีความสัมพันธ์ต่อกัน

แต่สำหรับข้อสมมติฐาน (Hypothesis) หมายถึง การตั้งข้อกำหนด หรือข้อสมมติที่คิดหรือคาดว่าน่าจะเป็นขึ้นมา แล้วพยายามศึกษา ค้นคว้า ทดลองเพื่อหาข้อสรุปมาพิสูจน์ให้จงได้ว่าข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้น จริงหรือไม่จริง

พัฒนาการของทฤษฎีในการบริหารการศึกษา

ความเกี่ยวข้องของทฤษฎีที่เข้ามาสัมพันธ์กับการบริหารการศึกษานั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านสังคมศาสตร์ ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 Chester I. Bernard, Elton Mayo และ F. J. Roethlisberger ได้เปิดทัศนะใหม่แห่งการศึกษาการบริหาร แต่สงครามได้ผลักดันให้นักวิทยาศาสตร์สังคมหันเหไปจากการทดลองในห้องปฏิบัติการไประยะหนึ่ง ในระยะนั้น นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา และนักมานุษยวิทยาก็ต้องเข้าจัดการกับปัญหาด้านต่างๆ ที่รุมเร้าเข้ามา เมื่อสงครามสิ้นสุด นักค้นคว้าเหล่านี้ก็หันมาศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการบริหารอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง (Halpin, 1966: 12)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในปี ค.ศ. 1974 มีการประชุมแห่งชาติของศาสตราจารย์แห่งการบริหารการศึกษา (National Conference of Professors of Educational Administration NCPEA) ซึ่งการประชุมในครั้งนั้น ที่ประชุมได้ตระหนึกถึงการพัฒนาทางด้านสังคมศาสตร์ และในปี ค.ศ. 1950 มีโครงการร่วมมือระหว่างกันในการบริหารการศึกษา (Cooperative Program in Eductational Administration CPEA) เพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารการศึกษา แต่การปฏิบัติงานในครั้งกระนั้นก็มิได้ค้นพบอะไรที่เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหาร (Halpin, 1968: 12)

ต่อมา บรรดาสมาชิก NCPEA เสนอแนะให้ที่ประชุมสนับสนุนการเขียนหนังสือที่รายงานผลการวิจัยสิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และในปี 1954 โรอัลด์ Roald Campbell, Gregg Russell ได้ร่วมกันเป็นบรรณาธิการหนังสือชื่อ Administrative Behavior in Education แต่ปรากฏว่าในบรรดาผู้เขียนจำนวน 14 คน ที่เขียนเรื่องลงหนังสือเล่มนี้ ได้พบว่า หนังสือเล่มนี้ยังขาดทฤษฎีการบริหาร ทำให้เกิดช่องว่างใหญ่โตในระหว่างความรู้เกี่ยวกับการวิจัยด้านพฤติกรรมการบริหาร (Halpin, 1968: 12)

อิทธิพลลำดับที่สามที่มีต่อการบริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การที่มีการก่อตั้งคณะกรรมการมหาวิทยาลัยที่ดูแลด้านการบริหารการศึกษา (The University Council for Educational Administration UCEA) ขึ้นในปี 1956 คณะกรรมการชุดนี้ได้ร่วมมือกับ Educational Testing Service and Teachers College ร่วมกันสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยในโครงการขนาดใหญ่ ที่มุ่งออกแบบเพื่อพัฒนามาตรการสำหรับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ในช่วงนี้เอง ที่มีการเขียนหนังสือดัง ๆ ออกมาหลายเล่ม ได้แก่

1. The Use of Theory in Educational Administration โดย Coladarci and Getzels ในปี 1955 เน้นบูรณาการของทฤษฎีและการปฏิบัติ

2. Uneasy Profession แต่งโดย Gross กล่าวถึงอาชีพนักบริหารการศึกษาว่าเป็นอาชีพที่มิใช่ของง่าย ๆ เขาได้ชี้ให้เห็นว่า จะต้องมีทฤษฎีเข้ามาเกี่ยวข้องว่าผู้นิเทศการศึกษาจะต้องปฏิบัติอย่างไร มิใช่ว่า “ควรจะปฏิบัติอย่างไร”

3. Studies in School Administration แต่งโดย Moore ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมผู้บริหารโรงเรียนอเมริกัน (American Association of School Administrators) Mooreได้ทบทวนเรื่องราวที่มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เขียนบทความให้แก่ศูนย์ CPEA 9 ศูนย์ แล้วพบว่า บทความเหล่านี้มีน้อยเห็นด้วยที่กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารการศึกษา

4. Administration Behavior in Education แต่งโดย Campbell and Gregg ได้รับเงินทุนสนับสนุนจาก NCPEA และก็เช่นเดียวกันก็พบว่า งานเขียนส่วนใหญ่ขาดการวิจัยที่มุ่งค้นคว้าด้านทฤษฎี (Halpin, 1968:3)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้มีการวิจัยสอบถามอาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 232 โรงในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แล้วผลที่ได้ปรากฏว่า อาจารย์ใหญ่มีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจารย์ใหญ่ผู้ที่สามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ปรากฏว่าเป็นผู้ที่เตรียมการมาดี หาข้อมูล อยู่ระหว่างข้อเท็จจริง กับความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างจริงใจด้วย สำหรับอาจารย์ใหญ่ผู้มีประสิทธิภาพด้อยกว่า ล้วนแต่เป็นผู้ที่ไม่ได้เตรียมการมาสำหรับการที่จะตัดสินใจนั้นเลย

สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยเรื่องการมีส่วนในการวินิจฉัยสั่งการ (Hoy and Miskel, 1978: 228) มีดังนี้

1. การมีโอกาสร่วมตัดสินใจทำให้ครูมีขวัญดี

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อความพึงพอใจต่อวิชาชีพ

3. ครู อาจารย์พึงพอใจอาจารย์ใหญ่ที่ส่งเสริมให้เขาเข้าร่วมตัดสินใจ

4. ครูอาจารย์มิได้คาดหวังจะเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเสียทุกเรื่องไป เขาอยากเข้าร่วมตัดสินใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา หรือผลประโยชน์ของเขาเท่านั้น

5. องค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกมีผลกระทบต่อระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีการจัดกลุ่มทฤษฎีการบริหารการศึกษาตามทัศนะของ Hoy and Miskel

Hoy and Miskel ได้จัดกลุ่มทฤษฎีการบริหารการศึกษาเอาไว้ดังนี้

1. ทัศนะด้านแนวความคิดสำหรับการวิเคราะห์ (Conceptual perspectives for analysis) วิเคราะห์โรงเรียนว่าเป็นองค์การแบบหนึ่ง และวิเคราะห์ว่าโรงเรียนเป็นระบบของสังคม

2. ระบบราชการและโรงเรียน (Bureaucracy and the school) กล่าวถึงแนวความคิดของอำนาจหน้าที่ตัวแบบของแมกซ์ เวเบอร์ เกี่ยวกับระบบราชการ และโครงสร้างของระบบราชการในโรงเรียน

3. ความเป็นวิชาชีพในระบบราชการของโรงเรียน (The professional in the school bureaucracy) กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างความเป็นวิชาชีพกับระบบราชการ การนำเอาความเป็นวิชาชีพและระบบราชการเข้าไปใช้ในโรงเรียน ความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่ในโรงเรียนบทบาทของอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และความซื่อสัตย์ของครูอาจารย์

4. แรงจูงใจ สิ่งจูงใจ และความพึงพอใจ (Motivation, incentives and satisfaction) กล่าวถึงแรงจูงใจในการทำงาน ทฤษฎีวุฒิภาวะของอากิริส ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีสององค์ประกอบของเฮอร์ซเบิร์ก ทฤษฎีการก่อตัวขึ้นใหม่ (Reformulated theory) ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy theory) แรงจูงใจและการปฏิบัติงาน สิ่งจูงใจในองค์การ ความพึงพอใจในงาน ความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงาน ทฤษฎีแรงจูงใจและสิ่งจูงใจ

5. บรรยากาศขององค์การ (Organizational climate) กล่าวถึงพฤติกรรมของครูอาจารย์และอาจารย์ใหญ่/ผู้อำนวยการ ตั้งแต่เปิดไปจนถึงปิด ระบบการจัดการ ตั้งแต่เอาเปรียบ หวงอำนาจ ไปจนถึงการร่วมมือประสานงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม การปฐมนิเทศแบบควบคุมนักเรียน การอารักขานักเรียน แรงบีบคั้นจากสิ่งแวดล้อมการพัฒนาและการควบคุม ทฤษฎีบรรยากาศ: การนำเอาไปปฏิบัติ

6. ภาวะผู้นำ (Leadership) กล่าวถึงทฤษฎีคุณลักษณะ-สถานการณ์ที่ ขัดแย้งกันอยู่ ทิศทางของภาวะผู้นำ ความมีประสิทธิผลของผู้นำ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับผู้นำในอนาคต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. การวินิจฉัยสั่งการ (Decision making) ทฤษฎีการวินิจฉัยสั่งการกระบวนการวินิจฉัยสั่งการ: วงจนแห่งการปฏิบัติ การวินิจฉัยสั่งการในการบริหารการศึกษา การมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ ตัวแบบสำหรับการวินิจฉัยสั่งการรวมกัน: แนวทางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้

8. การติดต่อสื่อสาร ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร การวิจัยเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารในการบริหารการศึกษา ทฤษฎีการสื่อสาร : การนำไปประยุกต์ใช้ (Hoy and Miskel, 1978: 7-8) จะเห็นได้ว่า Hoy and Miskel ได้จัดกลุ่มทฤษฎีการบริหารการศึกษาเอาไว้อย่างเหมาะสม

Hoy and Miskel (1978: 273) ได้กล่าวถึงแนวทางในอนาคตของแนวโน้มในการพัฒนาทฤษฎีต่าง ๆ ทางด้านการบริหารการศึกษา สิ่งที่เข้าทำนายเอาไว้ก็คือว่า ส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ การรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง และการเป็นวิชาชีพเห็นด้วยยิ่งขึ้นกว่าเดิม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีนั้นมีความหนักแน่นเห็นด้วยกว่าข้อสมมติฐาน การได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทั้งหลายนั้น ทำให้เกิดปัญญา ต้นตอแห่งทฤษฎีต่างๆ นั้น มักจะมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง กลุ่มนักวิทยาศาสตร์สังคมเช่น บาร์นาร์ด มาโย และราธลิสเบอร์เกอร์ ได้เปิดทัศนะใหม่แห่งการศึกษาการบริหาร แต่สงครามโลกได้ทำให้กระบวนการเหล่านี้หยุดชะงักไประยะหนึ่ง ต่อมาในทศวรรษ 1960 จึงมีการค้นคว้าหาทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารเป็นการใหญ่

ทฤษฎีการบริหารการศึกษาทั้งหลาย มีความสำคัญในฐานะทำหน้าที่ให้ข้อยุติทั่วไป ก่อให้เกิดการวิจัยทางด้านบริหารการศึกษา และการมีทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้นั้น ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ศึกษา ที่ไม่จำเป็นต้องไปจดจำข้อมูล หรือข้อความต่างๆ ให้เห็นด้วยมาย เพียงจำหลักการหรือทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านั้นได้ และนำมาประยุกต์ใช้ ก็เพียงพอแล้ว ทฤษฎีทั้งหลายนั้น มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในแง่ที่ว่า ทฤษฎีวางกรอบความคิดให้แก่ผู้ปฏิบัติ การนำเอาทฤษฎีมาใช้ ช่วยให้แนวทางวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัตินั้นๆ และทฤษฎีช่วยในการตัดสินใจ

ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษานั้น มีอยู่เห็นด้วยมาย สามารถจำแนกประเภทได้เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีองค์การ ทฤษฎีการบริหาร ซึ่งแยกย่อยออกไปเป็นทฤษฎีการบริหารการศึกษา ซึ่งจวบจนปัจจุบันนี้ ก็ยังไม่มีทฤษฎีการบริหารการศึกษาใดที่สามารถให้ภาพการบริหารที่สมบูรณ์ได้ ต้องมีการประยุกต์ทฤษฎีและแนวคิดหลายหลายมาใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การค้นคว้า เจาะลึกทำให้ทราบว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองเคยปฏิบัติงานอยู่นั้น เข้าข่ายของทฤษฎีใด อันจะทำให้สามารถยืนยันในหลักการทำงานให้ถูกต้อง เมื่อจะปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เกิดความมั่นใจว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองกำลังกระทำอยู่นั้น ได้เคยมีบุคคลอื่นเขาได้ศึกษาไว้เห็นด้วยแล้ว ถึงขนาดกำหนดเป็น “ทฤษฎี” ขึ้นมาได้ การเป็นคนมีหลักการ แม่นหลัก และทำการใดก็มี “ทฤษฎี” ขึ้นมาได้ การเป็นคนมีหลักการ แม่นหลัก และทำการใดก็มี “ทฤษฎี “สนับสนุนอยู่เบื้องหลังเสมอนั้น ทำให้ ประสบความสำเร็จอยู่เสมอ (ปราชญา กล้าผจัญ และ สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2542)

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบหรือแบบจำลองการบริหารการศึกษา

Good (1973) ให้ความหมายของแบบจำลองไว้ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือการทำซ้ำ

2. เป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ

3. เป็นแผนภาพหรือภาพ 3 มิติที่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด

4. เป็นชุดของปัจจัยหรือองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมเป็นตัวประกอบหรือเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายด้วยภาษาก็ได้

แบบจำลองเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ แบบจำลองจึงมิใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุม เพราะการกระทำเช่นนั้นจะทำให้แบบจำลองนั้นด้อยลงไป ส่วนการที่จะระบุว่าแบบจำลองใด ๆ จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดเห็นด้วยน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและแบบจำลองนั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีการกำหนดตายตัว ทั้งนี้ขึ้นกับปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างแบบจำลองนั้นว่าต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างไร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้น แบบจำลองจึงมีความหมายถึงสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

ประเภทของแบบจำลอง

Keeves (1988) ได้แบ่งประเภทแบบจำลองในการศึกษาเป็น 4 ประเภทคือ

1. แบบจำลองเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นแบบจำลองเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น แบบจำลองโครงสร้างอะตอม สร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของแบบจำลองให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในขณะนั้น แบบจำลองที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และสามารถนำไปใช้หาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง จุดมุ่งหมายของแบบจำลองเชิงเปรียบเทียบจึงใช้อธิบายปรากฏการณ์โดยเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. แบบจำลองเชิงอธิบาย (Senantic Model) เป็นแบบจำลองที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นแนวคิดโครงสร้างองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เช่น แบบจำลองการเรียนรู้

3. แบบจำลองเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ เดิมแบบจำลองนี้ใช้กับศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มในการนำไปใช้ด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์รวมทั้งด้านการศึกษาเห็นด้วยขึ้น โดยเฉพาะการวัดผลการศึกษาแบบจำลองนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์และสร้างเป็นทฤษฎีเพราะสามารถทดสอบสมมติฐานได้แบบจำลองเชิงคณิตศาสตร์มักพัฒนามาจากแบบจำลองเชิงอธิบาย

4. แบบจำลองเชิงเหตุผล (Causal Model) เป็นแบบจำลองที่พัฒนามาจากแบบจำลองเชิงอธิบาย โดยการนำเอาเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) มาใช้ปัจจุบันมีการนำแบบจำลองนี้มาใช้ในการวิจัยเห็นด้วยขึ้น และจะนำเอาตัวแปรมาเขียนเป็นสัญลักษณ์หรือคำย่อ และใช้เส้นตรงและลูกศรแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในเชิงเหตุผล เช่น แบบจำลองการเรียนรู้ ของผู้เรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สติปัญญาของผู้เรียน มีผลมาจากสภาพทางเศรษฐกิจของบิดามารดา และสิ่งแวดล้อมทางบ้าน แบบจำลองดังกล่าวสามารถกำหนดเป็นกรอบในการรวบรวมข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงเพื่อทดสอบแบบจำลองได้

เสรี ชัดแช้ม (2538) ได้จำแนกแบบจำลองเป็น 2 แบบคือ

1. แบบจำลองเชิงกายภาพ (Physical Model) แบ่งเป็น

1.1 แบบจำลองของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น แบบจำลองเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริง แต่มีขนาดย่อส่วน

1.2 แบบจำลองสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแบบจำลองสำหรับต้นแบบสินค้า โดยสร้างแบบจำลองเท่าของจริงก่อน แล้วผลิตสินค้าตามแบบจำลอง

2. แบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) แบ่งเป็น

2.1 แบบจำลองเชิงแนวคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สร้างขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎีเพื่ออธิบายปรากฏการณ์บางอย่าง

2.2 แบบจำลองเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากทฤษฎี การคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่ออธิบายทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง

ดังนั้น รูปแบบของแบบจำลองเป็นแบบที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของโครงสร้างหรือองค์ประกอบของแบบจำลอง โดยมีเส้นแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบนั้นๆ

องค์ประกอบของแบบจำลอง

Bush (1995) วิเคราะห์รูปแบบการบริหารทางการศึกษาว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถาบัน (Goals or Objectives of the Institution)

2. โครงสร้างขององค์การ (Organizational Structure)

3. สถาบันและสภาพแวดล้อม (Institution and Environment)

4. ความเป็นผู้นำ (Leadership)

1. การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ของสถาบัน มีการเน้นเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนต้องชัดเจน ถ้าโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนโดยสัมพันธ์กับนโยบายระดับชาติและระดับท้องถิ่น จะต้องกำหนดพันธกิจหรือภารกิจหรือกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา เป้าหมายของการบริหารจะเป็นทิศทางการดำเนินการของโรงเรียน

2. โครงสร้างขององค์การทางการศึกษาจะต้องคำนึงถึงด้านบุคคลและด้านโครงสร้าง โครงสร้างขององค์การจะนำไปสู่บทบาทของบุคคลแต่ละคน และจะนำไปสู่พฤติกรรมและบุคลิกภาพ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันและสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมไปถึงคณะครูและผู้บริหารต้องมีความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลหรือรายบุคคลในชุมชน ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นความต้องการที่จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในด้านการแสวงหาบุคลากรและการเงินความสัมพันธ์กับภายนอกเป็นองค์ประกอบที่ขึ้นกับรูปแบบการบริหารการศึกษา

4. ยุทธศาสตร์ความเป็นผู้นำของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะความเป็นผู้นำในองค์การ ความเป็นผู้นำ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ของสถาบันและการตัดสินใจ ซึ่งคำนึงถึงระบบการมีส่วนร่วม บทบาทของผู้นำในองค์การ

ในความคิดของโทนี่ บุช การวิเคราะห์รูปแบบทางการศึกษาจะวิเคราะห์ตามองค์ประกอบ 4 ประการ คือ เป้าหมายและจุดประสงค์ของสถาบัน โครงสร้างขององค์การทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การเป็นผู้นำของสถาบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณลักษณะที่ดีของแบบจำลอง

พูลสุข หิงคานนท์ (2540) ระบุว่า แบบจำลองที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. แบบจำลองควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรเห็นด้วยกว่าจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวม

2. แบบจำลองควรนำไปสู่การทำนายผลและสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ หากทดสอบแล้วไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แบบจำลองก็ต้องยกเลิกไป

3. แบบจำลองควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4. แบบจำลองควรนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษา

5. แบบจำลองเรื่องใดและเป็นเช่นไร ย่อมขึ้นกับกรอบของทฤษฎีนั้น

ส่วน Keeves (1988) ได้กำหนดลักษณะสำคัญของแบบจำลองไว้ดังนี้

1. แบบจำลองควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรเห็นด้วยกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา

2. แบบจำลองควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แบบจำลองสามารถตรวจสอบได้จากการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

3. แบบจำลองควรระบุหรือชี้ให้เห็นกลไกลเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา แบบจำลองจึงใช้เป็นเครื่องมือการพยากรณ์แล้วยังใช้เป็นเครื่องมือการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. แบบจำลองควรใช้เป็นเครื่องมือการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษาคุณลักษณะที่ดีของแบบจำลองต้องเป็นแบบจำลองที่ทำให้เห็นถึงรายละเอียดและองค์ประกอบของรายละเอียดที่สัมพันธ์กันเชิงเหตุและเชิงผล คุณลักษณะของแบบจำลอง ควรแสดงความสัมพันธ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ของโครงสร้างองค์การ และสามารถทำนายผลความสัมพันธ์และตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้ และยังนำไปสู่แนวคิดใหม่ได้ในเชิงสร้างรูปแบบจำลอง การบริหารสถานศึกษาเอกชน จะต้องกำหนดโครงสร้างขององค์การ ให้มีความสัมพันธ์กัน และมีการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กัน ส่วนการกำหนดแบบจำลองนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษาเอกชนนั้นจะกำหนดโครงสร้างอย่างไรและมีสายการปฏิบัติงานเช่นใดที่มีความสัมพันธ์กัน

การพัฒนาแบบจำลอง

การพัฒนาแบบจำลองมีขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การสร้าง (Construct) แบบจำลองและการหาความตรง (Validity) ของแบบจำลอง

บุญชม ศรีสะอาด (2535) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ ในส่วนของการพัฒนารูปแบบนั้น ดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับขั้นในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียนรายงานการวิจัย จุดบกพร่องที่มักจะพบในการทำวิทยานิพนธ์ ฯลฯ แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างเป็นรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่สองคือ การนำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ

สมาน อัศวภูมิ (2537) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหาร การประถมศึกษาระดับจังหวัด ขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้น ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์หลักการและข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบ 2) การสร้างรูปแบบขั้นต้น 3) การประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

อำนาจ บัวศิริ (2539) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาองค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันและมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ 2) การประชุมสัมมนาเรื่องรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย 3) การตรวจสอบรูปแบบในการนำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทยไปดำเนินการ 4) การเปรียบเทียบองค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันกับมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พูลสุข หิงคานนท์ (2540) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสารเพื่อกำหนดกรอบการวิจัย 2) การศึกษาสภาพปัญหาการจัดองค์การ 3) การสร้างรูปแบบการจัดองค์การวิทยาลัยในขั้นต้น 4) การทดสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบขั้นต้นโดยการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ และ 5) ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้สมบูรณ์

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาแบบจำลอง (Model Development) หมายถึง กระบวนการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วย 1) การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดหลักการหรือองค์ประกอบของแบบจำลอง 3) การร่างแบบจำลอง 4) การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปหรือการทดลองใช้แบบจำลอง ในการพัฒนารูปแบบหรือแบบจำลองจะไม่มีข้อกำหนดตายตัว แต่โดยทั่วไปการพัฒนาแบบจำลองจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะพัฒนาแบบจำลองให้ชัดเจน จากนั้นจึงกำหนดหลักการและองค์ประกอบของแบบจำลองที่จะพัฒนา และสร้างแบบจำลองขึ้น จากนั้นนำแบบจำลองไปตรวจสอบหาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ หรือทดลองใช้ต่อไป

การทดสอบแบบจำลอง

จุดมุ่งหมายสำคัญของการทดสอบแบบจำลองนั้น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแบบจำลองในการปฏิบัติจริง ถ้าเป็นแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์จะทำการทดสอบโดยการพิสูจน์ตามสูตรหรือสมการ หรือตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลอง ส่วนการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์จะดำเนินการทดสอบแบบจำลองด้วยวิธีการทางสถิติ ผลการทดสอบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธแบบจำลองและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป แต่การทดสอบ แบบจำลองบางเรื่องไม่สามารถกระทำด้วยวิธีการดังกล่าวได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดบางประการ จึงอาจสรุปได้ว่า การตรวจสอบแบบจำลองมีหลายวิธี อาจใช้วิเคราะห์หลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) การตรวจสอบแบบจำลองเชิงคุณลักษณะมักใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบแบบจำลองเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติในการตรวจสอบ

พูลสุข หิงคานนท์ (2540) ได้ทำการทดสอบแบบจำลองทางสังคมศาสตร์หรือพฤติกรรมศาสตร์สามารถดำเนินการตรวจสอบแบบจำลองโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนการวิจัยทางการศึกษา ดำเนินการทดสอบแบบจำลองโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือการวิจัยเชิงปริมาณเห็นด้วยเกินไป บางเรื่อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต้องการความละเอียดอ่อนและลึกซึ้งจึงประเมินโดยอาศัยความรอบรู้ และการรับรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิจะช่วยให้การตรวจสอบแบบจำลองทางการศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี

แนวคิดการประเมินแบบจำลองโดยผู้ทรงคุณวุฒินั้น (จินตนา ศักดิ์ภู่อร่าม, 2545) มีดังนี้

1. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะดำเนินการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะประเด็นที่นำมาพิจารณา ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวโยงกัน วัตถุประสงค์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ แต่จะประสมประสานปัจจัยต่างๆ เข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินที่มีความละเอียดลึกซึ้ง และอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัยเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง

3. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือการประเมิน จะถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเที่ยงธรรมและมีดุลยพินิจที่ดี มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาเกิดจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง

4. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ย่อมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละบุคคล นับแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่น่าเชื่อถือของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

รูปแบบการบริหารการศึกษา (Models of Educational Management)

รูปแบบการบริหารการศึกษามีหลายรูปแบบ Bush, Tony (1995) ได้กำหนด รูปแบบการบริหารการศึกษาที่เป็นทางการ (Formal Models) ที่เน้นองค์ประกอบทางด้านโครงสร้างและระบบราชการ ระบบการดูแลควบคุมตามลำดับชั้น อำนาจการบังคับบัญชาตามกฎหมาย ซึ่งระบุตำแหน่งในองค์การและมีการตรวจสอบกิจกรรมของสถาบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบการบริหารการศึกษาที่เป็นทางการ จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ คือ

1. องค์การในฐานะเป็นระบบ จะแบ่งองค์การออกเป็นส่วนย่อย เช่น เป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกอย่างอื่น มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ

2. โครงสร้างขององค์การเป็นแบบราชการ มีแผนผังขององค์การแสดงแบบแผนของอำนาจหน้าที่ของบุคลากรในองค์การ และแผนผังจะช่วยแสดงความมั่นคงและอำนาจหน้าที่แบบราชการขององค์การ

3. โครงสร้างแบบราชการจะแสดงถึงลำดับขั้นตอนการบังคับบัญชา แผนผังองค์การจะเน้นความสัมพันธ์แนวตั้งระหว่างคณะครู แสดงความรับผิดชอบของหัวหน้างานในแผนกต่าง ๆ และการควบคุมดูแลคณะครูในแต่ละแผนก

4. โรงเรียนจะเป็นรูปแบบการบริหารที่เป็นทางการ มีการกำหนดเป้าหมายขององค์การและมีจุดมุ่งหมายเป็นทางราชการ สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของทางราชการ โรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กับองค์การที่ควบคุมดูแลการศึกษาอย่างมีลำดับขั้นตอน หัวหน้างานและครูใหญ่จะมีบทบาทเป็นผู้นำที่มีหน้าที่กำหนดเป้าหมายของสถาบันหัวหน้างานที่ประสบผลสำเร็จจะต้องกำหนดเป้าหมายตามวิสัยทัศน์การพัฒนาโรงเรียน

5. รูปแบบการบริหารการศึกษาที่เป็นทางการ การตัดสินใจในการบริหารจะต้องเป็นกระบวนการเหตุผล การกำหนดเป้าหมายและการประเมินเป้าหมายขององค์การจะต้องเลือกจุดประสงค์ที่สามารถปฏิบัติได้ การตัดสินใจเลือกจุดประสงค์จะต้องเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่เป็นจุดประสงค์ที่ดีที่สุด มีความชัดเจน และนำไปสู่เป้าหมายขององค์การ

6. รูปแบบการบริหารการศึกษาที่เป็นทางการจะคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ของผู้นำตามตำแหน่งที่เป็นทางการภายในองค์การ หัวหน้าและครูใหญ่จะมีอำนาจหน้าที่เหนือคณะครู เพราะบทบาทอย่างเป็นทางการในโรงเรียน อำนาจขึ้นกับตำแหน่ง ครูจะทำงานภายใต้การยอมรับของผู้นำที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

7. รูปแบบการบริหารการศึกษาที่เป็นทางการ จะเน้นการตรวจสอบองค์การโรงเรียนอยู่ในความรับผิดชอบของอำนาจหน้าที่การศึกษาของเขตพื้นที่ โรงเรียนจะต้องถูกตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน กฎหมายการปฏิรูปโรงเรียน หัวหน้างานและครูใหญ่จะต้องตอบคำถามต่อคณะกรรมการตรวจสอบการเงิน คณะกรรมการปฏิรูปโรงเรียน และต้องรับผิดชอบการเงินและการบริหารงานบุคคล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Bush (1995) ได้กำหนดรูปแบบการบริหารการศึกษาที่เป็นทางการไว้ 5 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบโครงสร้าง (Structural Models)

2. รูปแบบระบบ (Systems Models)

3. รูปแบบราชการ (Bureaucratic Models)

4. รูปแบบเหตุผล (Rational Models)

5. รูปแบบลำดับขั้นตอนการปกครอง (Hierachical Models)

รูปแบบทั้ง 5 ประการนี้ มีลักษณะซ้ำซ้อนและความคล้ายคลึงกัน จะเน้นลักษณะส่วนกลางที่ปรากฏเห็นด้วยกว่า

1. รูปแบบโครงสร้าง (Structural Models) จะเน้นโครงสร้างขององค์การองค์ประกอบสำคัญอยู่ที่ลักษณะส่วนกลางขององค์การ ได้กำหนดพื้นฐานของโครงสร้างดังนี้

1.1 องค์การจะเน้นถึงความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2 องค์การจะมีโครงสร้างที่เหมาะกับเป้าหมาย สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และผู้มีส่วนร่วม

1.3 องค์การจะทำงานมีประสิทธิภาพเมื่อสภาพแวดล้อมและบุคลากรของผู้ร่วมงานยึดมั่นในปทัสฐานของเหตุผล

1.4 กิจการพิเศษของโรงเรียนจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนเป็นผู้ปฏิบัติ

1.5 การประสานงานและการควบคุม จะทำให้ประสบผลสำเร็จดีที่สุด โดยใช้อำนาจหน้าที่และบทบาทส่วนตน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.6 โครงสร้างขององค์การจะต้องออกแบบอย่างมีระบบและสามารถนำไปใช้ได้

1.7 ปัญหาขององค์การจะเป็นผลสะท้อนของโครงสร้างที่ออกแบบโครงสร้างไม่เหมาะสม และสามารถแก้ปัญหาใหม่ได้โดยการออกแบบองค์การใหม่และจัดองค์การใหม่

Bush (1995) ได้เสนอแนะรูปแบบโครงสร้างเป็น 4 ระดับดังนี้

1. ระดับส่วนกลาง (Central Level) รวมไปถึงอำนาจหน้าที่ของระดับชาติและระดับท้องถิ่นด้วย รวมไปถึงการวางแผน การจัดทรัพยากร และมาตรฐานการควบคุม

2. สถาบัน (Institution) เป็นการกำหนดโดยกฎหมายและการประชุมหรือข้อตกลง โรงเรียนและวิทยาลัยจะเป็นสถาบันตามลักษณะนี้

3. หน่วยพื้นฐาน (Basic Unit) ส่วนใหญ่จะเป็นแผนก หรือคณะวิชาในวิทยาลัยในโรงเรียนจะเป็นแผนกหรือหน่วยพิเศษ

4. ระดับบุคคล (Individual Level) ส่วนใหญ่เป็นครูที่จะทำงานตามบทบาทหลักของโรงเรียนที่กำหนดนโยบายทางวิชาการและหลักสูตร

รูปแบบโครงสร้างจะเป็นรูปแบบของการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กัน การควบคุมและการรักษาค่านิยมภายในระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างระดับจะต้องแยกแยะการปฏิบัติงานของแต่ละระดับ โครงสร้างจะไม่สัมพันธ์กับการปกครองบังคับบัญชา แต่โครงสร้างของโรงเรียนจะเป็นแนวดิ่งและมีลำดับขั้นตอนการบังคับบัญชา

โครงสร้างที่แบ่งงานด้านวิชาการเป็นโรงเรียนเล็กภายในโรงเรียนใหญ่ (Bush, 1995) แบ่งสายงานดังแผนภาพต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หัวหน้าครู (Head Teacher)

ภาพที่ 1 แสดงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเล็กภายในโรงเรียนใหญ่

โครงสร้างไม่ได้กำหนดอำนาจการปกครอง แต่จะใช้การกระจายอำนาจหน้าที่และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเฉพาะการกระจายอำนาจไปยังแผนกต่างๆ ที่เกี่ยวกับงบประมาณ

2. รูปแบบระบบ (Systems Models) รูปแบบระบบจะเน้นความพร้อมเพรียงและหลักคุณธรรมขององค์การ และเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ภายในองค์การ และกับสภาพแวดล้อมภายนอก

รูปแบบระบบจะเน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเชื่อมโยงขององค์การ โรงเรียนจะต้องยึดหลักคุณธรรมเป็นเบื้องต้นของสถาบัน สมาชิกในองค์การและสมาชิกภายนอกองค์การจะต้องตระหนักในเอกลักษณ์ของโรงเรียน ครู และนักเรียนจะมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียนที่เขาจะสอนและจะเรียน

รูปแบบระบบจะเน้นการตกลงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยมีข้อสันนิษฐานว่าระบบทั้งหมดมีจุดประสงค์ซึ่งจะช่วยสนับสนุนสมาชิกในองค์การ สถาบันจะต้องคิดถึงนโยบายการพัฒนาที่จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์และประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนตามวัตถุประสงค์และนโยบาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบระบบจะต้องเน้นความคิดเกี่ยวกับระบบขอบเขต (System Boundary) ขอบเขตเป็นองค์ประกอบสำคัญที่โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกสิ่งแวดล้อมภายนอก

รูปแบบของระบบ จะมีระบบปิดและระบบเปิด ระบบปิดจะเป็นการติดต่อกับสภาพแวดล้อมภายนอกเพียงเล็กน้อย ไม่ว่าจะเป็นจุดประสงค์หรือกิจกรรมขององค์การ เช่น โรงเรียนจะติดต่อกับผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองจะนำนักเรียนออกจากโรงเรียนเท่านั้น ส่วนระบบเปิดจะติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชนทั้งทางจดหมายและการสนับสนุนต่าง ๆ ในทางการศึกษาทฤษฎีระบบเปิดแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับกลุ่มบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง คนงาน และผู้มีอำนาจทางการศึกษาในท้องถิ่น ในการปฏิรูปการศึกษาในประเทศอังกฤษระหว่างปี 1980- 1990 จะเน้นรูปแบบระบบเปิด โรงเรียนจะมีการแข่งขันในเรื่องการคัดเลือกนักเรียนและศักยภาพของผู้ปกครอง ซึ่งมีอิทธิพลต่อนโยบายของโรงเรียน (Bush, Tony: 1995)

3. รูปแบบราชการ (Bureaucratic Models) รูปแบบราชการมีความสำคัญต่อรูปแบบการบริหารราชการที่เป็นทางการ โรงเรียนจะมีลักษณะเป็นองค์การทางราชการ รูปแบบราชการจะเป็นรูปแบบของโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีความซับซ้อนขึ้น รูปแบบราชการจะมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพเห็นด้วยอย่างยิ่ง รูปแบบราชการจะมีองค์การที่เป็นทางการจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 เน้นความสำคัญของรูปแบบอำนาจหน้าที่ที่มีลำดับขั้นตอนตามสายการบังคับบัญชาระหว่างตำแหน่งที่แตกต่างกันตามลำดับการบริหาร โครงสร้างปิรามิดจะเป็นพื้นฐานของอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายซึ่งกำหนดสายการบังคับบัญชา ในสถาบันการศึกษาครูจะถูกตรวจสอบจากหัวหน้างานหรือครูใหญ่

3.2 รูปแบบราชการจะเน้นการกำหนดทิศทางของเป้าหมายขององค์การสถาบันจะดำเนินการตามเป้าหมาย ซึ่งจะวางโครงร่างของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป้าหมายของโรงเรียนจะเป็นการตัดสินใจของผู้บริหารหรือหัวหน้างานหรือครูใหญ่ คณะครูจะทำงานตามที่หัวหน้างานกำหนด

3.3 รูปแบบทางราชการจะมีการแบ่งงานให้แก่คณะครูตามความชำนาญงาน มีการกำหนดโครงสร้างของแผนกวิชาที่ครูมีความเชี่ยวชาญและรับผิดชอบตามหลักสูตรและวิชาที่สอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.4 รูปแบบราชการจะดูแลพฤติกรรมและการตัดสินใจโดยมีกฎและระเบียบ กฎระเบียบเป็นโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ที่เป็นการประสานงาน พฤติกรรมของครูและพฤติกรรมของนักเรียนจะมีการกำหนดและแนะนำในคู่มือครูและคู่มือนักเรียน

3.5 รูปแบบราชการจะไม่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับลูกค้า โรงเรียนที่ดีส่วนหนึ่งจะขึ้นกับคุณภาพความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน แต่รูปแบบราชการไม่คำนึงถึง แต่ต้องการกิริยาวาจาที่ดี ครูกับนักเรียนจะห่างไกลกัน ขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3.6 รูปแบบราชการจะต้องคัดเลือกคณะครูและส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพด้วยระบบคุณธรรม การแต่งตั้งครูจะต้องใช้คุณสมบัติและประสบการณ์เป็นพื้นฐานการพิจารณาการส่งเสริมครูขึ้นกับการแสดงความเชี่ยวชาญในตำแหน่งปัจจุบันและที่ผ่านมาโรงเรียนจะทำให้บรรลุผลได้ตามเกณฑ์ระบบคุณธรรมในการรับครูใหม่และการส่งเสริมให้ครูเข้าสู่ตำแหน่ง อย่างไรก็ตามการส่งเสริมภายในขึ้นกับการเสนอแนะของหัวหน้างานหรือครูใหญ่

Lunenberg and Ornstein (2000) กล่าวว่า รูปแบบทางราชการนั้น เป็นการบริหารที่เข้มงวดกฎเกณฑ์ไม่มีความหมาย งานล่าช้า ทำงานบนแผ่นกระดาษและไร้ประสิทธิภาพ

4. รูปแบบเหตุผล (Rational Models) เป็นรูปแบบที่เน้นกระบวนการจัดการเห็นด้วยกว่าโครงสร้างองค์การหรือเป้าหมาย แต่จะเน้นกระบวนการตัดสินใจแทนกรอบโครงสร้างเป็นรูปแบบการวิเคราะห์เหตุผล รูปแบบการวิเคราะห์เหตุผล (Analytical – Rational Models) รวมความคิดของการจัดการทั้งหลายในฐานะเป็นกระบวนการ รวมทั้งการวิเคราะห์เหตุผลและระบบของสถานการณ์นำไปสู่การวิเคราะห์และประเมิน การเลือกทางเลือกที่นำไปสู่การปฏิบัติ การควบคุมดูแลและการทบทวนเป็นกระบวนการที่เป็นวงจร กระบวนการจัดการจะเป็นระบบและแจ้งเรื่องราวให้รู้ทั่วกันและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การบริหารแบบเหตุผลจะรวมเอาจุดประสงค์ขององค์การและโครงสร้างขององค์การทางราชการ กระบวนการตัดสินใจจะเกิดขึ้นในโครงสร้างและดำเนินตามเป้าหมายที่มีการยอมรับ

กระบวนการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล จะมีขั้นตอนดังนี้

1. การเข้าใจปัญหาหรือโอกาสที่จะเลือก

2. การวิเคราะห์ปัญหารวมถึงการรวบรวมข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา

4. การเลือกการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

5. การปฏิบัติตามทางเลือก

6. การควบคุมดูแลและการประเมินประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์ทางเลือก

รูปแบบการบริหารที่เน้นกระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลนี้ จะสัมพันธ์กับการวางแผนยุทธศาสตร์และการจัดสรรงบประมาณ

5. รูปแบบการปกครองตามลำดับขั้น (Hierachical Models) รูปแบบจะเน้นความสัมพันธ์แนวดิ่งภายในองค์การและการตรวจสอบจากผู้นำ และผู้ให้การสนับสนุนภายนอกโครงสร้างขององค์การจะเน้นความสัมพันธ์คืออำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสูงสุดของโครงสร้าง รูปแบบการปกครองตามลำดับขั้นเป็นโครงสร้างที่คำนึงถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการทำงานซึ่งไม่ได้ทำงานเพียงคนเดียว แต่เป็นความสัมพันธ์ของผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาใน การตรวจสอบอย่างเปิดเผย ผู้บริหารไม่ได้เป็นผู้ตรวจสอบงานเพียงคนเดียวแต่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีส่วนร่วมการตรวจสอบงานของเขาด้วย

ลักษณะของการบริหารที่ยึดการปกครองตามลำดับชั้น จะมีลักษณะดังนี้

1. โครงสร้างขององค์การจะมีอำนาจหน้าที่เป็นรูปปิรามิด อำนาจหน้าที่จะอยู่ที่ยอดของโครงสร้าง สถาบันการศึกษาจะมีโครงสร้างขององค์การในลักษณะนี้ (Bush, 1995) เสนอแนะว่าการจัดสรรอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในระบบโรงเรียน ควรเป็นที่เดียวซึ่งเป็นหลักของโรงเรียนมีสายการปกครองตามลำดับชั้นอำนาจการบริหารอยู่ที่ยอดของโครงสร้าง

2. รูปแบบการบริหารจะเน้นการติดต่อสื่อสารในแนวดิ่ง ข้อมูลต่างๆ จะผ่านจากบน ลงล่างไปยังระดับที่เกี่ยวข้องและผู้ใต้บังคับบัญชาจะถูกคาดหวังว่าจะนำไปใช้ปฏิบัติ การตัดสินใจจะเป็นผู้บริหารระดับสูงในโรงเรียน หัวหน้างานหรือครูใหญ่จะเป็นผู้แจ้งนโยบายไปยังหัวหน้าหมวดวิชาหรือคณะครูที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การติดต่อสื่อสารในแนวราบ จะเป็นการประสานงานเห็นด้วยกว่าการบริหารบทบาทผู้ประสานงานหลักสูตรในโรงเรียนจะติดต่อกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับวิชาการต่างๆ แต่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่การบริหารจัดการ

4. ส่วนกลางของรูปแบบการปกครองตามลำดับชั้น เป็นเรื่องการตรวจสอบ ผู้นำจะรับผิดชอบต่อองค์การภายนอกเกี่ยวกับผู้ใต้บังคับบัญชาและกิจกรรมต่างๆ ขององค์การในโรงเรียน การตรวจสอบงานเป็นเรื่องของหัวหน้างานที่จะรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน

Bush (1995) ชี้ให้เห็นบทบาทการตัดสินใจของหัวหน้างาน 5 ประการคือ

1. การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนทั้งหมด

2. การจัดสรรทรัพยากรมนุษย์และวัสดุต่างๆ

3. การควบคุมการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก

4. การกำหนดกฎและระเบียบของโรงเรียน

5. การประเมินครูและวัดความก้าวหน้าของนักเรียน

จากรูปแบบการบริหารการศึกษาจะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ

1. ด้านเป้าหมาย โรงเรียนต้องกำหนดเป้าหมายมีวัตถุประสงค์ของสถาบัน เป้าหมายจะต้องคงที่ที่หัวหน้างานได้ตัดสินใจ สมาชิกขององค์การจะต้องทราบเป้าหมายและปฏิบัติไปตาม เป้าหมายเพื่อให้เห็นผลสัมฤทธิ์ กิจกรรมและหลักการของสถาบันจะถูกประเมินตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

2. โครงสร้างขององค์การ จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ โครงสร้างขององค์การจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนแต่ละคนที่ยึดถือบทบาทขององค์การ

3. สภาพแวดล้อมภายนอก ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสภาพแวดล้อมจะเป็นรูปแบบระบบปิด แต่สถาบันการศึกษาจะต้องเป็นระบบเปิด มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ภายนอกและชุมชนท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. สภาวะผู้นำ จะเป็นบุคคลที่เป็นยอดของการปกครองบังคับบัญชาจะเป็นวีรบุรุษขององค์การ งานของผู้นำเป็นงานประเมินปัญหา พิจารณาทางเลือก เลือกการปฏิบัติแก้ปัญหาด้วยเหตุผล อำนาจขององค์การจึงอยู่ที่ผู้บริหารสูงสุด และทุกคนจะเชื่อมั่นในการแก้ปัญหาของผู้บริหาร และการสั่งการจะเป็นการสั่งการจากบนลงล่าง จนมีข้อวิจารณ์ว่า หัวหน้างานรับผิดชอบงานทั้งหมดของโรงเรียนและทุกสิ่งทุกอย่าง ครูที่เป็นหัวหน้างาน จะถูกแต่งตั้งตามนโยบาย และเป็นสิทธิของผู้บริหารที่จะตรวจสอบงาน หัวหน้างานจะปฏิบัติงานไปตามความสามารถที่มีอยู่ (Bush, 1995)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดเน้นและวิธีการต่างๆ ดังนี้

นิยม ชูชื่น (2546) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความเป็นเลิศของสถานศึกษา โดยนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นครูและชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความเป็นเลิศของสถานศึกษามีแนวคิดในการดำเนินงานเพื่อการวิจัยและพัฒนามีขั้นตอนดังนี้

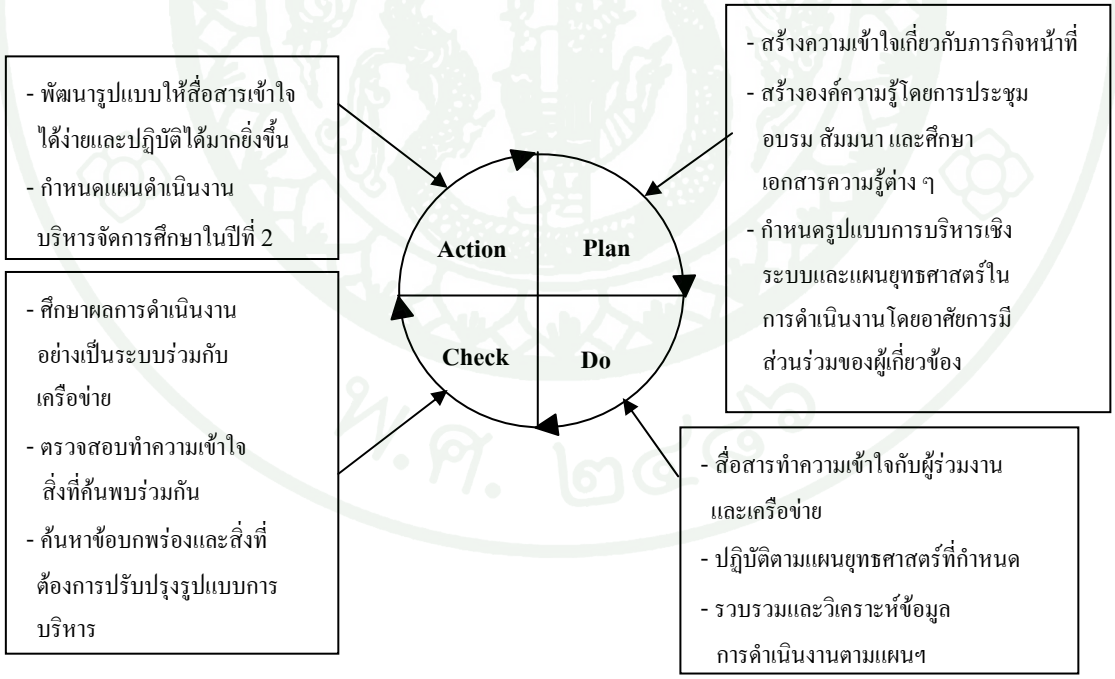

ภาพที่ 2 แสดงขั้นออกแบบการพัฒนาตามวงจร PDCA
ที่มา: นิยม ชูชื่น (2546)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ขั้นศึกษาและออกแบบองค์ประกอบในการพัฒนาครูและชุมชนที่จะใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเพื่อให้ครูและชุมชนมีความรู้ความสามารถที่จะร่วมมือกันดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อ ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบด้าน Input ของระบบ ดังนี้

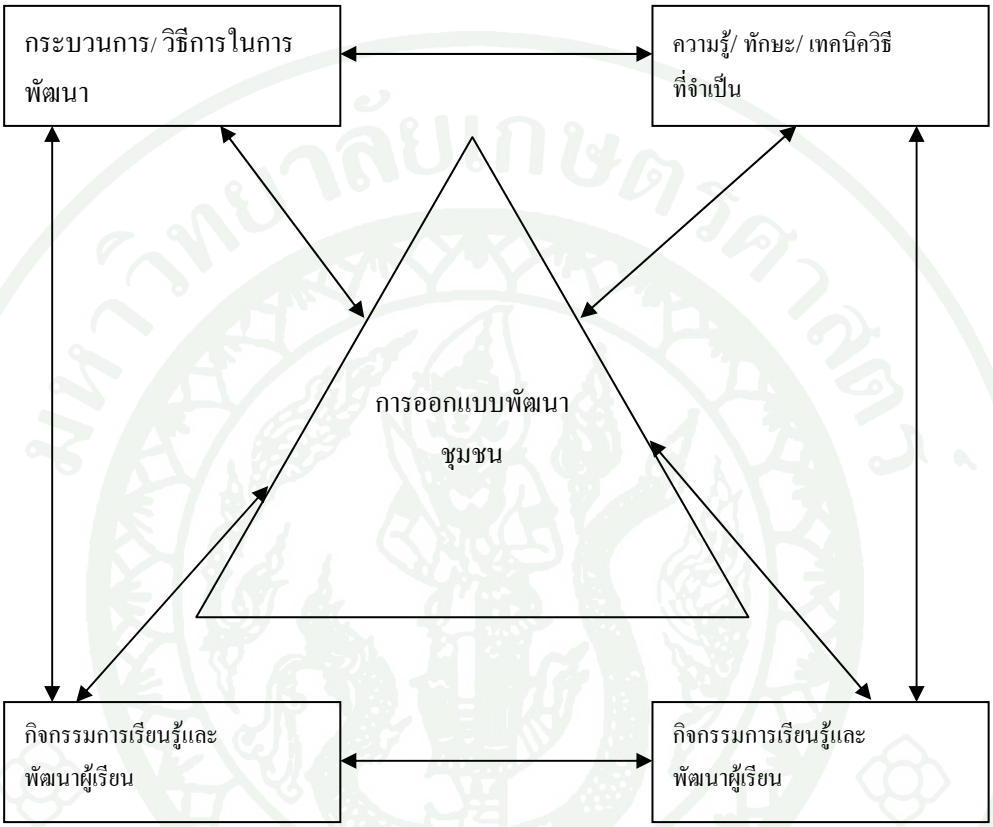

ภาพที่ 3 แสดงขั้นศึกษาและออกแบบพัฒนาครูและชุมชน
ที่มา: นิยม ชูชื่น (2546)

3. ขั้นกระบวนการของระบบการบริหารใช้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นไปสู่การปฏิบัติจริง ๆ ดังนั้น ในขั้นนี้จึงเน้นการปฏิบัติของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนามาจากขั้นปัจจัยนำเข้า

4. ขั้นผลผลิต (Output) เป็นผลจากการทำเป็นกิจกรรมของขั้นกระบวนการ (Process) ที่ส่งผลคือนักเรียน หรือส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Student Learning)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ขั้นสุดท้ายผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลสำเร็จปลายทางของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาตามกลยุทธ์ที่กำหนดคือ ความเป็นเลิศ (Excellent) ของสถานศึกษา ซึ่งประเมินได้จากความพึงพอใจของครู นักเรียน ชุมชน และผลกระทบในทางบวกจากสังคม

ดังนั้น "รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่เน้น" ครูและชุมชนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและความเป็นเลิศของสถานศึกษา ที่ใช้แนวคิดการบริหารเชิงระบบ การบริหาร โดยยึดวัตถุประสงค์ (MBO) ดังนี้

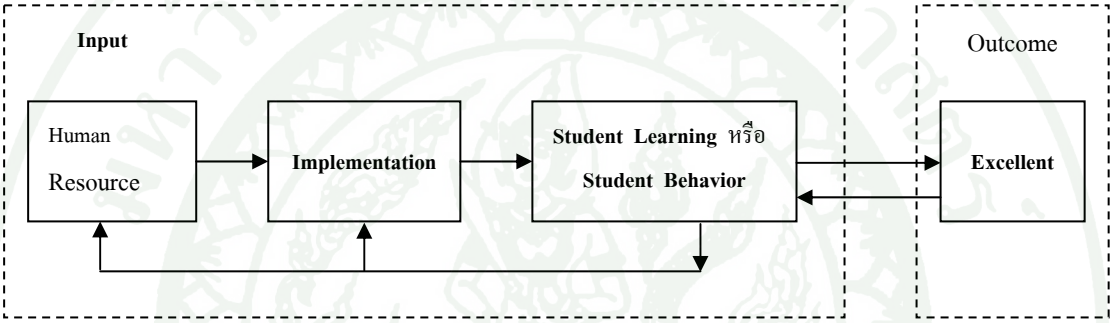

ภาพที่ 4 แสดงรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาเน้นครูและชุมชนเป็นสำคัญ
ที่มา: นิยม ชูชื่น (2546)

จากรูปแบบดังกล่าว ปรับปรุงให้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาและเครือข่ายเป็นการบริหารจัดการศึกษาแบบ "HISO–Model" หรือ "HISE–Model" ได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

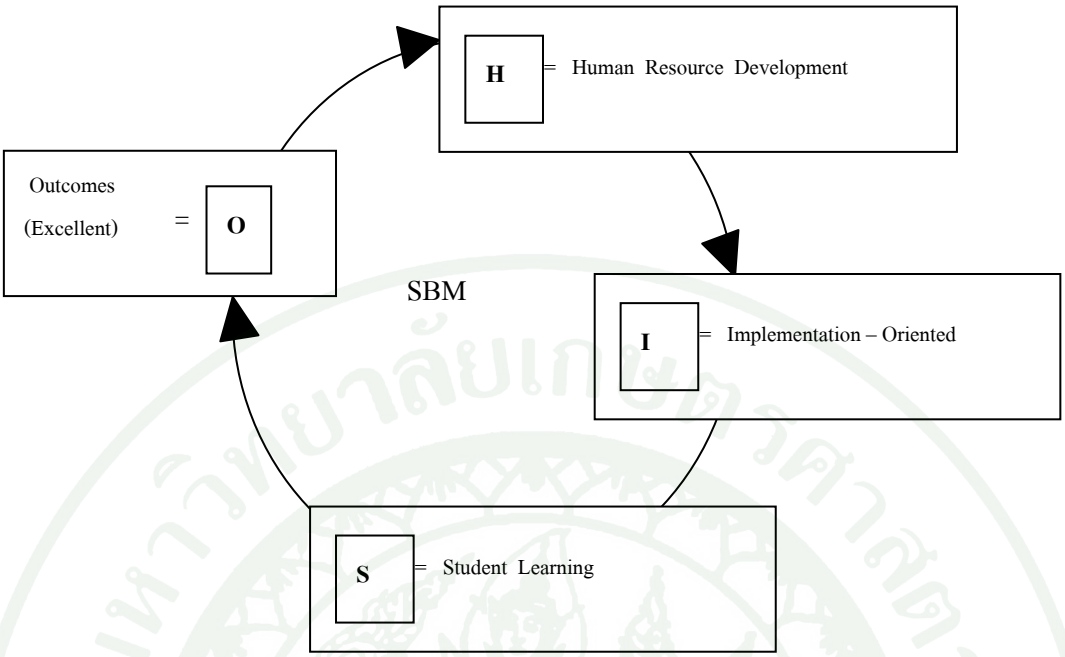

ภาพที่ 5 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
ที่มา: นิยม ชูชื่น (2546)

กิจกรรมที่ดำเนินการตามรูปแบบการบริหารแบบ "HISO – Model" ที่ได้ดำเนินการไปแล้วในปีการศึกษา 2545–2546 ซึ่งเน้นกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development) ดังนี้

1. การพัฒนาครู เน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนางาน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับครูในรูปแบบต่างๆ ซึ่งกำหนดกรอบในการพัฒนาไว้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

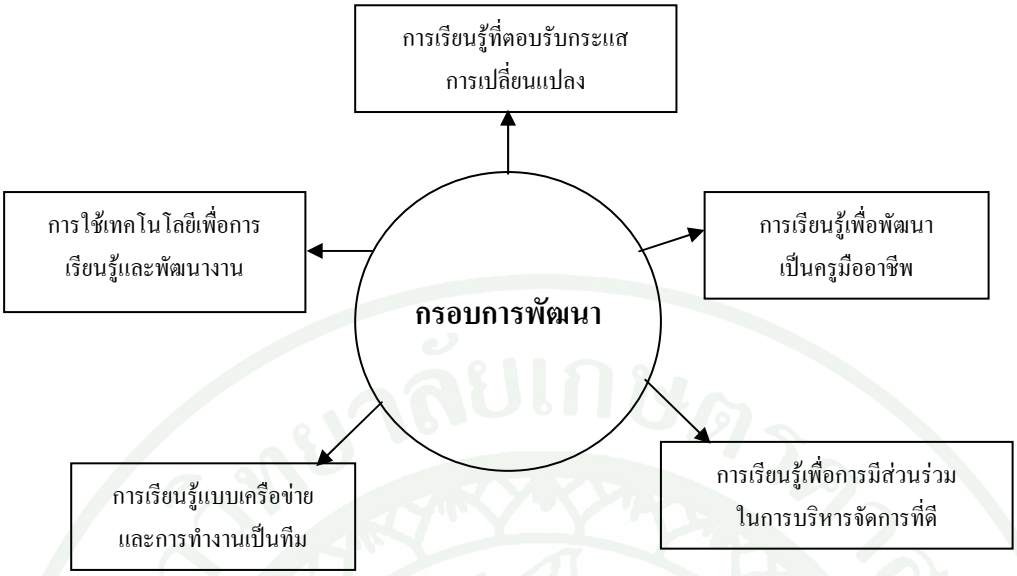

ภาพที่ 6 แสดงรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อเน้นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง
ที่มา: นิยม ชูชื่น (2546)

1.1 การเรียนรู้ที่ตอบรับกระแสการเปลี่ยนแปลง

1.1.1 การเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงพัฒนาการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่จำเป็นในการเรียนรู้ จัดประชุมชี้แจง ศึกษาดูงาน ประชุมสัมมนาเพื่อกำหนดประเด็นการเรียนรู้และพัฒนางานพร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่และเป้าหมายของความสำเร็จที่ทุกคนจะต้องดำเนินการร่วมกัน

1.1.2 ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติงานเป็นทีม เช่น การสอนร่วมกันเป็นทีมแบบบูรณาการ

1.1.3 สร้างโอกาสในการเป็นผู้นำทางวิชาการโดยการส่งเสริมให้คนที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้ดี และปฏิบัติงานได้เป็นแบบอย่าง ได้เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาและสร้างเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน

1.1.4 สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพงาน โดยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ เช่น สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เอกสารค้นคว้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2 ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นครูมืออาชีพ จัดประชุม อบรม ฝึกปฏิบัติ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) เกี่ยวกับการเตรียมการสอน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการดำเนินงานตามภารกิจของครู การประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น

1.3 การเรียนรู้เพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) เช่น ตามหลักนิติธรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติต่างๆ บนพื้นฐานการยินยอมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ การดูแล รับผิดชอบความสะอาดพื้นที่บริเวณโรงเรียน หลักคุณธรรม ร่วมสร้างอุดมการณ์ในการยึดมั่นความถูกต้องดีงาม โดยผู้บริหารปฏิบัติเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และมุ่งมั่นพัฒนางานไปสู่ความเป็นเลิศ การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด หลักความโปร่งใส ร่วมกันปรับปรุงกลไกการทำงานให้โปร่งใสโดยเฉพาะด้านการเงินและพัสดุ เปิดเผย ข้อมูลตรงไปตรงมา

1.4 การเรียนรู้แบบเครือข่ายและทำงานเป็นทีม ใช้แนวทางการพัฒนาครูแกนนำครูต้นแบบ เพื่อสร้างผู้นำการเรียนรู้แต่ละวิชา และเรียนรู้ผ่านระบบอินเตอร์เน็ตตามศักยภาพของแต่ละคน โดยโรงเรียนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้

1.5 การเรียนรู้เพื่อใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนได้ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพื่อให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางานการเรียนการสอน เช่น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การใช้อินเตอร์เน็ตสืบค้นความรู้และในปีการศึกษา 2546 พัฒนาระบบ E–Learning เพื่อให้ครูและนักเรียนร่วมเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่องต่อไป

2. พัฒนาตนเองของผู้บริหาร ผู้บริหารได้สนใจใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา ซึ่งส่วนใหญ่เรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน เรียนรู้จากเอกสาร ตำรา และจากการประชุมอบรม สัมมนาต่างๆ

3. การพัฒนากรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายผู้ปกครอง ให้ความรู้เรื่องหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการร่วมงานในระบบเครือข่าย เรื่องทักษะชีวิตกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งจัดสัมมนาวิเคราะห์ บทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

จุมพล ทองใหม่ (2546) ทำการวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้และศักยภาพชุมชน โดยกำหนดรูปแบบการบริหารดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

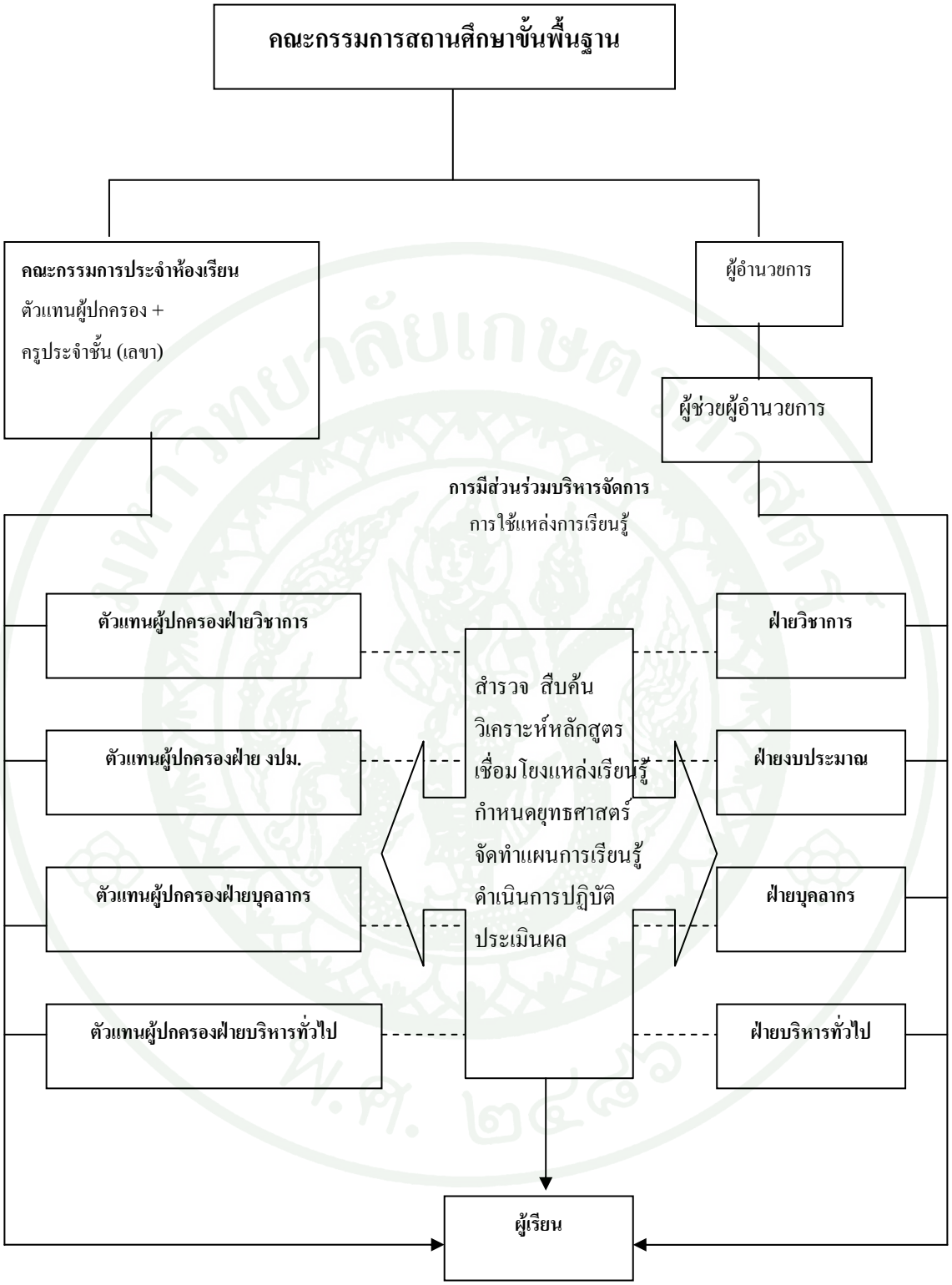

ภาพที่ 7 แสดงรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้
ที่มา: จุมพล ทองใหม่ (2546)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายละเอียดขององค์ประกอบใน Model

เกิดจากการนำโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนมาปรับปรุงภายใต้การบริหารแบบมีส่วนร่วม อาศัยความตามมาตรา 39 มาตรา 40 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป มีการพัฒนาคุณภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนโดยการให้ความรู้ จัดอบรมสัมมนา เน้นการใช้หลักบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้หลักการดังต่อไปนี้

1. หลักการบริหารแบบกระจายอำนาจ

2. หลักการบริหารตนเอง

3. หลักการตรวจสอบถ่วงดุล

4. หลักการประชาธิปไตย

5. หลักธรรมาภิบาล

โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ในการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเน้นให้มีส่วนร่วมใน 3 เรื่อง ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา

ร่วมคิด

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพร้อมกัน

2. ร่วมกันวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ สร้างทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนา

3. สร้างความตระหนักให้กับองค์กรและบุคลากรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร่วมทำ

1. โรงเรียนให้ความรู้ผู้มีส่วนร่วมให้เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างถ่องแท้

2. ปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสม และเอื้อต่อการพัฒนาลดภาระที่ไม่จำเป็น

3. กำหนดขอบข่าย/ บทบาท/ หน้าที่ผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

4. ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์อย่างมั่นใจ

5. ประเมินผลการทำงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ

ร่วมพัฒนา

โรงเรียนกระจายอำนาจทางการศึกษา มีการปรับปรุงโครงสร้างทางการบริหารให้กะทัดรัด คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ โดยได้แบ่งงานเป็น 4 ฝ่าย คือ วิชาการ บุคลากร งบประมาณ และบริหารทั่วไป โดยแต่ละฝ่ายมีการทำงานเป็นทีมได้รับอำนาจทางการบริหารเป็นผู้กำหนดแผนการพัฒนาฝ่ายนิเทศ ติดตามและประเมินผล และนำข้อมูลในการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนางานในฝ่าย จึงทำให้ฝ่ายต่างๆ มีการพัฒนางานเป็นทีมอย่าง เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพในทางการศึกษาในเกณฑ์ดี ให้ชุมชนได้เข้ามาบริหารงานร่วมกับโรงเรียนโดยแต่งตั้งคณะอนุกรรมการแยกเป็นฝ่ายตามโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนดังนี้ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายบุคลากร และฝ่ายบริหารทั่วไป คณะอนุกรรมการการคัดสรรมาจากตัวแทนผู้ปกครองจากห้องเรียนในระดับชั้นต่างๆ ให้แต่ละระดับชั้นมีครบทุกฝ่ายแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสถานศึกษาของห้องเรียนมีการประชุมให้ความรู้ในเรื่องบทบาท อำนาจหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายวิชาการมีหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน จัดให้มีการประชุม ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนร่วมกับคณะอนุกรรมการของชุมชน เป็นการดึงชุมชนเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น การรำมโนราห์ในวิชานาฏศิลป์, การทำสวนส้มโชกุนปลอดสารพิษในวิชาเกษตรกรรม, การทำเครื่องใช้จากไม้ไผ่ในวิชาศิลปหัตถกรรม และยังสามารถจัดหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชาเป็นการรวบรวมหรือชุมนุมศาสตร์ต่างๆ ภายใต้หัวเรื่องเดียวกัน เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครอบคลุมโดยทักษะความรู้ความเข้าใจ ความรู้วิชาต่างๆ เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กว่า 1 วิชาขึ้นไปเพื่อการแก้ปัญหา การปลูกฝังค่านิยมหรือแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ แนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการ เช่น เรื่องเงาะป่าซาไก ศึกษาจุดเด่นสัญลักษณ์ของอำเภอธารโต เรารักษ์ไฟฟ้าเป็นการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม การคุ้มครอง ผู้บริโภคเป็นงานนโยบาย ธารโตศึกษา เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ถ้ำธารลอดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม วิถีไทยในอำเภอธารโตเป็นการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น Internet การใช้สื่อเทคโนโลยี นอกจากนั้นแล้วยังมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรเพิ่มเติมขึ้น เช่น การเลี้ยงไก่ซาลามอ การต่อเรือประมงน้ำจืด

การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมตามโครงสร้างการบริหารของโรงเรียน จึงสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และยังสอดคล้องกับหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาตามมาตรา 22-30 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษายึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เน้นความรู้คู่คุณธรรม ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและเพื่อการศึกษาต่อ โดยระดมทรัพยากรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านงานวิชาการ บุคลากรและบริหารงานทั่วไป

จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ เช่น ห้องพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ และสวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งการเรียนรู้มีความจำเป็นเห็นด้วยจึงได้มีการพัฒนาและจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในรูปแบบของการบริหารจัดการ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่ผ่านมาชุมชนเองก็ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้กับนักเรียน สามารถพัฒนาความรู้สู่อาชีพเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งรูปแบบดังกล่าวได้มีการพัฒนาจนทำให้เกิดขั้นตอนในการบริหารจัดการใช้แหล่งเรียนรู้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

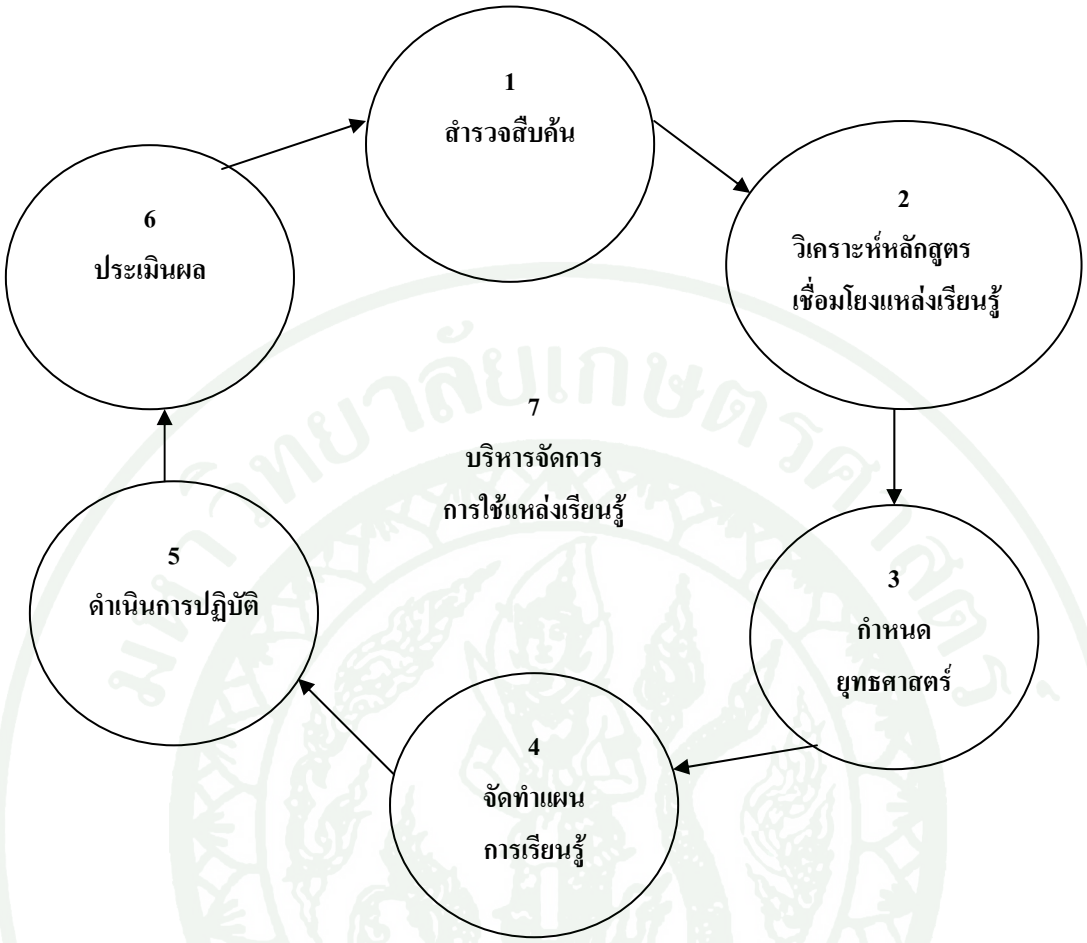

ภาพที่ 8 แสดงการบริหารจัดการใช้แหล่งเรียนรู้
ที่มา: จุมพล ทองใหม่ (2546)

ได้นำรูปแบบการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ไปบูรณาการกับโครงสร้างการบริหารโรงเรียนทำให้เกิดเป็น Model ใหม่เป็นรูปแบบที่ใช้ในหัวข้อการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้และศักยภาพชุมชน ทำการศึกษากับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาจำนวน 6 โรงเรียน

ปีการศึกษา 2546 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติได้มีการนำรูปแบบ (Model) ไปใช้กับโรงเรียนศิริราษฎร์สามัคคีในลักษณะที่มีความแตกต่างกันในด้านบริบทของโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติแวดล้อม ส่วนราชการ สถานประกอบการมีความห่างไกลจากโรงเรียน ไม่สะดวกต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอน พบว่าชุมชนให้ความสนใจต่อศาสนาสูงเห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่นักเรียนทุกคนนับถือ นอกจากในโรงเรียนแล้ว ผู้ปกครอง ยังให้นักเรียนได้เรียนเพิ่มเติมอีกในหมู่บ้านในชุมชน จากการนำรูปแบบการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในโรงเรียนยตาดีกาที่มีผู้รู้และผู้นำศาสนาในท้องถิ่นเป็นผู้สอน พบว่าโรงเรียนที่มีการสอนวิชาศาสนาอิสลาม เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีนักเรียนเข้าเรียนเป็นจำนวนเห็นด้วยตามกระแสของผู้ปกครอง จากข้อค้นพบโรงเรียนศิริราษฎร์สามัคคีซึ่งเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาศาสนาเต็มรูปขึ้นโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนเอกชน (ปอเน๊าะ) โดยนำรูปแบบการบริหารจัดการ (Model) มาทำเป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา พบว่าชุมชนให้ความสนใจและร่วมมือกับโรงเรียนเป็นอย่างดี ชมรมอีหม่ามคอเต็บบีลาลอำเภอมายอ ได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิทยากรศาสนามาทำการสอน และได้พัฒนาหลักสูตรศาสนาอิสลามร่วมกับโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนร่วมกับผู้นำศาสนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ครู–อาจารย์ ผู้บริหารร่วมจัดทำเครื่องมือเทียบโอนหน่วยการเรียนจากการเรียนตามอัธยาศัยในชุมชนมาบูรณาการเทียบโอน หน่วยการเรียนเข้าสู่การเรียนรู้ในระบบโรงเรียน จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ทำให้ผู้ปกครองเกิดความนิยมโรงเรียนแห่งนี้สูงขึ้น

จากผลการวิจัยผลที่เกิดจากการบริหารจัดการตาม Model พบว่า

ด้านผู้บริหาร

มีการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ การสำรวจสืบค้นข้อมูล, ร่วมวิเคราะห์หลักสูตร, จัดทำแผน, ดำเนินการ, ประเมินผล, ร่วมปรับปรุงพัฒนา ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ มีโครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมและได้ดำเนินงานตามโครงสร้างที่กำหนด มีการจัดทำทะเบียนฐานข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ และประเภทบุคคล

ด้านครู

ครูได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและมีการพัฒนาการใช้แหล่งการเรียนรู้เพิ่มขึ้น มีการเชื่อมโยงในรายวิชาต่าง ๆ เห็นด้วยขึ้นเกือบทุกรายวิชา มีทักษะการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนกว้างขวางขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านผู้เรียน

เกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในเกณฑ์ดีทุกตัวบ่งชี้ มีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ด้านการจำแนกอยู่ในเกณฑ์พอใช้ การประเมินค่าอยู่ในเกณฑ์ดี มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี มีความสามารถในการใช้ภาษาอยู่ในเกณฑ์พอใช้

ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ทุกตัวบ่งชี้

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตอยู่ในเกณฑ์ดีทุกตัวบ่งชี้

สมบูรณ์ แต่งเกลี้ยง (2546) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิบัติการเรียนรู้ที่ใช้โรงเรียนและชั้นเรียนเป็นฐานโดยมีแนวคิดในการวิจัยว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้ฐานชั้นเรียนและฐานโรงเรียนจะต้องสร้างความเข้มแข็งและสร้างภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐานและตระหนักให้กับผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะต้องสร้างความตระหนัก การมีวินัย มีความรับผิดชอบให้เกิดกับผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและเพื่อต้องการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาพัฒนา ส่งเสริม ฟื้นฟูผู้เรียน

พรรณี กลิ่นศรีสุข (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน โดยมีแนวคิดในการวิจัยว่า ในอดีตสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายตามหลักสูตรกลางที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้เท่านั้น ระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านมาไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเกิดความร่วมมือด้วย เนื่องจากถือหลักการแบ่งหน้าที่ เมื่อได้มอบหมายหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบโรงเรียนจึงเป็นศูนย์กลางของความรู้และสติปัญญา ความรู้เดิมของภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกลืม ผลการจัดการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ผ่านมาทำให้เกิดปัญหา นักเรียนไม่มีความสุขในการเรียน ปัจจุบันแนวความคิดดังกล่าวเปลี่ยนไป มีการกระจายอำนาจและมอบหมายให้สถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ จึงมีผู้นำแนวคิดนี้บรรจุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้บังเกิดผลในการปฏิบัติ ดังความในมาตรา 24 กำหนดให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และข้อความในวรรคสองมาตรา 27 ที่ว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนจึงร่วมกันสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน ซึ่งจะทำให้เด็กนักเรียนมีความสามารถ มีทักษะที่จะดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองตามวิถีชีวิตของชุมชน ด้วยการสำรวจความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน

เอนก ทรัพย์เห็นด้วย (2546) ทำการวิจัยและพัฒนาเรื่อง การบริหารจัดการโดยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาคือ การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่ผู้รับผิดชอบเพื่อความเป็นอิสระคล่องตัว ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียน ผู้แทนผู้นำชุมชน ผู้แทนด้านศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยการมีส่วนร่วมและตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยยึดหลักการดังนี้

1. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ศิษย์เก่า ซึ่งสามารถเข้ามาร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อเชื่อมโยงให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการให้กับโรงเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. หลักการบริหารตนเอง (Self – Management) สถานศึกษาจะมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองเห็นด้วยขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

5. หลักการพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach) มีการปรับทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมการทำงาน โดยในการเปลี่ยนแปลงต้องให้ระบบทั้งหมดเห็นด้วยและสนับสนุน

6. หลักการความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โรงเรียนพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

รูปแบบการบริหารจัดการโดยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

โรงเรียนวัดถนน ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทและสอดคล้องกับความพร้อมของโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

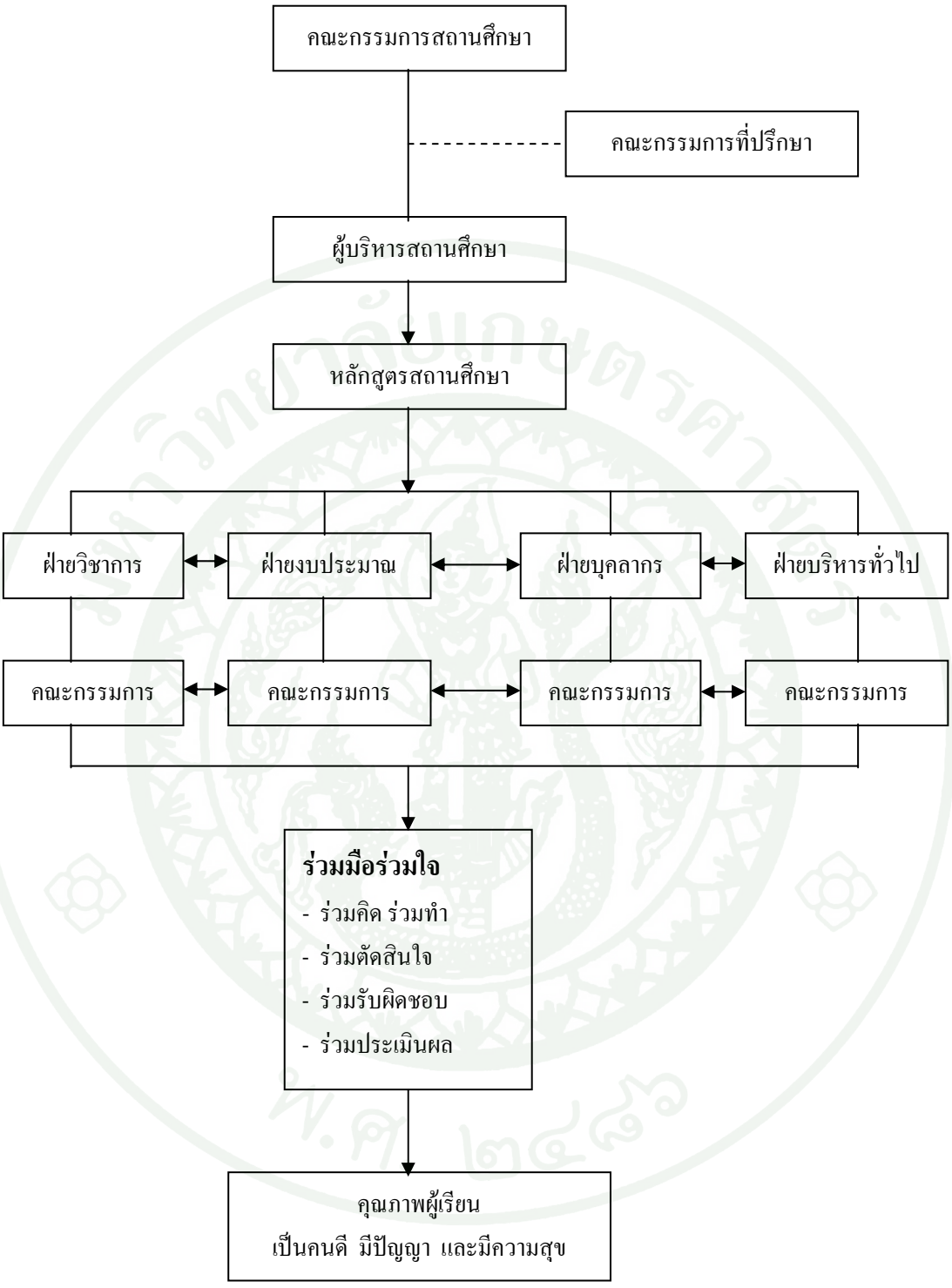

ภาพที่ 9 แสดงรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบร่วมมือร่วมใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลที่เกิดจากการดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ โดยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โรงเรียนวัดถนนได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบบริหารจัดการโดยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ปรากฏผลดังนี้

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีความสามารถตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2. ผู้เรียนมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ ที่เป็นระบบ รู้จักแสวงหาความรู้ มีทักษะในการแก้ปัญหาและมีทักษะในการทำงานเห็นด้วยขึ้น

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนทุกขั้นตอน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

4. ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ในด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความละเอียดรอบคอบดีขึ้น

5. มีสุขภาพกายและใจที่สมบูรณ์แข็งแรง

6. มีความภาคภูมิใจ รักและชื่นชมในสถานศึกษาเห็นด้วยยิ่งขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นกับครู

1. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองเห็นด้วยขึ้น สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2. ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดเพิ่มขึ้น สามารถจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่หลากหลายได้อย่างมีคุณภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ครูมีความใฝ่รู้เพื่อพัฒนาตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูสามารถสร้างแผนการเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างคุ้มค่า และสามารถประเมินผู้เรียนได้ตามสภาพจริง

5. ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของโรงเรียนทุกขั้นตอน

6. ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสุขในการทำงานเพิ่มขึ้น เกิดความรักสามัคคีในหมู่คณะ

7. ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและครูดีขึ้น มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร

1. ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหาร เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกขั้นตอนเพิ่มขึ้น

2. ผู้บริหารสามารถพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้วยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. ด้านผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำ มีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น สามารถกำหนดบทบาทภารกิจหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของโรงเรียน

4. กรรมการสถานศึกษารักและศรัทธาในสถานศึกษาของตนเองเห็นด้วยขึ้น

5. กรรมการสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และเต็มใจที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานของโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดความสุขของมนุษย์

ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์

กรอบความมั่นคงของมนุษย์ 10 มิติ (สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548)

1. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการมีงานทำและรายได้ ประกอบด้วย

   1.1 การได้ทำงานที่มั่นคงและมีความสุขหรือพอใจในงาน

   1.2 มีรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว

   1.3 มีเงินออมที่พอเพียงสำหรับอนาคต

   1.4 ปราศจากหนี้สินที่ไม่สร้างผลิตผล

2. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว ประกอบด้วย

   2.1 ความรักใคร่ปรองดอง

   2.2 ความรับผิดชอบและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

   2.3 การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

   2.4 การไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ

3. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย

   3.1 การมีสุขภาพกายที่ดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 การมีสุขภาพจิตที่ดี

3.3 การมีหลักประกันด้านสุขภาพอนามัยอย่างเท่าเทียมและพอเพียง

3.4 ประชากรไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยทางกายและจิต

3.5 การปฏิบัติตนที่มีส่วนส่งเสริมสุขภาพกายและจิต

4. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา ประกอบด้วย

4.1 ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษา อย่างเท่าเทียม

4.2 การมีการศึกษาที่พอเพียงต่อการครองชีวิต

4.3 การได้รับการศึกษา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ส่วนบุคคล) ประกอบด้วย

5.1 การปลอดจากการประทุษร้ายต่อร่างกาย

5.2 ความรู้สึกปลอดภัยจากการประทุษร้ายต่อร่างกาย

5.3 การปลอดจากการประทุษร้ายด้านทรัพย์สิน

5.4 ความรู้สึกปลอดจากการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

6. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

6.1 เพิ่มระดับการมี สิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีมาตรฐาน

6.2 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานโดยเฉพาะน้ำสะอาดอย่างทั่วถึง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.3 สิ่งแวดล้อมที่ปราศจากมลพิษทาง เสียง กลิ่น ฝุ่น ควัน

7. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิทธิและความเป็นธรรม ประกอบด้วย

7.1 การปลอดจากการถูกละเมิดและเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ

7.2 มีหลักประกันและการคุ้มครองด้านสิทธิ

7.3 กลไกที่แก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้านสิทธิที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

8. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสังคม-วัฒนธรรม ประกอบด้วย

8.1 มีเวลาพักผ่อนที่ปลอดจากภารกิจที่พอเพียง

8.2 ใช้เวลาติดตามข่าวสารทางสังคม-วัฒนธรรม

8.3 มีเวลาในการทำจิตใจให้สงบ

8.4 มีส่วนในการปฏิศาสนกิจ

8.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสังคมและชุมชน

9. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย

9.1 การมีบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้

9.2 ระบบบริการสังคมที่ให้การคุ้มครองและเข้าถึงได้ในเวลาอันรวดเร็ว

9.3 ความรู้สึกในคุณค่าของชีวิต และความสุขในชีวิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมือง-ธรรมาภิบาล ประกอบด้วย

10.1 ส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ในทุกระดับ

10.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองและการรวมกลุ่มทางการเมือง

10.3 ส่งเสริมการติดตามข่าวสารทางการเมืองของประชากร

10.4 สร้างความโปร่งใส การตรวจสอบได้และความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มี 2 ระดับ

ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล 69 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับพื้นที่ 56 ตัวชี้วัด

มิติที่อยู่อาศัย

หมายถึง การมีสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีสภาพมั่นคงมีสาธารณูปโภค พื้นฐานที่พอเพียงอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดีและมีทางเข้า-ออกที่สะดวก 6 ตัวชี้วัด

1. ความหนาแน่นของครัวเรือน
2. อัตราการถือครอง
3. อัตราการมีไฟฟ้าใช้
4. อัตราการมีน้ำประปาใช้
5. อัตราการมีส้วม
6. อัตราพื้นที่ป่าไม้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มิติสุขภาพอนามัย หมายถึง การมีสถานภาพด้านสุขภาพอนามัย (Health Status) ที่ดี ได้รับการคุ้มครองจากหลักประกันด้านสุขภาพที่พอเพียงสามารถเข้าถึงได้ โดยมีข้อจำกัดน้อย และปราศจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้านร่างกายและจิตใจ 5 ตัวชี้วัด

1. เตียงต่อจำนวนผู้ป่วย

2. แพทย์ต่อจำนวนผู้ป่วย

3. ทันตแพทย์ต่อจำนวนผู้ป่วย

4. พยาบาลต่อ 1,000 ครัวเรือน

5. ผู้ป่วยเอดส์ต่อ 1,000 ครัวเรือน

มิติการศึกษา หมายถึง การได้รับการศึกษาที่ดีอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับและการได้รับการศึกษาต่อเนื่องอย่างเท่าเทียม ตลอดจนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตรงตามการศึกษาที่ได้รับมา 6 ตัวชี้วัด

1. นักเรียนต่อห้องเรียน

2. ครูต่อห้องเรียน

3. นักเรียนชั้นมัธยม และประถม ต่อ 1,000 ครัวเรือน

4. การออกกลางคัน ต่อ 1,000 ครัวเรือน

5. นักเรียนที่มีปัญหาด้านน้ำหนักและส่วนสูงต่อ 1,000 ครัวเรือน

6. นักเรียนที่มีปัญหาด้านการปรับตัวด้านอารมณ์ ต่อ 1,000 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มิติการมีงานทำและรายได้ หมายถึง การได้ทำงานเต็มเวลาที่มั่นคงและพึงพอใจ มีรายได้และเงินออมที่พอเพียงแก่การดำรงชีพโดยไม่มีหนี้สินที่ไม่มีคุณค่า 6 ตัวชี้วัด

1. ผู้มีงานทำต่อครัวเรือน

2. รายได้ต่อครัวเรือน

3. การมีส่วนในรายได้ของคนที่จนที่สุด 20% แรก

4. สัมประสิทธิ์จินี

5. อัตราครัวเรือนที่เป็นหนี้

6. มูลค่าหนี้ต่อครัวเรือน

มิติความมั่นคงส่วนบุคคล หมายถึง ความปลอดภัยและรู้สึกปลอดภัยจากการประทุษร้ายทางร่างกายและทรัพย์สิน 6 ตัวชี้วัด

1. คดีฆาตกรรมต่อ 100,000 ครัวเรือน

2. คดีปล้นทรัพย์ต่อ 100,000 ครัวเรือน

3. คดีชิงทรัพย์ต่อ 100,000 ครัวเรือน

4. คดีทำร้ายร่างกายต่อ 100,000 ครัวเรือน

5. คดีข่มขืนต่อ 100,000 ครัวเรือน

6. คดีวัตถุลามกอนาจารต่อ 100,000 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มิติครอบครัวหมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการร่วมรับผิดชอบในภาระของครอบครัว 5 ตัวชี้วัด

1. อัตราการสมรส

2. อัตราการหย่า

3. อัตราครอบครัวอบอุ่น

4. อัตราครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี

5. อัตราครอบครัวที่พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

มิติการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีบุคคลที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือ ได้รับการคุ้มครองและสามารถเข้าถึงบริการของสังคมได้โดยมีข้อจำกัดน้อยและความรู้สึกมีคุณค่า และความสุขในชีวิต 6 ตัวชี้วัด

1. ผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากร

2. ผู้ทำประกันสังคมต่อครัวเรือน

3. จำนวนวัดต่อ 1,000 ครัวเรือน

4. จำนวนมัสยิดต่อ 1,000 ครัวเรือน

5. จำนวนโบสถ์ต่อ 1,000 ครัวเรือน

6. จำนวนการฆ่าตัวตายและทำร้ายตนเองต่อ 1,000 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มิติสังคม-วัฒนธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีเวลาปลอดจากภารกิจ การงาน เพื่อใช้สำหรับการพักผ่อนอย่างพอเพียง ตลอดจนการติดตามข่าวสารด้านสังคม-วัฒนธรรม อย่างสม่ำเสมอ ใช้เวลาในการพัฒนาทางจิตใจโดยการปฏิบัติศาสนกิจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน 4 ตัวชี้วัด

1. การมีโทรศัพท์ต่อครัวเรือน

2. การมีคอมพิวเตอร์ต่อครัวเรือน

3. องค์กรเอกชนต่อ 10,000 ครัวเรือน

4. จำนวนผู้อยู่ระหว่างพักผ่อนต่อครัวเรือน

มิติสิทธิและความเป็นธรรม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการเคารพในสิทธิ ไม่ถูกล่วงละเมิดสิทธิ และรู้สึกถึงการได้รับโอกาสจากสังคมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม 3 ตัวชี้วัด

1. คดีศาลปกครองต่อ 10,000 ครัวเรือน

2. คดีความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อ 10,000 ครัวเรือน

3. การคัดค้านโครงการรัฐต่อ 10,000 ครัวเรือน

มิติการเมืองและธรรมาภิบาล หมายถึง การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทต่างๆ และระดับต่างๆ อย่างสม่ำเสมอตลอดจนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม จากหน่วยงานและบุคลากรของรัฐ นอกจากนั้นยังรู้สึกไว้วางใจในความโปร่งใสของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 9 ตัวชี้วัด

1. อัตราการมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส.

2. อัตราการมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. บัญชีรายชื่อ

3. อัตราการมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ว.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง ส.ส.

5. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง ส.ส. บัญชีรายชื่อ

6. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง ส.ว.

7. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ส.ส.

8. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ส.ส. บัญชีรายชื่อ

9. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ส.ว.

ตัวชี้วัดความสุข

โดยความเห็นของ คุณนพดล กรรณิกา การวัดความสุขมวลรวม เป็นการประเมินภาพรวมของชีวิตที่ประกอบไปด้วย

1. การอยู่เย็นเป็นสุข (Well-being)

2. ความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction)

3. คุณภาพชีวิต (Quality of life) และ

4. ความเป็นจริงในชีวิตตรงกับความคาดหวังและความต้องการ (Self actualization)

(โครงการวิจัยความสุขมวลรวม ดร.นพดล กรรณิกา สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ)

ในมุมมองจากภาคประชาชนโดยการสนับสนุนทั้งจาก องค์กรรัฐและองค์กรเอกชน การประชุมเชิงปฏิบัติการในเดือน มีนาคม 2542 เพื่อพิจารณาว่าแนวคิดเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติจะสามารถเชื่อมโยงกับดัชนีชี้วัดการพัฒนาของมนุษย์ (Human Development Index-HDI) ซึ่งโครงการพัฒนาองค์การแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme-UNDP) พัฒนาขึ้นได้หรือไม่ การประชุมดังกล่าว ได้หยิบประเด็นที่ควรถกเถียงกัน 3 ประเด็น ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ดัชนีชี้วัดความสุขมวลรวมประชาชาติจะสามารถถูกจัดทำขึ้นในแบบเดียวกับการจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนาของมนุษย์ได้หรือไม่

2. การอภิปรายในที่ประชุมนี้จะสามารถทำให้เกิดความชัดเจนได้หรือไม่ว่าองค์ประกอบหลักของความสุขคืออะไร และถ้าหากสามารถค้นหาดัชนีชี้วัดความสุขได้ ดัชนีชี้วัดเหล่านั้นมีอะไรบ้าง

3. นโยบาย 4 ด้านได้แก่ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรม และธรรมาภิบาลซึ่งเป็นกรอบแนวทางที่ความสุขมวลรวมประชาชาติดำเนินตามอยู่นี้มีความเหมาะสมแล้วหรือไม่และมีสิ่งอื่นๆ ที่ควรพิจารณาอีกไหม รากฐานของการถกเถียงมาจากเบื้องหลังการจัดทำดัชนีวัดการพัฒนามนุษย์ และการใช้ดัชนีชี้วัดการพัฒนาของมนุษย์ของ Amartya Sen ซึ่งใช้วิธีการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถ ในการวัดการพัฒนาสังคม ความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์และคุณภาพชีวิต ดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ของ UNDP เป็นการดัดแปลงดัชนีของเซนให้ง่ายขึ้นโดยการเน้นที่ การพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นกระบวนการขยายทางเลือกของประชาชน(UNDP, 1990)

แนวคิดเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติหรือ GNH ยึดหลักว่าการพัฒนาสังคมมนุษย์ที่แท้จริงเกิดจากการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไปเพื่อเติมเต็มและส่งเสริมซึ่งกันและกัน GNH ในบริบทของภูฏานจึงเป็นรูปแบบการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ประชากรทุกคนมีโอกาสพบความสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีหลักการสำคัญ 4 ประการ หรือ เสาหลักแห่งความสุขทั้งสี่ (four pillars of happiness) คือ (Karma and Karma, 2004)

1. การพัฒนาต้องเน้นความเสมอภาค ลดช่องว่างในสังคม ทำให้คนมีความสุข

2. ดูแลสิ่งแวดล้อม

3. ดูแลวัฒนธรรม

4. มีธรรมาภิบาล ทุกเรื่องต้องทำอย่างโปร่งใส มิฉะนั้นคนจะเป็นทุกข์เหมือนประเทศไทยขณะนี้ไทยเริ่มเคลื่อนไหวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ความสุข และความดีซึ่งต้องขับเคลื่อน 3 เรื่องนี้ไปพร้อมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากบทความวิจัยเรื่อง “ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนใน จังหวัดชายแดนภาคใต้” โดย ผศ.อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต (2540) ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน มี 4 ประการ คือ ความต้องการในการมีส่วนร่วม ความต้องการให้มีการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความต้องการความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันและความต้องการให้มีการยอมรับความเป็นอัตลักษณ์พิเศษของคนในพื้นที่พร้อมการนำเสนอนี้ได้เสนอแบบฟอร์มตัวชี้วัดความสุข

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ตัวชี้วัดความสุขตามแนวคิดของนักวิชาการ

ตัวชี้วัดความสุข	Karma Ura & Karma Galay	อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต	นภดล กรรณิกา	Quality-of-life index) อ้างโดย Wikipedia. com)	กรมสุขภาพจิต	รพ. ศรีมหาโพธิ์	ตัวชี้วัดที่สอดคล้อง
ที่ดินทำกิน							
ที่พักอาศัย	X		X				X
อาหารการกิน			X				
ความสบายใจ			X		X	X	X
ความสบายกาย			X	X	X	X	X
ความสำเร็จในชีวิต			X		X	X	X
ความสำเร็จในอาชีพ			X				
ความอบอุ่นในครอบครัว				X	X	X	X
ความรุนแรงในครอบครัว				X			
การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง						X	
การมีผู้นำที่ดี							
กิจกรรมแก้ปัญหา		X				X	X
ความอุดมสมบูรณ์ ดิน น้ำ สัตว์ ต้นไม้	X		X	X			X
การใช้สารเคมีในชีวิต	X						

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความสุข	Karma and Karma	อิบราเฮ็ม ณรงค์ รักษาเขต	นภดล กรรณิกา	Quality-of-life index) อ้างโดย Wikipedia. com)	กรม สุขภาพจิต	รพ. ศรีมหาโพธิ์	ตัวชี้วัดที่สอดคล้อง
การตอบสนองความต้องการโดยไม่เดือดร้อนผู้อื่น			X				
ปราศจากหนี้สิน							
เป็นตัวอย่างที่ดีและมีผู้ปฏิบัติตาม							
การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน		X		X		X	X
ความพอใจในตนเอง			X		X	X	X
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน		X		X	X	X	X
ภูมิใจในตนเอง			X		X		X
ภูมิใจในแหล่งพื้นที่		X					
ความเสมอภาค	X	X		X			X
วัฒนธรรมที่ดี	X	X		X			X
สภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่และบรรยากาศ				X			
ความมั่นคงทางการเมือง				X			
ความเสมอภาคทางเพศ				X			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดดังกล่าวมาแล้ว วิจัยพบว่าตัวชี้วัดความสุขที่สอดคล้องกันดังนี้

1. ที่พักอาศัย 2. ความสบายใจ 3. ความสบายกาย 4. ความสำเร็จในชีวิต 5. ความอบอุ่นในครอบครัว 6. กิจกรรมแก้ปัญหา 7. ความอุดมสมบูรณ์ ดิน น้ำ สัตว์ ต้นไม้ 8. สาธารณูปโภคครบถ้วน 9. การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน 10. ความพอใจในตนเอง 11. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 12. ภูมิใจในตนเอง 13. ความเสมอภาค 14. วัฒนธรรมที่ดี

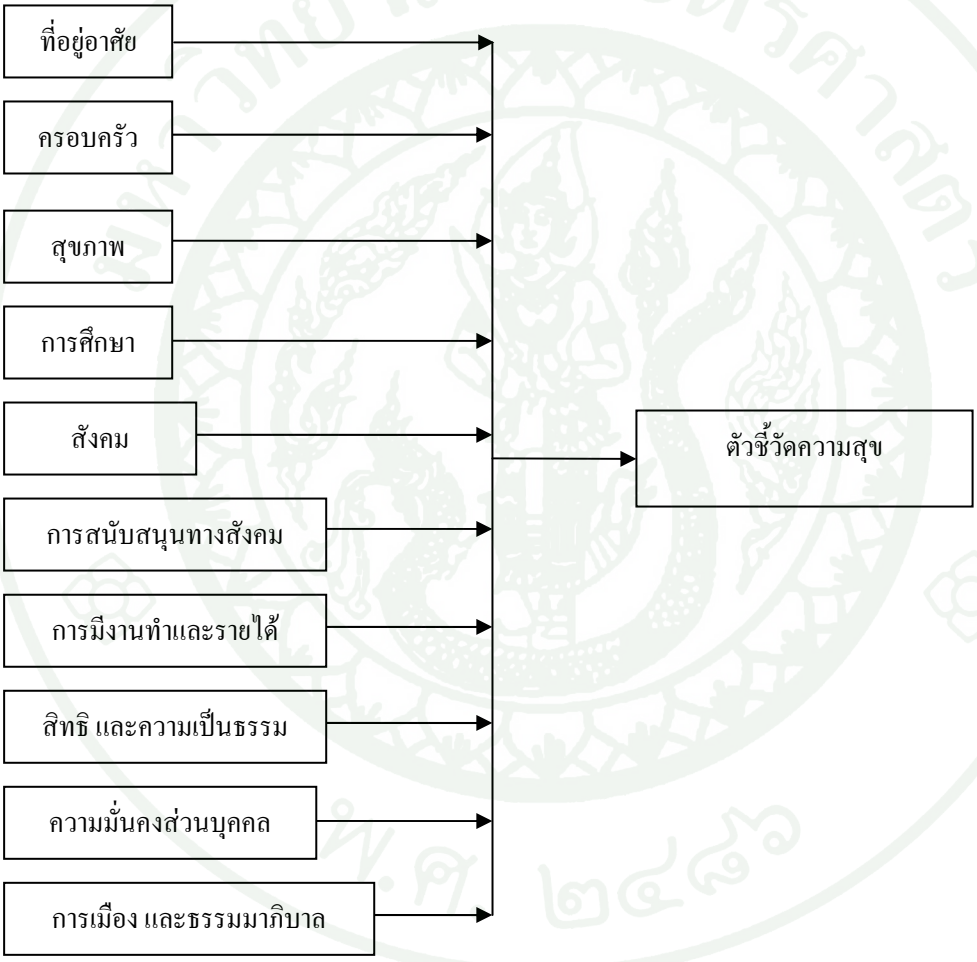

ภาพที่ 10 กรอบแนวความคิดตัวชี้วัดความสุข

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาด้านศาสนาอิสลาม และประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปอเนาะเป็นสถาบันศึกษาที่เก่าแก่ที่สุดสถาบันหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน และเป็นสถาบันศึกษาที่มีบทบาททั้งทางศาสนาและทางการศึกษา (Surin Pitsuwan, 1982) ความเป็นจริงแล้วปอเนาะเป็นสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรแต่เป็นหลักสูตรที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถาบันที่ไม่มีระบบชั้นเรียน การเรียนการสอนจะเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง โดยการวัดและประเมินผลจะขึ้นอยู่กับโต๊ะครูเป็นส่วนใหญ่

ปอเนาะสถานศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์

ปอเนาะถือได้ว่าเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบันถือเป็นสถาบันการศึกษาที่เก่าแก่ที่สุดสถาบันหนึ่งที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ของตนเองได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง (อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, 2540)

การศึกษาตามระบบปอเนาะได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นครั้งแรกที่แถบรัฐปัตตานี (ซึ่งในปัจจุบันประกอบไปด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 12 ปอเนาะในรัฐปัตตานีนี้ ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนาอิสลามที่สำคัญ ของชาวมุสลิมในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแถบอื่นๆ ของโลก

"ปอเนาะ" เป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า "ปุนดุก" (Pondok) ซึ่งเป็นภาษาอาหรับ และมีความหมายว่าบ้านหลังเล็กๆ ที่มีลักษณะคล้ายกระท่อม หรือกระต๊อบ ความหมายดังกล่าวนี้ได้สะท้อนภาพและลักษณะของสถาบันการศึกษารูปแบบนี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากปอเนาะเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะของการอยู่ประจำหรือโรงเรียนกิน-นอน โดยที่จำนวนบ้านพักหรือกระท่อมที่พักของนักเรียนที่ตั้งเรียงรายอยู่ในปอเนาะต่างๆ สะท้อนถึงความนิยมในตัว "โต๊ะครู" หรือครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี การเรียนในปอเนาะนั้นถือได้ว่าเป็นการเรียนที่ยึดหลักความศรัทธาและความเคารพนับถือเป็นสำคัญ คือศรัทธาในศาสนาอิสลาม และเคารพนับถือในตัวครูผู้สอนหรือ "โต๊ะครู" โต๊ะครูท่านใดที่ได้รับความศรัทธาจากชาวบ้าน หรือชุมชนเห็นด้วย ปอเนาะของโต๊ะครูท่านนั้นก็จะได้รับความนิยมค่อนข้างสูง ในหลายกรณีมักมีนักเรียนจากต่างถิ่น มาสมัครขอเรียนในปอเนาะที่ชาวบ้านนับถือในตัวโต๊ะครูที่มีความเป็นเลิศทางศาสนา โดยปกติแล้ว ในการจัดตั้งปอเนาะนั้นมักดำเนินการโดยตัวโต๊ะครูผ่านการสนับสนุนของชาวบ้านในชุมชน ที่ต้องการจัดการเรียนการสอนในหลักศาสนาอิสลาม และมักเกิดขึ้นในชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนเห็นด้วย ตามค่านิยมและความเชื่อของชาวไทยมุสลิม ผู้ที่จะมาเป็นโต๊ะครูและจัดตั้งปอเนาะได้นั้น ต้องเป็น "หะยี" หรือผู้ที่เคยผ่านการประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะ มาแล้วและต้องมีความรู้ทางศาสนาที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักเรียนที่เรียนในปอเนาะมีทั้งชายหญิงและกลุ่มคนที่มีครอบครัวแล้ว ในการพักอาศัย คนสามกลุ่มนี้จะแยกเขตต่างหากจากกัน ขณะที่ในการเรียน นักเรียนชายและหญิงจะแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิงนอกเหนือจากการเรียนการสอนศาสนาแล้ว ปอเนาะบางแห่งยังเสริมเรื่องการประกอบอาชีพให้แก่นักเรียนด้วย จุดเปลี่ยนที่สำคัญของปอเนาะเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2504 ด้วยความต้องการของทางรัฐบาลที่อยากจัดระเบียบปอเนาะ โดยที่รัฐบาลต้องการให้ปอเนาะมาจดทะเบียนกับทางราชการและจัดการเรียนการสอนในวิชาศาสนา วิชาภาษาไทย และวิชาชีพ (ณัฐนันท์ วิจิตรอักษร, 2548)

เหตุผลสำคัญในการจัดระเบียบปอเนาะ

1. ทางราชการเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในปอเนาะเป็นระบบที่ล้าหลังและ

2. ปอเนาะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ

เหตุผลดังกล่าวย่อมสะท้อนถึงความไม่เข้าใจของรัฐบาลที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนชาวมุสลิมที่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เป็นอย่างดี (ในครั้งนั้นการจัดระเบียบปอเนาะได้เกิดขึ้นในสี่จังหวัดคือปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล) ในการจูงใจให้ปอเนาะมาจดทะเบียน ทางราชการใช้รางวัลพระราชทานเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ

การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2508 เมื่อรัฐบาลต้องการให้ปอเนาะแปรสภาพมาเป็น "โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม" (หรือ "โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม" ในปัจจุบัน) เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน มีอาคารเรียนเป็นเอกเทศและที่สำคัญต้องการให้โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม จัดการเรียนการสอนในวิชาสามัญหลักสูตรประถมศึกษาตอนปลายควบคู่กับวิชาศาสนาอิสลาม

จนถึงตรงจุดนี้ การแทรกแซงการเรียนการสอนในปอเนาะที่ดำเนินการโดยรัฐบาลเกิดขึ้นแล้วสองครั้ง ในครั้งแรกต้องการให้เพิ่มวิชาภาษาไทยเข้าไป และจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาในแนวทางที่รัฐบาลต้องการ (คือการจัดทำหลักสูตรและแบ่งชั้นเรียนออกเป็นระดับต่างๆ) ส่วนในครั้งที่สองต้องการให้เพิ่มวิชาสามัญเข้าไป ไม่ว่าจะด้วยความปรารถนาดีของรัฐบาลหรือไม่ ปอเนาะส่วนใหญ่ก็ได้เริ่มกลายสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม สำหรับการแทรกแซงในคราวหลังนี้ รัฐบาลได้ใช้เงินอุดหนุนเป็นสิ่งล่อให้ปอเนาะมาแปรสภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการแปรสภาพดังกล่าวทำให้ปอเนาะได้แตกออกเป็นสองกลุ่มคือ

1. กลุ่มปอเนาะดั้งเดิมที่สอนศาสนาตามแนววิถีเดิม

2. กลุ่มโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามที่สอนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนา

ผลของการแปรสภาพและทำให้ปอเนาะแยกออกเป็นสองกลุ่มนั้นสามารถเห็นได้จวบจนกระทั่งปัจจุบัน หากพิจารณาถึงความเข้มข้นของเนื้อหาด้านศาสนาแล้วสามารถกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนศาสนาในปอเนาะแบบดั้งเดิมนั้น เข้มข้นกว่าในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ทั้งๆ ที่การเรียนในปอเนาะนั้นไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจน ส่วนการวัดผลก็อาศัยความเข้าใจเป็นหลัก

ต่อจากนั้น ในปี พ.ศ. 2509 รัฐบาลได้ประกาศห้ามจัดตั้งปอเนาะขึ้นมาใหม่ตามข้อเสนอของสภาความมั่นคงแห่งชาติ จะต้องดำเนินการแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2514 ปอเนาะใดที่มิได้ขอจัดตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามต้องล้มเลิกไป แต่หากโต๊ะครูคนใดต้องการเปิดสถาบัน การศึกษาใหม่ก็ให้ยื่นเรื่องเปิดเป็นโรงเรียนราษฎร์(สอนศาสนาอิสลาม) ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2497 (ซึ่งในปี พ.ศ.2525 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนมาทดแทน "โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม" จึงได้เปลี่ยนเป็น "โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา)

อย่างไรก็ตาม ยังมีปอเนาะบางส่วนที่มิได้มาจดทะเบียน และยังคงจัดการเรียนการสอนในวิถีทางเดิมอยู่ (คือไม่ได้จัดในรูปโรงเรียน หรือมีหลักสูตรการเรียนการสอน) แต่ปอเนาะเหล่านี้ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันการศึกษาทางศาสนาอิสลาม ที่อาจเทียบได้กับโรงเรียนปริยัติธรรมในกรณีของพุทธศาสนานั้น กลับมิได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาลเลย (ซ้ำร้ายยังถูกมองแบบเหมารวมว่า เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ) จนกระทั่งในสมัยที่นายอารีย์ วงศ์อารยะ มาดำรงเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการในช่วงปลายปี พ.ศ.2547 จึงได้ประกาศให้เงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาทางกายภาพแก่ปอเนาะ (หรือ "สถาบันศึกษาปอเนาะ" ในปัจจุบัน) แห่งละประมาณ 200,000-300,000 บาท การอุดหนุนในครั้งนี้ก็มีวัตถุประสงค์ต้องการจัดระเบียบปอเนาะดั้งเดิมที่หน่วยงานความมั่นคงยังคง "แผ่นเสียงตกร่อง" มองว่าปอเนาะเหล่านี้เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติอีกเช่นเคย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นับตั้งแต่ที่รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงกิจการของปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลได้จูงใจผ่านการอุดหนุนการดำเนินงานของโรงเรียนเหล่านี้มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นในรูปของบุคลากร เงิน และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

สิ่งสำคัญที่ต้องกล่าวถึงก็คือ การอุดหนุนที่รัฐบาลให้แก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมานั้น มิได้พิเศษ หรือแตกต่างไปจากโรงเรียนเอกชนอื่นๆ ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ

นอกจากนั้น ในการแทรกแซงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผ่านมา รัฐบาลมักมีประเด็นที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติมาโดยตลอด ในขณะที่รัฐบาลซึ่งทำตัวเป็น "คุณพ่อรู้ดี" ที่ไม่เคยรู้ดีเลยและไม่พยายามเข้าใจวิถีชีวิตของคนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนศาสนาอิสลามซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการเป็นมุสลิมที่ดี ในทางกลับกัน เมื่อรัฐบาลไม่เข้าใจในวิถีชีวิตดังกล่าวกลับไปมองเป็นว่าสิ่งที่ชุมชนซึ่งเป็นคนไทยกำลังทำอยู่นั้น เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ (ครั้งหนึ่งทางการเคยห้ามนักเรียนในโรงเรียนของรัฐพูดคุยกันเป็นภาษามลายู)

เหตุผลสำคัญที่ทำให้รัฐบาลคิดเช่นนั้นอาจมาจากการนิยามคำว่า "ความมั่นคงของชาติ" ที่แคบเพียง "อธิปไตยและบูรณภาพทางดินแดน" (ตามที่อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้เคยอธิบายไว้ในบทความเรื่อง "ทวงคืนความมั่นคงจากทหารเสียที" ในหน้า 6 ของหนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันที่ 19 กันยายน 2548)

เมื่อคำนิยามแคบ อะไรที่รัฐบาลไม่เข้าใจก็กลับกลายเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติไปเสียหมด แต่หากปล่อยให้ความไม่เข้าใจยังคงอยู่ ความคิดประเภทแผ่นเสียงตกร่องคงไม่สามารถหายหรือลบเลือนไปได้ ปอเนาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และอุซตาซก็ยังคงต้องเป็นจำเลยในฐานที่เป็นแหล่งหรือผู้บ่มเพาะผู้ก่อความไม่สงบต่อไป

นี่นับว่ายังโชคดีที่แม้รัฐบาลจะเข้าไปแทรกแซงการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม แต่ชุมชนมุสลิมท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ยังคงสามารถรักษาการศึกษาทางด้านศาสนาเองไว้ได้ ไม่เหมือนกับพุทธศาสนาในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศที่รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงจนเกิดความเสียหาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งนี้น่าจะเป็นตัวอย่างและบทเรียนที่ดีสำหรับรัฐบาลที่ควรเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ปราบปรามไปเป็นผู้สนับสนุนแทน

อย่างไรก็ตามไม่ปฏิเสธว่าอุซตาซหรือครูสอนศาสนาที่เลวๆ ก็คงมีอยู่ในปอเนาะ หรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางแห่ง แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าครูเลวๆ ในโรงเรียนของรัฐหรือพระเลวๆ ในวัดที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศก็มีอยู่เช่นกัน และหากขยายความคำว่าความมั่นคงของชาติให้กว้างขึ้นกว่า "อธิปไตยและบูรณภาพทางดินแดน" ก็คงไม่ผิดนักหากจะกล่าวว่า ครูและพระเลวๆ ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศก็เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติเช่นกัน

ปัญหาชายแดนใต้ที่ยังถูกละเลย

ปัจจุบันความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ได้ทำให้ธุรกิจการค้าตกต่ำ และอยู่ในภาวะชะงักงัน ประชาชนทั้งในเมืองและในชนบท ไม่สามารถประกอบอาชีพด้วยความปกติสุขมาตรการเชิงรุกเพื่อแก้ปัญหากลุ่มผู้ใช้ความรุนแรงที่ลอบยิง ลอบฆ่าเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนผู้บริสุทธิ์ และพยายามก่อเหตุร้ายรายวันนั้น นอกจากใช้กำลังตำรวจ ทหาร ตั้งจุดตรวจ ลาดตระเวน รักษาความปลอดภัยในพื้นที่แล้ว รัฐบาลจะต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา แยกกลุ่มผู้ใช้ความรุนแรงออกจากประชาชนให้ได้ ก่อนที่ปัญหาจะบานปลาย ซับซ้อนยากต่อแก้ไขเห็นด้วยยิ่งขึ้น เพราะขณะนี้ มีการแพร่กระจายของแนวคิดการใช้ความรุนแรง ครอบคลุมพื้นที่อย่างไม่เคยมีมาก่อนการแทรกแซงของนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการฝ่ายปกครองและตำรวจระดับสูงในพื้นที่ เพื่อผลประโยชน์ในการเลือกตั้ง ได้ทำให้กลไกแก้ไขปัญหาในพื้นที่ขาดประสิทธิภาพ ละเลยปัญหาของประชาชน การสร้างศรัทธาที่สำคัญ คือ เร่งแก้ปัญหาประชาชนที่ถูกละเลยหมักหมมมานาน ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพราะขณะนี้ประชาชนทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมในพื้นที่ เป็นผู้ที่รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งการประกอบอาชีพวันต่อวัน การถูกข่มขู่ด้วยข่าวลือนานาชนิด ลูกหลานไม่ได้เรียนหนังสือ

ปัญหาของประชาชนในพื้นที่ ที่ยังถูกละเลยหมักหมมมานาน เท่าที่รวบรวมได้ คือ ปัญหาความยากจนของชาวบ้าน ที่เป็นแรงงานรับจ้างกรีดยางพารา ทำงานก่อสร้าง มีรายได้แค่วันละ 100-200 บาท ทำให้ต้องทิ้งถิ่น ไปหางานทำในประเทศมาเลเซีย และรับจ้างทำสวนในจังหวัดใกล้เคียงเยาวชนว่างงาน เพราะไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ความยากจนของชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอชายฝั่งของจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส จากการลักลอบทำประมงอวนลากและอวนรุนภายในเขตชายฝั่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัญหาการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติบุโด-สุไหงปาดี ทับที่ทำกินของชาวบ้าน เมื่อปี 2542 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส โดยไม่มีการสำรวจแนวเขตให้ชัดเจนถูกต้อง ทำให้ชาวบ้านต้องเสียสิทธิในที่ดินทำกินดังกล่าว และมองว่าทางราชการไปประกาศเขตอุทยานแห่งชาติบุกรุกที่ทำกินของชาวบ้าน ผลกระทบจากโครงการชลประทานปัตตานี ทำให้พื้นที่ทำนาตามแนวชายฝั่งที่เคยอุดมสมบูรณ์ในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ไม่สามารถทำนาได้ เพราะปัญหาดินเค็ม ดินเปรี้ยว จากการรุกซึมของน้ำเค็มจากทะเล พื้นที่เขตชลประทาน เช่น ในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน ขาดน้ำในฤดูแล้ง

การศึกษาด้านศาสนาอิสลาม ขาดการสนับสนุนจากรัฐบาล ทั้งด้านงบประมาณ ครูและอุปกรณ์ หลักสูตรการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับท้องถิ่นด้านการเกษตร ทั้งการทำนา ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ นักเรียนที่จบชั้นมัธยม 6 ไม่มีความรู้เรื่องอาชีพท้องถิ่น การไม่รู้และไม่ใช้ภาษาไทย ทำให้ เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาสามัญด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านต่างๆ

เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนทุจริต คอร์รัปชั่น เลือกปฏิบัติต่อประชาชน ระบบตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐไม่ทั่วถึง ในหลายกรณีการแก้ปัญหาของประชาชน และโครงการของรัฐบาลถูกบิดเบือน เพราะไม่ได้ข้อมูลที่เป็นจริง แก้ปัญหาไม่ตรงจุด เพราะดำเนินการผ่านผู้นำท้องถิ่น นักการเมืองและข้าราชการที่หาประโยชน์ บางครั้งมีการสร้างมายาภาพ เพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

การแก้ปัญหาเหล่านี้ จึงต้องเร่งสร้างความมั่นใจ สร้างสังคมความรู้ สร้างโอกาส ไปพร้อมๆ กันอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากเร่งสร้างความมั่นใจ ในความปลอดภัยให้กับประชาชน ซึ่งไม่ง่ายเหมือนกรณีไข้หวัดนก แต่มีความสำคัญเร่งด่วน ทั้งมาตรการตอบโต้ข่าวลือ การชี้แจงข้อเท็จจริงของข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เพราะขณะนี้ในพื้นที่ มีการแพร่กระจายของข่าวลือเกี่ยวกับเหตุร้ายต่างๆ อย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อขวัญ กำลังใจ และการประกอบอาชีพประจำวันของประชาชน ร่วมสร้างสังคมความรู้ ด้านศาสนาอิสลาม รัฐบาลควรจัดให้มีหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ให้การสนับสนุน กำกับดูแลทั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปอเนาะ และโรงเรียนตาดีกา ที่เป็นหน่วยงานเดียวกัน และมีเอกภาพ การสนับสนุนให้สำนักจุฬาราชมนตรีแปลตำราเอกสารความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับศาสนาอิสลามเป็นภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการเรียน การสอน การค้นคว้า ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ให้กับข้าราชการและคนไทยทั้งชาติ ด้านวิชาสามัญ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก จนถึงระดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อการเข้าถึงแหล่งความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคม พัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการพัฒนาผู้ประกอบการ รวมทั้งการสร้างรากฐาน เพื่อพัฒนาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านอุดมศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีที่มีอยู่เดิม โดยจัดตั้งคณะแพทย์ศาสตร์และโรงพยาบาล เพื่อจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ ทำวิจัยและให้บริการทางการแพทย์แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการเปิดโลกทัศน์ ปรับเปลี่ยนวิธีคิดของคนให้เป็นแบบวิทยาศาสตร์เห็นด้วยขึ้น สนับสนุนงบประมาณในการสร้างหอพักให้กับนักศึกษา ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อความอบอุ่นใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองจากจังหวัดต่างๆ ที่ส่งลูกหลานมาเรียนที่ชายแดนภาคใต้

ด้านวัฒนธรรม ช่วยกันรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความหลากหลายให้มีดุลยภาพที่เหมาะสมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่มีคุณค่าของสังคมไทย รวมทั้ง ควรสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส จัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างความสมานฉันท์ เช่น ลานวัฒนธรรม ลานกีฬา งานประกวดอาหารพื้นเมือง การแสดงดนตรีพื้นเมือง สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผสม (Compound Product) ระหว่างยางพารากับวัตถุอื่นๆ ในพื้นที่ เช่น เศษไม้ต่างๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า การเลี้ยงแพะในลักษณะ Contract Farming เพื่อสร้างทางเลือกอาชีพให้กับประชาชน และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างเปล่าของทางราชการที่มีอยู่ การออกแบบ การบรรจุภัณฑ์ และการตลาด สินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นลักษณะเด่นของพื้นที่ เช่น ผ้าคลุมผม หมวกกะปิเยาะ การป้องกันโรคหนอนชอนเปลือกลองกอง การบรรจุภัณฑ์ลองกองที่ป้องกันโรคแมลงเพื่อส่งขายตลาดโลก การใช้ประโยชน์จากน้ำใต้ดิน ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีจำนวนมหาศาลสร้างโอกาสการพัฒนาสร้างท่าเรือน้ำลึกที่อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นภูเขาหิน มีความมั่นคง และมีระดับความลึกของน้ำเพียงพอต่อการพัฒนาเป็นท่าเรือน้ำลึก ค่าบำรุงรักษา ค่าขุดลอกถูก เพื่อเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศมุสลิม และตลาดโลก สร้างสะพานเชื่อมระหว่างบ้านเป็งกาลังกูโบร์ อำเภอตุมปัส รัฐกลันตัน กับอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการคมนาคม ระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับรัฐด้านชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศมาเลเซีย รวมทั้งประเทศสิงคโปร์ พัฒนาเขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและสร้างโรงงานให้เช่าในราคาถูก โดยนำนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนมาใช้ ให้นักลงทุนสามารถหิ้วกระเป๋าใบเดียวเข้ามาลงทุนในพื้นที่ได้ทันที ทั้งอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรม ต่อเนื่องจากการเกษตร เพื่อสร้างงาน สร้างแรงจูงใจ ลดความเสี่ยงให้กับผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุน ส่งเสริมครัวไทยมุสลิมสู่ครัวโลก โดยพัฒนาพ่อครัวต้นแบบในการทำ ต้มยำกุ้ง ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเพื่อไปประกอบอาชีพร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย ซึ่งปัจจุบันมีคนไทยมุสลิมไปเป็นพ่อครัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พนักงานเสิร์ฟ ในร้านต้มยำกุ้งในประเทศมาเลเซีย ประมาณ 30,000 ร้าน รองรับแรงงานไทยไม่น้อยกว่า 100,000 คน ให้ปัจจัย 4 และสร้างงานให้กับกลุ่มคนยากจน ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท / คน / ปี ยกเลิกการใช้เครื่องมืออวนรุน ในน่านน้ำจังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชาวประมงพื้นบ้าน

ยกเลิกประกาศเขตอุทยานแห่งชาติบูโด - สุไหงปาดี โดยคงไว้เฉพาะเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ประกาศมาตั้งแต่ปี 2508 และให้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่นำร่อง เพื่อเป็นตัวอย่างของการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างคนกับป่าอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอเหล่านี้ เป็นการแก้ไขปัญหาของประชาชน เพื่อให้พื้นที่ชายแดนใต้ ได้หลุดพ้นจากวัฏจักรของความรุนแรง ความยากจน ความไม่รู้ อคติความลำเอียงต่างๆ เป็นพื้นที่ที่มีสันติสุข ให้โอกาสกับประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม คนยากจนผู้ยากไร้มีโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น ลูกหลาน เด็ก และเยาวชน ทั้งพุทธและมุสลิมมีความรู้ มีอนาคต มีความหวังที่จะอยู่รอดได้ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2541) ได้ศึกษาการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหาร ผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษาเป็นการถ่ายโอน (transfer) อำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์อำนาจไปสู่สถานศึกษากระทำได้หลายวิธี วิธีแรกคือการแบ่งอำนาจ (deconcentration) วิธีที่สอง คือ การมอบอำนาจ (delegation) วิธีที่สามคือ การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจ (devolution) และวิธีที่สี่ คือ การให้เอกชนดำเนินการ(privatization) และภารกิจที่ต้องมีการกระจายอำนาจ คือ บริหารงาน บริหารคน บริหารเงินและบริหารวัสดุอุปกรณ์

อุทัย บุญประเสริฐ (2543) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School–Based Management) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยเอกสารแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่างประเทศและในประเทศไทย ศึกษา/ วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา วิเคราะห์และเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยจาก แหล่งข้อมูลสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และ Internet รวมทั้งการสอบถาม สัมภาษณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้และผู้มีประสบการณ์โดยตรง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่างรูปแบบและแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แล้วนำเสนอในการสัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การบริหารและจัดการศึกษาโดยมุ่งกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาให้เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยแต่ละโรงเรียนมีคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารโรงเรียน มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แนวคิดพื้นฐานนั้นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา โดยเริ่มเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา หลักการสำคัญคือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล รูปแบบการบริหารที่สำคัญมีอย่างน้อย 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก 2) รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก 3) รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก 4) รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก ผลกระทบที่สำคัญในการกระจายอำนาจ ได้แก่ด้านการเมืองการปกครอง นโยบาย การจัดโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรม องค์การ งบประมาณ การต่อต้านของคนบางกลุ่ม ความพร้อมของหน่วยงานระดับต่าง ๆ คณะกรรมการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและเวลา รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยคือ รูปแบบที่มีการบริหารจัดการ โดยมีชุมชนเป็นหลัก (Community Control SBM) คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการจะทำหน้าที่คณะกรรมการบริหารเห็นด้วยกว่าเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา

ดิเรก วรรณเศียร (2545) ได้วิจัยการพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองที่เสนอเป็นแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นแบบจำลองที่ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนทุกด้าน สอดคล้องกับสาระที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และสารสนเทศเพื่อการบริหาร ครอบคลุมภารกิจ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมุทร ชำนาญ (2546) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่สามารถนำไปเป็นรูปแบบในการบริหารโรงเรียนที่ให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย โดยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดำเนินการโดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 17 คน ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยผู้ปฏิบัติในระดับโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 379 คน และครูผู้สอน จำนวน 382 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ซึ่งผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ปฏิบัติในระดับโรงเรียน ปรากฏว่า ด้านโครงสร้างองค์การ ประกอบด้วย ภารกิจจำนวน 9 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและการกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยภารกิจ จำนวน 19 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การอนุมัติการเลื่อนชั้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย ภารกิจ จำนวน 9 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลในโรงเรียน ด้านการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วยภารกิจจำนวน 8 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การกำหนดแผนงาน/โครงการของโรงเรียน การรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนและการอนุมัติการสั่งซื้อ/สั่งจ้างในโรงเรียน ส่วนด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วยภารกิจ จำนวน 25 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสร้างภาพลักษณ์ ที่ดีของโรงเรียนการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน การกำหนดนโยบายของโรงเรียน และการจัดทำธรรมนุญโรงเรียน

สายสวาท ปัจวิทย์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ทิศทางนโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกทัศน์เกี่ยวกับสันติภาพในพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์โลกทัศน์ที่ส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในระดับบุคคลและสังคมในพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดภาคใต้ และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับทิศทางของนโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกทัศน์เกี่ยวกับสันติภาพในพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดภาคใต้ การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากการเล่าเรื่อง (Narrative) และการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 77 คน ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เก็บข้อมูลจากเรียงความของเยาวชนและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาชน จำนวน 59 ฉบับ และศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการ จำนวน 18 คน เกี่ยวกับทิศทางของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกทัศน์ของพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดภาคใต้โดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

ผลการวิจัยพบว่า โลกทัศน์ที่ส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในระดับบุคคลและสังคมในพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดภาคใต้ นั้น ปรากฏในโลกทัศน์ทุกด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ทางด้านความเชื่อศาสนาและวัฒนธรรม โลกทัศน์ทางด้านการเมืองการปกครอง โลกทัศน์ทางด้านสังคม โลกทัศน์ทางด้านการศึกษา โลกทัศน์ทางด้านเศรษฐกิจ โลกทัศน์ทางด้านธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โลกทัศน์ของชาวไทยมุสลิมซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ที่เป็นสารัตถะจริงๆ นั้น ได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งและแนบแน่นจากศาสนาอิสลาม ศาสนาเป็นแม่พิมพ์ในการหล่อหลอมโลกทัศน์ของชาวไทยมุสลิม โลกทัศน์ทำหน้าที่เป็นตัวการในการกำหนดระบบคิดในการดำรงชีวิตในทุกๆ ด้านโดยการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญ ในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ด้านศาสนาไปสู่การกำหนดโลกทัศน์ของบุคคลโดยเฉพาะโลกทัศน์ที่ส่งเสริมให้เกิดสันติภาพ นักวิชาการได้เสนอทิศทางของนโยบายการจัดการศึกษาสอดคล้องกับโลกทัศน์ในพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดภาคใต้ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย 2) สาระและเนื้อหาของนโยบาย เกี่ยวกับเป้าหมายของการศึกษา การจัดโครงสร้าง ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษาและการบริหาร มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 3) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และ 4) นโยบายการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น ทิศทางนโยบายการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของนักวิชาการเห็นว่า การจัดการศึกษาจะต้องไม่สร้างปัญหาต่อวิถีชีวิตของคน ข้อยุติของนโยบายจะต้องมาจากความเข้าใจร่วมกัน การศึกษาจะต้องช่วยให้คนมีสติปัญญามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงจะสามารถอธิบายอุดมคติของสันติภาพได้ เป้าหมายของการศึกษาคือการที่ผู้เรียนเป็นคนดีตามหลักศาสนา เน้นให้ผู้เรียนเกิดระบบคิดแบบอนาคต เสริมด้วยความเข้าใจทางศาสนา การศึกษาจะต้องช่วยให้คนเข้าใจกระบวนการทำงานของจิตใจตนเอง เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติอันจะนำมาซึ่งสังคมที่สงบสุข และทำให้เกิดสันติภาพในที่สุด

อัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต มีจุดมุ่งหมาย เพื่อ 1. สร้างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2. ประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1. สร้างรูปแบบ ได้วิจัยตามกระบวนการเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Techniques) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน และ2. ประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นพื้นฐาน จำนวน 124 คน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อรูปแบบ สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐาน(Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสถิติ t-test ระดับนัยสำคัญที่ .01

ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนสร้างรูปแบบผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันระดับมากที่สุด และขั้นตอนประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ พบว่า มีความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สูงกว่าผู้บริหารที่มีความคิดเห็นในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 138 ข้อ และมีจำนวน 1 ข้อที่ไม่แตกต่างกัน

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาเป็นการผสมผสานความเชื่อและความคิดของปรัชญาเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) หลักสูตร มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพปัญหาผู้เรียน เน้นคุณธรรม จริยธรรม 3) การจัดการเรียนรู้ โดยในด้านการจัดวิธีการเรียนรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพร้อมในการจัดแบบชั้นเรียนมากกว่าวิธีอื่น ๆ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ ประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ คุณธรรมจริยธรรม และผู้เรียนต้องได้รับการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน 5) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์และการเทียบระดับการศึกษา ให้ผู้เรียนนำความรู้ ประสบการณ์ที่สะสมไว้มาเทียบโอน เพื่อศึกษาต่อในระดับเดียวกันหรือระดับที่สูงขึ้น 6) การบริหารและการจัดการศึกษา ต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษานอกระบบ 7) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เรียนในวัยเรียนที่มีปัญหาในด้านต่างๆ ผู้ที่ออกจากโรงเรียนกลางคันด้วยเหตุใดก็ตาม 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ต้องให้การสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลานร่วมกิจกรรมและสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน

ส่วนปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนให้การจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำเร็จ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ต้องร่วมกันกำหนดนโยบาย ให้ความรู้ความเข้าใจ จัดทำหลักเกณฑ์และคู่มือการปฏิบัติ นอกจากนี้ผลวิจัยยังพบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ไปประยุกต์ให้สอดคล้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กับบริบทของโรงเรียน ซึ่งมีความพร้อมทั้งอาคาร สถานที่ บุคลากรคิดเป็นร้อยละ 61.90 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมมากที่สุด โดยผู้บริหารให้ความคิดเห็นว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องการความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ

ประทีป ฉัตรสุภางค์ (2551) ได้ศึกษาปรากฏการณ์วิทยาของการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2441 ถึง พ.ศ. 2549 โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และโดยวิธีการทางปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological approach) อาศัยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่จัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 คน จากการวิจัยเอกสารพบว่า พัฒนาการการจัดการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อน พ.ศ. 2441 ตั้งอยู่บนหลักของศาสนาอิสลาม โดยมีแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยม ในระหว่าง พ.ศ. 2441-2549 การศึกษาของชาติได้พัฒนาการไปตามบริบททางสังคม พื้นฐานแนวคิดการจัดการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันมีความสัมพันธ์กับหลักศาสนาอิสลามที่ชุมชนในท้องถิ่นหวงแหน

จากการศึกษาทางปรากฏการณ์วิทยาพบว่า การศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้คือ การจัดการศึกษาที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม และไม่ทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่น อาศัยการบูรณาการความรู้สามัญและด้านอาชีพ บนฐานคิดและความเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม ในบริบทการศึกษาของชาติที่เอื้อต่อการพัฒนา และส่งเสริมให้ชุมชนได้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ การเสริมสร้างความเข้าใจอย่างแท้จริงให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรัฐต้องดำเนินการบนพื้นฐานของความเข้าใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อให้การกำหนดยุทธศาสตร์ โครงสร้าง รูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตร ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของชาติ และเสริมสร้างให้มีความเป็นเอกภาพอย่างแท้จริง

งานวิจัยต่างประเทศ

Flores (1994) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการรับรู้ของครูเกี่ยวกับผลกระทบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียน โดยศึกษาโรงเรียนในโครงการทดลองการใช้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของรัฐ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในด้าน 1) การวางแผนและการตัดสินใจ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การพัฒนาหลักสูตร 4) การบริหารงานบุคคล และ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจการของโรงเรียน นอกจากนี้ ได้ศึกษาการรับรู้ของครูและครูใหญ่ว่ามีผลต่อการปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้นหรือไม่ วิธีการศึกษามี 2 วิธี วิธีแรกเป็นการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มครูและครูใหญ่ของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโครงการทดลองที่ 1 จำนวน 27 คน

ผลการศึกษาพบว่า ครูและครูใหญ่เชื่อว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะส่งผลดีต่อโรงเรียน วิธีการศึกษาที่สองเลือกครูใหญ่ 2 คน จากโรงเรียนที่มีครูให้ความร่วมมือมากที่สุด และเลือกครูใหญ่อีก 2 คน จากโรงเรียนที่มีครูให้ความร่วมมือน้อยที่สุด มาสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ครูใหญ่มีความเห็นสนับสนุนข้อค้นพบจากการสำรวจความคิดเห็นตามวิธีแรก 2) ความร่วมมือของครูในโรงเรียนประถมศึกษามีสูงกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนกลาง (Middle School) และ 3) ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนกลางให้ความร่วมมือมากกว่าโรงเรียนประถมศึกษา เพราะเชื่อว่าด้วยการให้สิทธินี้แก่นักเรียนจะทำให้โรงเรียนปรับปรุงตนเองจนแข่งขันกับที่อื่นได้ ข้อเสนอที่สองให้โรงเรียนบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมุ่งเน้นรับฟังเสียงจากผู้ปกครอง ครู และนักเรียนในการบริหารโรงเรียน โดยให้มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนทำหน้าที่กำหนดความต้องการทางการศึกษาทรัพยากร และการพัฒนาโรงเรียน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากรณี กรณีศึกษาโรงเรียนทางเลือกเป็นโรงเรียนใน Minnesota ส่วนโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานใน Baltimore City จากการศึกษาพบว่า ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองแบบต่างประสบความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เหตุที่ทำให้โรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไม่สามารถยกระดับผลการเรียนได้เพราะ 1) โรงเรียนให้เวลาสนใจด้านอื่น ๆ โดยแทบไม่ได้ให้เวลากับเรื่องการเรียนการสอน ปรัชญาการศึกษา และหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องมีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการจ้างงาน2) การปฏิรูปการศึกษาไม่ได้มุ่งที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง หากแต่เป็นการพยายามของผู้อยู่นอกวงการศึกษาที่ต้องการลดทอนอำนาจของหน่วยงานบริหารการศึกษาแบบเดิมให้อ่อนแอลงเท่านั้นเอง

Goode (1994) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนรัฐบาล: ความท้าทายต่อวิกฤติการเปลี่ยนแปลง (Site-Based Management in Public Education: A Challenge for Critical Pragmatism) วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษารายกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 โรงเรียนในรัฐ Kentucky ที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายปฏิรูปการศึกษาของ Kentucky ปี ค.ศ.1990 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์คณะกรรมการโรงเรียนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลการวิจัยพบว่าการที่ผู้บริหารโรงเรียนทำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ปัจจัยสำคัญต่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความสำเร็จ ได้แก่ การปรับโครงสร้างการบริหารโรงเรียน การกระจายอำนาจสู่โรงเรียนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และวิชาการ การได้รับความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจากผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบุคลากร การกำหนดกฎ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

Jackson (1995) ได้ศึกษาโครงสร้างขององค์การที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้บริหารระดับกลาง ตัวแปรที่นำมาศึกษา คือ ขนาดของสถานศึกษา สายการบังคับบัญชา และขอบเขตการควบคุมงานที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้บริหารระดับกลาง ตามแนวคิดของจอร์แดน (Jordan) ที่กล่าวถึงทักษะของ ผู้บริหารระดับกลางมี 7 ประการ คือ 1) ทักษะด้านบุคคล 2) ทักษะด้านการสื่อสาร 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 4) ทักษะด้านการตัดสินใจ 5) ทักษะด้านความเป็นผู้นำ 6) ทักษะด้านกระบวนการบริหารจัดการ และ 7) ทักษะด้านบริหารโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า 1) ขนาดของสถาบันไม่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้บริหารระดับกลาง 2) จำนวนระดับของสายการบังคับบัญชาไม่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้บริหารระดับกลาง 3) ขอบเขตการควบคุมมีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพของ ผู้บริหารระดับกลาง และ 4) ขอบเขตของการควบคุมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารระดับกลางจะมีจำนวนเห็นด้วยกว่า 4 คนขึ้นไป

Hanna (1996) ได้ศึกษาผลกระทบโครงสร้างขององค์การอันเนื่องมาจากการประเมินผลย้อนกลับ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาที่กระบวนการของการประเมินที่ใช้บริบทและผลกระทบจากภายนอกที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงล้มเหลว มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงไม่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากผลลัพท์ที่ได้จากการประเมินผลแต่วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจผลกระทบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลตามกระบวนการย้อนกลับ ผลของการศึกษาพบว่า เหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดความล้มเหลวก็คือการขาดความเชื่อมโยงของผลย้อนกลับอันเนื่องมาจากการประเมินผลเพราะผลของการประเมินผลเป็นผลงานที่ขาดความละเอียดรอบคอบเป็นผลการประเมินที่ไม่ได้เกิดจากการใช้พลังของครูเป็นฐาน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าพลังที่สำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อกระบวนการย้อนกลับก็คือ ความสัมพันธ์ของครูกับนักศึกษา

Clarke (1997) ได้ศึกษาบุคลิกลักษณะและโครงสร้างองค์การที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษา เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อสำรวจกรอบความคิดใน การพัฒนาความเชื่อมโยงของนวัตกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และประสิทธิผลของอุดมศึกษา โดยกำหนดตัวแปรที่ ทำให้เกิดผลเสียต่อต้านการเปลี่ยนแปลง 2) เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวัดการยอมรับและ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงกับหัวหน้าหน่วยงานทางด้านวิชาการ และ 3) เพื่อหาความ เชื่อมโยงของตัวแปรที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ตัวแปรที่จะนำมาใช้ใน การกำหนดรูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสม ผลของการศึกษาครั้งนี้พบว่า 1) การยอมรับและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลเสียต่อการตัดสินใจของคณะ ประสิทธิผลของคณะ และประสิทธิผลขององค์การได้อย่างชัดเจน 2) ประสิทธิภาพของคณะมีความสัมพันธ์กับการสอน การวิจัย และเป้าหมายของการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพของคณะเห็นด้วยกว่าตัวแปรทางด้านบุคลิกลักษณะและองค์การ 3) หัวหน้าคณะและหัวหน้างานทางวิชาการจะให้การยอมรับที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของสถาบันที่แตกต่างกัน และ 4) มีตัวแปรอีกเห็นด้วยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคณะกับหน่วยงานทางวิชาการในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษา

Brown (1998) ได้ทำการศึกษาภารกิจ โครงสร้างองค์การและการรับรู้ของผู้บริหารและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคกลางของรัฐเท็กซัสการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แบบสำรวจภารกิจ การจัดองค์การและโครงสร้างภายในองค์การ จุดเน้นก็คือ แผนแบบของคณะทำงาน การตัดสินใจ หลักสูตร และระเบียบข้อบังคับ จุดประสงค์ที่สำคัญจะอยู่ที่การเตรียมการของผู้บริหาร ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการหรือการปรับปรุงโครงสร้างโปรแกรมวิชา ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการศึกษาของโรงเรียนข้อค้นพบที่ได้เกิดจากความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างภารกิจ กล่าวคือ ประสบการณ์ของครูที่ได้รับการรับรองให้ปฏิบัติหน้าที่หลักของแต่ละสาขาวิชายังไม่พอเพียงยังมีผู้บริหารที่ได้รับการรับรองและไม่ได้รับการรับรอง ผู้ปกครองไม่ต้องการเป็นเพียงส่วนหนึ่งของโปรแกรม โดยทั่วไปแล้ว หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่น คณะครูมีความเห็นว่าระเบียบข้อบังคับที่กำหนดกันขึ้นมามีปัญหา และนักศึกษาบางโปรแกรมวิชามีความต้องการที่จะให้มีการประเมินโปรแกรมวิชาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานข้อเสนอแนะของงานวิจัยในครั้งนี้ก็คือ มีการเรียกร้องให้มีการกำหนดรายวิชาที่ชี้ให้เห็นถึงการบริหารสถานศึกษาที่เป็นทางเลือก ซึ่งในอนาคตคณะทำงานของสถานศึกษาในลักษณะนี้จะต้องได้รับการฝึกในการให้การศึกษากับบุคคลในระดับต่างๆ ที่มีความประสงค์จะเข้ารับการศึกษา และจะต้องมีแนวความคิดที่จะพยายามให้ทุกคนได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน

Stack (1998) ได้ศึกษาการรับรู้ของหัวหน้าสถานศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การระดับกลางของกลุ่มโรงเรียนบลู ริบบอน (Blue Ribbon Schools) กับปัจจัยที่ส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานศึกษา องค์ประกอบโครงสร้างขององค์การที่นำมาศึกษานี้เป็นองค์ประกอบโครงสร้างองค์การตามแนวคิดของโบล์แมนและเดียล (Bolman and Deal, 1991) ที่มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ โครงสร้าง (structure) ทรัพยากรบุคคล (human resource) การเมืองการปกครอง (politic) และความเป็นสัญลักษณ์ (symbol)

ผลของการศึกษาพบว่าโครงสร้างองค์การในระดับกลางมีบทบาทตามกรอบความคิดของโบล์แมนและเดียลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่สามารถกำหนดบทบาทได้ด้วย ตนเอง ก็จะนำคุณลักษณะตามกรอบของโบล์แมนและเดียลมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทของตน

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดความสุข การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารการศึกษา รูปแบบหรือแบบจำลองการบริหารการศึกษาสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขเป็นกรอบในการกำหนดลักษณะการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเมื่อได้ลักษณะการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขแล้วก็จะนำมากำหนดเป็นรูปแบบหรือแบบจำลองการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยได้แสดงไว้ในภาพที่ 11

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

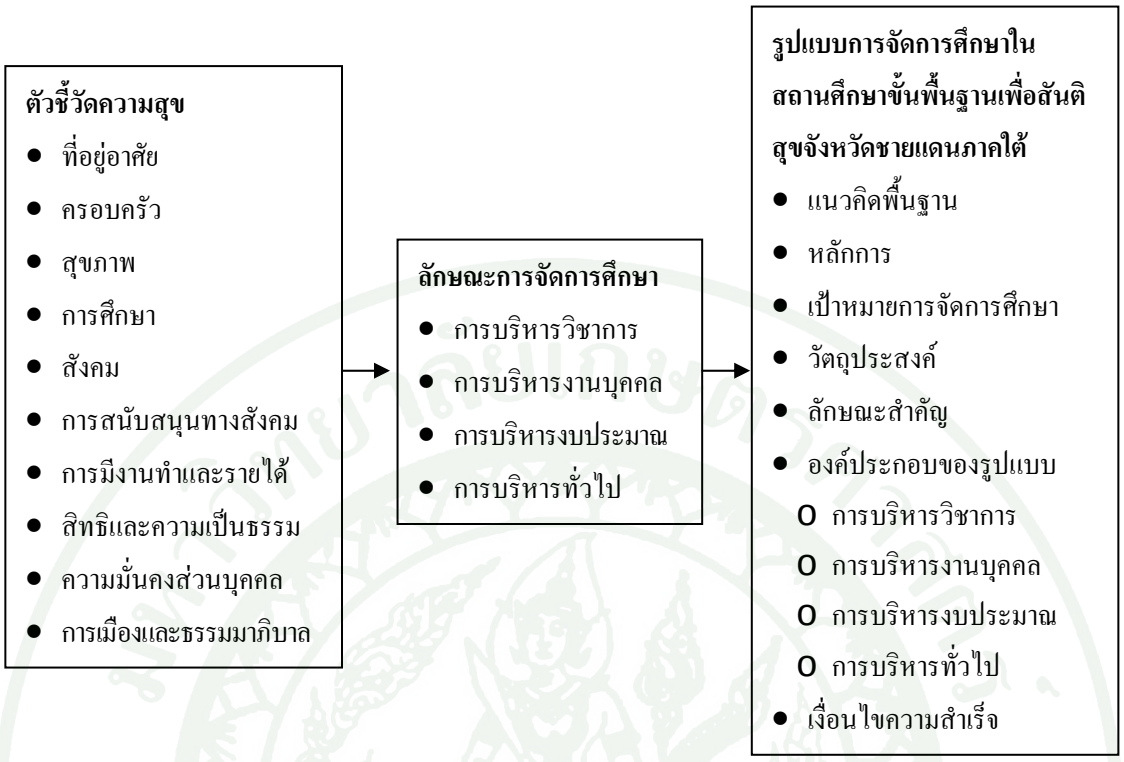

ภาพที่ 11 แสดงกรอบแนวความคิดเบื้องต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed methods) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีขั้นตอนสำหรับการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุข ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed methods) ใช้เทคนิคการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีขั้นตอนการดำเนินการ 5ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาตัวชี้วัดความสุข

ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ละขั้นตอนการวิจัยการดำเนินการ มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อำนาจในสถานศึกษา จากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารและ สื่อทางอิเลคทรอนิคส์ โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ การจัดการศึกษาภารกิจของสถานศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสุข

2. กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

2.1 การจัดการสถานศึกษาการวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุม

2.2 ภารกิจการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้น เพื่อศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาตัวชี้วัดความสุขสำหรับประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสุขจากเอกสาร

2. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ศึกษาตัวชี้วัดความสุข

4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุข โดยการสำรวจความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการร่างรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามกรอบแนวความคิดการวิจัยและผลที่ได้จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 และยกร่างรูปแบบและนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ความเห็นและปรับปรุงตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาจากนั้นจึงนำไปประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยการจัดประชุมความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน เพื่อเป็นการศึกษาความหมายและความเป็นไปได้จากผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านจัดการศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนโยบาย ได้แก่ กลุ่มเคยเป็นหรือเป็นผู้บริหารระดับกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มปฏิบัติ จำนวน 9 ท่าน มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. เป็นนักบริหารการศึกษาที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการสำนักหรือ

2. เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือ

3. เป็นนักวิชาการและมีประสบการณ์ด้านการสอนสาขาวิชาบริหารการศึกษาหรือ

4. เป็นผู้ที่มีทรงคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. สังเคราะห์ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากขั้นตอนที่ 4 ตามประเด็นการจัดการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ปรับปรุงรูปแบบตามประเด็นของการจัดการศึกษาจากการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากนั้น จึงจัดทำรายงานการวิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้ความเห็น

4. ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

โดยการศึกษาครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยด้วยการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

7. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่าง

ตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้น (Two-stage Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยการหาขนาดของตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan ซึ่งได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 274 โรงเรียน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงประชากรและตัวอย่าง

จังหวัด	เขตพื้นที่การศึกษา	ประชากร	ตัวอย่าง
1. นราธิวาส	สพป. เขต 1	149	40
	สพป. เขต 2	119	32
	สพป. เขต 3	76	21
	สพม. เขต 15	17	12
2. ปัตตานี	สพป. เขต 1	140	40
	สพป. เขต 2	115	30
	สพป. เขต 3	67	21
	สพม. เขต 15	17	12
3. ยะลา	สพป. เขต 1	112	30
	สพป. เขต 2	68	20
	สพป. เขต 3	33	10
	สพม. เขต 15	12	6
	รวม	**925**	**274**

ขั้นที่ 2 ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้รายชื่อสถานศึกษาที่จะดำเนินการสำรวจ และใช้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลจริง ส่งแบบสอบถามจำนวน 274 ชุด ได้กลับมา 239 ชุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และประชาชนใน จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรทางด้านตัวชี้วัดความสุข

2. ตัวแปรด้านรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างตามกรอบตัวชี้วัดความสุข 10 ด้าน เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู กลุ่มชุมชน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และชุมชน

2. แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่ง/ ผู้บริหารสถานศึกษา และวุฒิการศึกษาสูงสุด

3. แบบสอบถามความคิดเห็นชนิดแบบประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความสุขโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล และด้านงบประมาณตามมาตรวัดของ Likert (1967) ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วย
ระดับ 3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ระดับ 2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับ 1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหาร ใช้หลักของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยการนำค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุด แล้วหารด้วยจำนวนระดับที่ต้องการแปลผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด–คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.80 หมายถึง มีลักษณะการจัดการศึกษาน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81–2.60 หมายถึง มีลักษณะการจัดการศึกษาน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61–3.40 หมายถึง มีลักษณะการจัดการศึกษาปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41–4.20 หมายถึง มีลักษณะการจัดการศึกษาเห็นด้วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21–5.00 หมายถึง มีลักษณะการจัดการศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถามโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และการพัฒนาตัวชี้วัดความสุข

2. นำแบบสอบถามไปหาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา เนื้อหาและตรวจสอบความสอดคล้อง ครอบคลุม และความตรงของเครื่องมือกับเนื้อหาที่ต้องการจะวัด และปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดทำเป็นเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนจะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถาม ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเป็นปรนัย (objectivity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และ การพัฒนาตัวชี้วัดความสุข เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและเนื้อหา

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ของแบบสอบถาม ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ผลการทดลองดังตารางที่ 2, 3 และ 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยมีหนังสือในการวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนำข้อมูลที่ได้บันทึกลงในแบบลงรหัส (coding form) เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาบันทึกลงคอมพิวเตอร์

3. การกำหนดรูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยแสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ของแต่ละงาน

4. คำนวณค่าสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลที่ได้คำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่ และสรุปประเด็นสำคัญ นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุปขั้นตอนการวิจัย

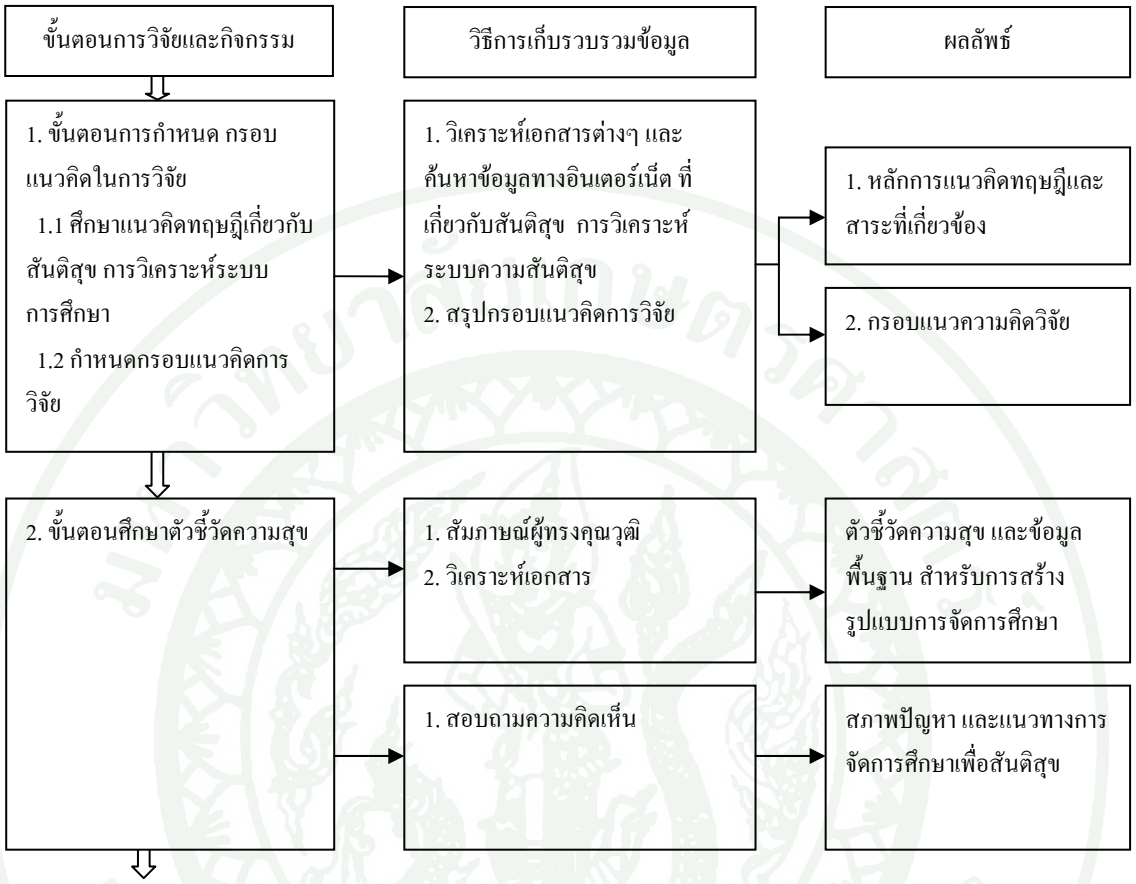

ภาพที่ 12 สรุปขั้นตอนการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

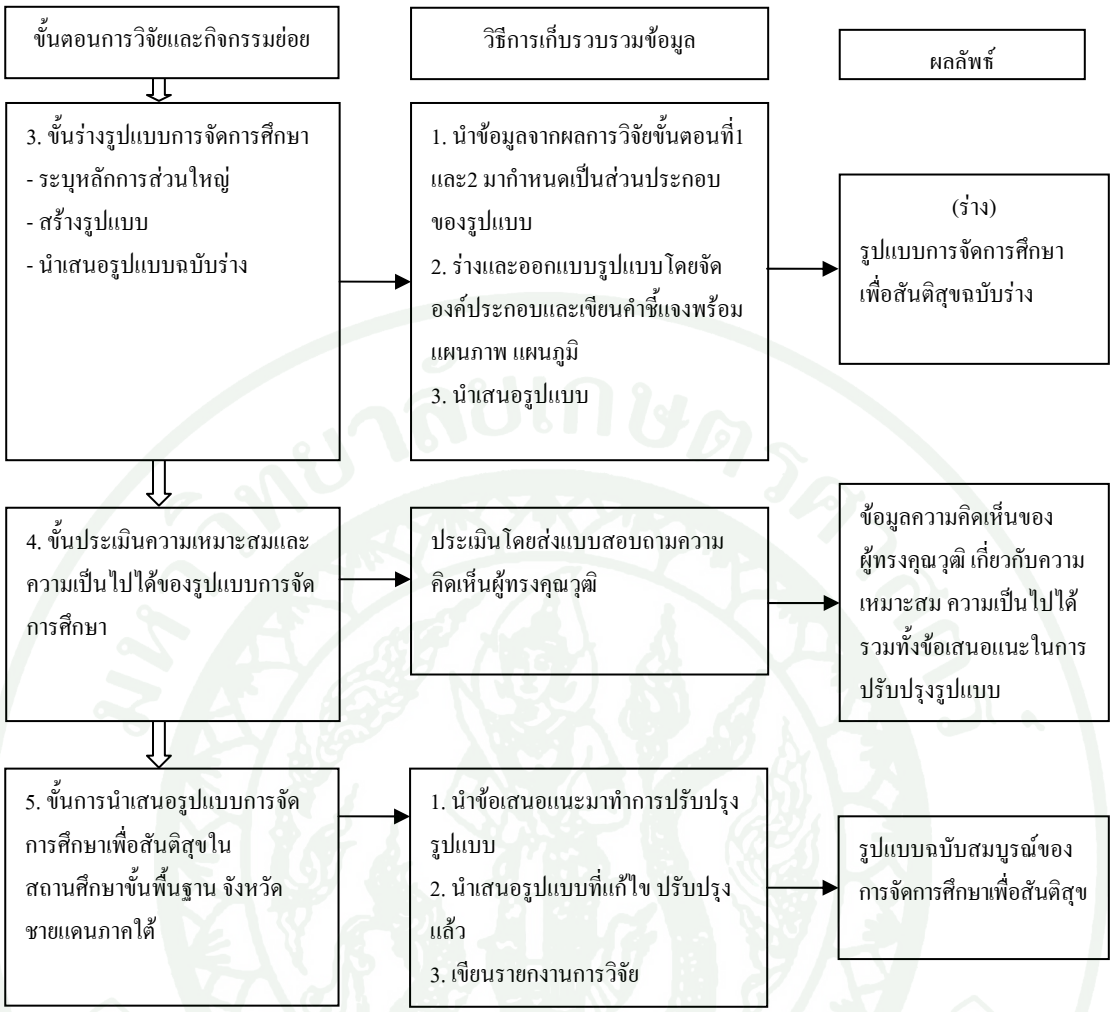

ภาพที่ 12 (ต่อ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และวุฒิการศึกษาสูงสุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 3 การศึกษาตัวชี้วัดความสุข

ตอนที่ 4 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยวิเคราะห์เป็นค่าจำนวนและร้อยละ ดังตารางที่ 6

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา

(n = 239)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	183	76.57
หญิง	56	23.43
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	6	2.51
30 ถึง 40 ปี	46	19.25
40 ถึง 50 ปี	95	39.75
50 ถึง 60 ปี	92	38.49
ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่ง/ ผู้บริหารสถานศึกษา		
ไม่เกิน 10 ปี	79	33.05
10 ถึง 20 ปี	116	48.54
มากกว่า 20 ปี	44	18.41
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	35	14.64
ปริญญาโท	199	83.26
ปริญญาเอก	1	0.42
อื่นๆ	4	1.67

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.57 มีอายุระหว่าง 40 ถึง 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.75 มีระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่ง/ ผู้บริหารสถานศึกษาระหว่าง 10 ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.54 และมีวุฒิการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 83.26

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

2. ด้านบริหารงานบุคคล

3. ด้านการบริหารงบประมาณ

4. ด้านบริหารงานทั่วไป

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านวิชาการ

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านวิชาการ				
1.	จัดหลักสูตรสถานศึกษา/ท้องถิ่นเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายู/พหุภาคี	4.13	0.69	เห็นด้วย
2.	จัดหลักสูตรมุ่งสร้างความเข้าใจในเรื่องของศาสนาที่แตกต่างกันในสังคมพหุภาคี	4.10	0.70	เห็นด้วย
3.	รัฐจัดหลักสูตรภาษายาวีเพื่อการสื่อสารของบุคลากรภาครัฐ	3.80	0.98	เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
4.	จัดหลักสูตรที่สนองการอยู่ร่วมกันระหว่างศาสนาที่แตกต่างกัน	4.28	0.89	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5.	จัดหลักสูตรกลุ่มสาระวิชาสุขศึกษา เน้นเรื่องสุขลักษณะ การออกกำลังกาย และโภชนาการที่ไม่ขัดต่อหลักการทางศาสนา	4.21	0.76	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6.	จัดให้มีวิทยากรท้องถิ่นหรือผู้มีภูมิปัญญามาให้ความรู้แก่ผู้เรียน	4.16	0.74	เห็นด้วย
7.	จัดให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ	4.25	0.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8.	จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมเพื่อการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการความแตกต่างของวิถีชีวิตในสังคมพหุภาคี	4.14	0.66	เห็นด้วย
9.	จัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านอนามัย และปฐมพยาบาลอย่างบูรณาการ โดยหน่วยงานท้องถิ่น	4.13	0.74	เห็นด้วย
10.	จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ	4.23	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน	4.13	0.81	เห็นด้วย
12.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เช่น ด้านเกษตรกรรม และการประมง เป็นต้น	4.10	0.83	เห็นด้วย
13.	จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด/อบายมุข	4.34	0.76	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
14.	จัดให้มีวิทยากรภายนอกและหรือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เข้ามาช่วย เสริมการเรียนการสอน และพัฒนาความรู้เฉพาะทาง แก่นักเรียน	4.16	0.75	เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
15.	จัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมชัดเจน	4.37	0.68	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
16.	จัดเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการปกครอง แบบประชาธิปไตย รวมถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง	4.36	0.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
17.	กำหนดแนวทางการวัดและประเมินหลักสูตรอย่างเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น	4.18	0.62	เห็นด้วย
18.	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมใน รูปแบบที่สนใจ เช่น การศึกษานอกระบบหรือการศึกษา ตามอัธยาศัย	3.99	0.73	เห็นด้วย
19.	จัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ เทียบโอนประสบการณ์โดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการของโรงเรียน	3.83	0.80	เห็นด้วย
20.	จัดให้มีการนิเทศภายในโดยคณะบุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก	4.04	0.70	เห็นด้วย
21.	จัดให้มีการแนะแนวอาชีพ และเทคโนโลยีเพิ่มเติมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.12	0.69	เห็นด้วย
22.	จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน	4.29	0.99	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
23.	กำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตัวบ่งชี้แก่บุคลากรทุกคนเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)	4.21	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
24.	จัดให้มีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์เพื่อถ่ายทอดความรู้ส่งเสริมอาชีพในลักษณะบูรณาการ	4.13	0.67	เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
25.	จัดให้มีการแลกเปลี่ยนครูผู้มีความชำนาญในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่ายที่มีศักยภาพ	4.20	0.71	เห็นด้วย
26.	กำหนดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน	4.19	0.73	เห็นด้วย
27.	จัดให้มีการอบรมสัมมนาด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	4.06	0.75	เห็นด้วย
28.	ประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอบรม สาธิต การถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	4.06	0.68	เห็นด้วย
	รวมเฉลี่ย	**4.15**	**0.46**	**เห็นด้วย**

จากตารางที่ 7 พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกด้าน พบว่า การจัดการศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\overline{X}$ = 4.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมชัดเจนอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.37) รองลงมา คือ จัดเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการปกครอง แบบประชาธิปไตย รวมถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\overline{X}$ = 4.36) ส่วนการที่รัฐจัดหลักสูตรภาษายาวีเพื่อการสื่อสารของบุคลากรภาครัฐอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 3.80)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ด้านบุคลากร

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านวิชาการด้านบุคลากร

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านบุคลากร				
1.	พิจารณาสรรหาการบรรจุแต่งตั้งครูโดยให้ความสำคัญพิจารณาบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นลำดับต้น	4.10	0.77	เห็นด้วย
2.	ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการสรรหาครูเพื่อความเป็นธรรมในสังคม	4.31	0.76	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.	สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ	4.31	0.71	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.	สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน และสัมมนาเพื่อนำผลมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.29	0.72	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5.	พัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานด้านการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆเพื่อนำมาช่วยส่งเสริมการดำเนินงาน	4.26	0.75	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6.	การพิจารณาบำเหน็จความดีความชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีกระบวนการเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม	4.39	0.74	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7.	ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีวินัยและรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง	4.44	0.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	รวมเฉลี่ย	**4.30**	**0.72**	**เห็นด้วยอย่างยิ่ง**

จากตารางที่ 8 พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกด้าน พบว่า การจัดการศึกษาด้านบุคคลของโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\overline{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีวินัยและรักษาวินัยอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X} = 4.44$) รองลงมา คือ การพิจารณาบำเหน็จความดีความชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีกระบวนการเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม อยู่ในระดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\overline{X}$ = 4.39) ส่วนการพิจารณาสรรหาการบรรจุแต่งตั้งครู โดยให้ความสำคัญพิจารณาบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นลำดับต้นอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.10)

3. ด้านงบประมาณ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านวิชาการด้านงบประมาณ

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านงบประมาณ				
1.	จัดตั้งงบประมาณเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเพียงพอ งานวิชาการอย่างต่อเนื่องเพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์อาคารสถานที่	4.33	0.71	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2.	จัดสรรงบประมาณพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพียงพอ	4.20	0.70	เห็นด้วย
3.	จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสันติสุข	4.26	0.68	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.	มีกระบวนการการติดตามผล และตรวจสอบภายในอย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอ	4.17	0.67	เห็นด้วย
5.	ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานในองค์รวม	4.07	0.67	เห็นด้วย
6.	มีการประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ	4.27	0.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7.	มีการรายงานผลการใช้งบประมาณแต่ละไตรมาสให้ผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายได้ทราบ	4.18	0.68	เห็นด้วย
8.	ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการขยายโรงเรียนที่สอดคล้องกับการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน	4.21	0.74	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9.	ควรมีการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิดศูนย์พัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับตำบล	3.56	0.84	เห็นด้วย
	รวมเฉลี่ย	4.14	0.50	เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 9 พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกด้าน พบว่า การจัดการศึกษาด้านงบประมาณของโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\overline{X}$ = 4.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดตั้งงบประมาณเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเพียงพอ งานวิชาการอย่างต่อเนื่องเพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์อาคารสถานที่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.33) รองลงมา คือ มีการประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\overline{X}$ = 4.27) ส่วนควรมีการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิดศูนย์พัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับตำบลอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 3.56)

4. ด้านบริหารทั่วไป

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านวิชาการด้านบริหารทั่วไป

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านบริหารทั่วไป				
1.	ผู้บริหารนำกลยุทธ์การทำงานแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดทำแผนงานด้านธุรการและด้านอื่นๆ	4.16	0.60	เห็นด้วย
2.	งานด้านธุรการโรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน	4.36	0.71	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.	สถานศึกษามีความตระหนักและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงาน	4.32	0.72	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.	ควรมีการจัดข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	4.30	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5.	การจัดการศึกษายุคใหม่ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน	4.31	0.70	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6.	มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สถานประกอบการ หอการค้าฯ เพื่อนำทรัพยากรและงบประมาณมาใช้พัฒนาโรงเรียน	4.22	0.68	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7.	มีความร่วมมือกับหน่วยงานศาสนาและผู้มีปัญญาบรรพชนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน	4.15	0.67	เห็นด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
8.	จัดให้มีกิจกรรมนักเรียนตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญ ของท้องถิ่น และชาติอย่างต่อเนื่อง	4.28	0.76	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9.	เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนักเรียน	4.33	0.71	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10.	จัดกิจกรรมการเลือกตั้งภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	4.43	0.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11.	จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการควบคู่กับโครงการประชุมผู้ปกครอง	4.31	0.70	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12.	จัดให้มีระบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนอย่างทั่วถึง	4.43	0.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	รวมเฉลี่ย	**4.30**	**0.51**	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 10 พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกด้าน พบว่า การจัดการศึกษาด้านบริหารทั่วไปของโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\overline{X}$ = 4.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมการเลือกตั้งภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และการจัดให้มีระบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนอย่างทั่วถึงอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.43) รองลงมา คือ งานด้านธุรการโรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\overline{X}$ = 4.36) ส่วนการมีความร่วมมือกับหน่วยงานศาสนาและผู้มีปัญญาบรรพชนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.15)

ตอนที่ 3 การศึกษาตัวชี้วัดความสุข

การศึกษาตัวชี้วัดความสุขจากแนวคิดของนพดล กรรณิกา Karma Ura & Karma Galay (2004) และ อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต (2540) และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสามารถสรุปเป็นตัวชี้วัดความสุขทั้ง 10 มิติได้ดังนี้ คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านที่อยู่อาศัย

2. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านครอบครัว

3. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านสุขภาพ

4. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านการศึกษา

5. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านสังคม

6. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านการสนับสนุนสังคม

7. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านการมีงานทำและรายได้

8. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านสิทธิและความเป็นธรรม

9. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

10. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านธรรมาภิบาลและการเมือง

1. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านที่อยู่อาศัย

1.1 สภาพปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

1.1.1 ลักษณะของบ้านในสภาพปัจจุบันนั้น มีความแตกต่างไปตามฐานะ และการศึกษา ซึ่งยังคงอัตลักษณ์ของความเป็นมลายูไว้โดยเฉพาะชาวบ้านที่เป็นมุสลิม แต่ก็เริ่มมีการสร้างที่เป็นรูปแบบใหม่ หรือที่เป็นแบบตึกมากขึ้นภายหลังการเข้ามาของชุมชนชาวไทยพุทธ ปัญหาโดยรวมนั้นเป็นการแบ่งสัดส่วนของห้องแต่ละห้องยังคงไม่ชัดเจนในกลุ่มคนส่วนใหญ่

1.1.2 ความเจริญที่เข้ามา มีการปลูกสร้างบ้านจัดสรรมากขึ้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความใกล้ชิดสนิทสนมของชุมชนนั้นมีความห่างเหินกันออกไปไม่เหมือนสมัยก่อน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1.3 ถึงแม้จะมีการจัดสร้างโครงการบ้านเอื้ออาทรก็ตาม แต่จำนวนของบ้านยังไม่เพียงพอกับปริมาณของผู้ที่ยังต้องการ

1.1.4 การดูแลของเทศบาลในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้นถือว่าดีขึ้นจากสมัยก่อนแต่ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจสำหรับชาวบ้านส่วนใหญ่นัก

1.1.5 โครงสร้างของที่พักอาศัยนั้นยังไม่สอดคล้องกับความต้องการทางหลักศาสนาอิสลาม สุขอนามัยนั้นยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะเรื่องความสะอาด ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาของชุมชนนอกเมือง อุปกรณ์ในการดำรงชีพยังไม่เพียงพอ

1.1.6 การยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในแหล่งชุมชนนอกเมืองทำให้เด็กนักเรียนจำเป็นต้องเดินทางไกลออกไปเพื่อศึกษา

1.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยที่พึงประสงค์

1.2.1 คนส่วนใหญ่ที่เป็นคนพื้นถิ่นเดิมนั้นไม่ต้องการที่จะให้ความเป็นอัตลักษณ์ซึ่งเป็นมรดกของเขานั้นสูญไป ซึ่งอาจประกอบไปด้วยการที่จะไม่สนับสนุนให้เกิดการสร้างตึกสูงพร้อมด้วยกับความต้องการมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีขึ้น เช่น มีสวนสาธารณะ ให้พักผ่อนหย่อนใจ สุขอนามัยที่เป็นสาธารณะมีความสะอาดขึ้น เป็นต้น ที่อยู่อาศัยของมุสลิมควรจะเป็นสัดส่วนตามหลักศาสนาอิสลาม

1.2.2 ศาสนสถานนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนต้องการ คือมีความต้องการให้มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากขึ้น ถ้าหากสร้างหรือย้ายศาสนสถานมาให้ใกล้กับชุมชนได้จะเป็นสิ่งที่ดี โดยที่ให้แบ่งชุมชนให้ออกเป็นชุมชนเล็กๆกว่าเดิมเพื่อการบริหารและการเข้าถึงนั้นมากขึ้น โรงเรียนไม่ควรอยู่ไกลหมู่บ้านมากนัก เพื่อให้เด็กนักเรียนเดินทางสะดวก

1.2.3 ชาวบ้านในเขตเทศบาลต้องการให้ทางเทศบาลนั้นเข้ามาดูแลเรื่องความสะอาดอย่างจริงจังและทั่วถึงไปสู่เขตชานเมืองมากกว่าที่เป็นอยู่ รัฐจะต้องดำเนินการหาแนวทางที่จะพัฒนาให้มากขึ้นสำหรับบ้านที่ยากจน ควรตรวจสอบว่า ใช้ได้หรือไม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2.4 มีสภาพแวดล้อมที่ดี และมีสถานที่ทำกิจกรรมร่วมกันในหมู่บ้าน เช่น สถานที่สันทนาการ และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์

กล่าวโดยสรุป

ที่อยู่อาศัยที่พึงประสงค์มีลักษณะ ดังนี้

การจัดระเบียบหมู่บ้านให้มีบรรยากาศที่ดี มีสถานที่จัดกิจกรรม และพักผ่อน และได้รับการแนะนำดูแลและให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านครอบครัว

2.1 สภาพปัญหาด้านครอบครัว

2.1.1 ลักษณะสภาพครอบครัวในปัจจุบันเป็นครอบครัวใหญ่เป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวมุสลิม ในความเป็นจริงแล้วสมาชิกในครอบครัวมีความต้องการที่จะย้ายออกไปมากขึ้นแต่ไม่สามารถทำได้โดยมีสาเหตุมาจากการที่ยังต้องพึ่งพากันในด้านของการเงิน และยังคงไม่มีการวางแผนครอบครัวที่ดีเท่าไรนัก ส่วนชาวไทยพุทธจะแยกครอบครัวออกไปเมื่อแต่งงาน เป็นครอบครัวเล็กและไม่นิยมมีลูกมาก

2.1.2 ความอบอุ่นภายในครอบครัวนั้นน้อยลงกว่าเมื่อก่อนแต่ก็ยังมีการกลับมาหาสู่กันบ้างเมื่อมีเทศกาลสำคัญๆ

2.1.3 ปัญหายาเสพติดมีเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีน้อยลง พ่อแม่ที่จำเป็นต้องประกอบอาชีพเวลาจะมีน้อย เวลานั้นถูกใช้ไปกับการมุ่งประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว ไม่สามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิด ทำให้เพื่อนมีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างมาก รวมไปถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามามีอิทธิพลอย่างมาก ซึ่งก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความห่างเหินกัน มีการหย่าร้างบ่อย

2.1.4 ครอบครัวมีความแตกต่างกันในการนับถือศาสนา ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2 ลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์

2.1.1 หน่วยงานด้านสาธารณสุขต้องเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

2.1.2 ควรมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้คนในพื้นที่สามารถหางานในชุมชนทำได้โดยไม่ต้องเดินทางไปทำงานในสถานที่ที่ไกลจากครอบครัว ทั้งนี้ ต้องเป็นงานที่สามารถสร้างรายได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอที่จะช่วยให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองได้

2.1.3 มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในชุมชนที่นับถือศาสนาต่างกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน

กล่าวโดยสรุป

การพัฒนาให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถทำงานใกล้ที่อยู่อาศัย หรือรับงานนำกลับมาทำที่บ้านจะทำให้เศรษฐกิจ และสภาพครอบครัวดีขึ้น

3. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านสุขภาพ

3.1 สภาพปัญหาด้านสุขภาพ

3.1.1 จำนวนแพทย์มีมากขึ้นแต่ยังคงไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร สถานีอนามัยยังคงมีไม่ทั่วถึง การบริการของสถานีอนามัยนั้นได้รับความพึงพอใจในระดับน้อยถึงปานกลาง บุคคลากรสาธารณสุขนั้นไม่สามารถสื่อสารภาษาท้องถิ่นได้ ซึ่งทำให้เป็นปัญหาแก่คนท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ ซึ่งอาจเป็นส่วนที่ทำให้ได้รับการบริการที่ไม่ดี ซึ่งอาจจะมองได้ว่าเป็นสองมาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่พูดภาษาไทยได้ดี ทำให้เกิดการเบื่อหน่ายต่อการมารักษากับทางโรงพยาบาล หรือสถานีอนามัย มีบุคคลากรที่ขาดทักษะในงานบริการ

3.1.2 ผู้คนใส่ใจในการออกกำลังกายกันมากขึ้น แต่การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะยังไม่ดีเท่าที่ควร ยังไม่สามารถดึงความสนใจจากชาวบ้านได้ การรวบรวมข้อมูล บางครั้งจัดทำขึ้นโดยโรงเรียนไม่ใช่หน่วยงานสาธารณสุข

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.1.3 การช่วยเหลือจากทางรัฐในบางเรื่อง อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เคร่งศาสนา เพราะถือว่าเป็นเงินที่ได้จากภาษีที่เก็บมาจากของไม่ดี เช่น สุรา บุหรี่ เป็นต้น

3.1.4 มีการปล่อยปะละเลยสิ่งแวดล้อมให้ทรุดโทรม เช่น คู คลอง เป็นต้น มีผู้ทุพลภาพเป็นอันดับ 2 ของประเทศ

3.2 ลักษณะสุขภาพของประชาชนที่ควรจะเป็น

3.2.1 ควรมีแพทย์และสถานีอนามัยมากให้ทั่วถึง ต้องการความจริงจังและจริงใจจากรัฐ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีจิตใจในการบริการจริงๆ ควรจัดอบรมก่อนผ่านมาให้เป็นผู้ให้บริการควรที่จะให้บุคคลากรของสถานอนามัยต้องสามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้อย่างน้อย 50% ต้องมีการปรับทัศนคติของชาวบ้านในเรื่องของการกินการดื่มที่ถูกสุขอนามัย

3.2.2 ผู้นำทางด้านศาสนาต้องมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้นอกระบบ และการรณรงค์ต่างๆ เกี่ยวกับการมีสุขภาพที่ดี

3.2.3 ต้องการให้มีการปรับปรุงและดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง งบประมาณที่ได้ในแต่ละปีควรจัดสรรอย่างคุ้มค่าในเชิงสาธารณสุข

กล่าวโดยสรุป

การดำเนินการให้มีการให้ความรู้ด้านสุขภาพ อนามัย แก่ชาวบ้านที่ถูกต้อง และไม่ขัดต่อหลักศาสนา

4. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านการศึกษา

4.1 สภาพปัญหาด้านการศึกษา

4.1.1 ชาวบ้านยอมรับการเรียนรู้ภาษาไทยและหลักสูตรแกนกลางเพิ่มมากขึ้น เพียงแต่หลักสูตรเหล่านี้ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง และของชุมชนได้ เนื่องจาก การศึกษาหลักสูตรสามัญหรือหลักสูตรแกนกลางนั้น เนื้อหาบางวิชามีข้อที่ขัดหลักกับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเชื่อและการนับถือของผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของชุมชน ส่งผลให้ผู้ปกครองบางกลุ่มไม่อยากส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาล แต่กลับส่งเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนเท่านั้น เพราะความเชื่อว่าโรงเรียนจะไม่สอนสิ่งใดที่ผิดหลักศาสนอิสลาม และศาสนาจะขัดเกลาให้บุตรหลานเป็นคนดี แนวทางแก้ไข คือ ต้องส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการมากกว่าเดิม การนำการเรียนรู้และศาสนาอิสลามเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนของรัฐบาล เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้นจากเดิม

4.1.2 มาตรฐานของการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันของแต่ละโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถพยายามหาวิธีการเพื่อให้บุตรหลานสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมากกว่า

4.2 ลักษณะการศึกษาที่ควรจะเป็น

4.2.1 การศึกษาที่สามารถตอบรับต่อความต้องการของประชาชน และชุมชนได้อย่างแท้จริง ให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั่นเอง

4.2.2 เกิดมาตรฐานการเรียนรู้อย่างเสมอภาคกันของแต่ละโรงเรียนไม่เกิดการเหลื่อมล้ำของมาตรฐานอย่างที่ผ่านมา โดยการใช้เกณฑ์ประเมินจากส่วนกลาง

4.2.3 ภาครัฐให้การส่งเสริมการเรียนรู้และการศึกษาการเรียนรู้ภาษาท้องถิ่น รวมถึงศิลปวัฒนธรรมแบบท้องถิ่นด้วย

4.2.4 ส่งเสริมการเรียนรู้และความสามารถของครูในท้องที่ ให้ความเจริญก้าวหน้าความปลอดภัยและความมั่นคงในการทำงาน

กล่าวโดยสรุป

จัดการศึกษาที่ตอบสนองกับความต้องการของท้องถิ่น การศึกษาสามัญ และศาสนาโดยเฉพาะชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อความไว้วางใจ และสบายใจ ของผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่รัฐจัดการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านสังคม

5.1 สภาพปัญหาด้านสังคม

5.1.1 เกิดความขัดแย้งกันมากขึ้นกว่าแต่ก่อน และเกิดการสั่งสอนความขัดแย้งนี้ไปยังตัวบุตรหลานด้วย ทำให้เยาวชนเกิดมาด้วยความขัดแย้งซึ่งกันและกันเพิ่มมากขึ้น แต่โดยรวมแล้วการอยู่ร่วมกันก็ยังไม่มีปัญหามากนัก

5.1.2 ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นจะเกิดจากงานบุญเป็นส่วนใหญ่

5.1.3 ปัญหายาเสพติดในเยาวชนเป็นปัญหาหลักสำคัญที่ทำให้สังคมเสื่อมโทรมลงมาก เนื่องจากปัญหานี้ก็มีที่มาจากหลากหลายสาเหตุ ทั้งจากสภาวะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวที่มีปัญหา และการมีพฤติกรรมตามเพื่อน

5.2 ลักษณะสังคมที่ควรจะเป็น

5.2.1 มีสังคมแบบพหุวัฒนธรรมที่สงบสุขและดั้งเดิมกลับคืนมา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้งที่เคยเป็นมา เกิดความร่วมมือ ร่วมใจของคนในชุมชน

5.2.2 ปัญหายาเสพติดที่ลดน้อยลง

5.2.3 สังคมเป็นสังคมแห่งความเป็นสุข ความช่วยเหลือ และเอื้ออาทรกันกลับคืนมา

5.2.4 เกิดสังคมแห่งความเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง รักท้องถิ่น และกลับมาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป

ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นมุสลิม ซึ่งมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ดังนั้น จะต้องมีการประสานผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อการสร้างความมั่งคงทางสังคมเพื่อความเข้มแข็งและสันติสุข

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านการสนับสนุนสังคม

6.1 สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนสังคม

6.1.1 เกิดการสนับสนุนทางสังคมไม่เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น

6.1.2 ระบบงานทางด้านการศาสนา เช่น มัสยิด วัด กับหน่วยงานท้องถิ่นไม่เกิดการร่วมมือกัน ทำให้งานไม่ไหลลื่นเท่าที่ควร ข้อมูลต่างๆ ที่ไม่เกิดการบูรณาการร่วมกันเพื่อนำมาปรับใช้ในท้องถิ่น

6.1.3 การกระจายอำนาจออกมาไม่เป็นไปอย่างเบ็ดเสร็จ เกิดการกระจุกตัวของอำนาจ ทำให้ไม่สามารถกระจายและเพิ่มความสัมพันธ์ไปยังท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

6.2 ลักษณะการสนับสนุนสังคมที่ควรจะเป็น

6.2.1 การสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น เช่น เทศบาลเข้ามาดูแลเรื่องความสะอาดอย่างจริงจัง และให้ความจริงใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือกับประชาชน และเสริมสร้างให้สังคมเกิดความเข้าใจและเป็นสุข

6.2.2 สนับสนุนงานด้านการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น และเสริมสร้างความเข้าใจในท้องที่เช่นเดียวกัน

6.2.3 มีการร่วมมือกันอย่างแท้จริงในทุกองค์กร ทั้งหน่วยงานรัฐท้องถิ่น หน่วยศาสนา หน่วยงานรัฐจากส่วนกลาง และประชาชน เกิดสังคมที่มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างดี และเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจซึ่งกันและกัน

กล่าวโดยสรุป

การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชนรวมทั้งองค์กรทางศาสนา มีความจำเป็นที่จะสนับสนุนให้สังคมอยู่ด้วยความเข้าใจและเป็นปกติสุข

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านการมีงานทำและรายได้

7.1 สภาพปัญหาด้านการมีงานทำและรายได้

7.1.1 ด้วยปัญหาเศรษฐกิจที่รุมเร้าและความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นทำให้วัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวนิยมการเข้าไปทำงานยังตัวเมืองหรือเมืองใหญ่ๆมากกว่าการทำงานในท้องถิ่นบ้านเกิด

7.1.2 ประชาชนเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมและการประมง แต่ความรู้และวิทยาการด้านการเกษตรนั้นยังน้อยอยู่ ไม่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากสินค้าที่มีอยู่ได้ และไม่สามารถต่อรองด้านราคาได้เนื่องจากกลุ่มเศรษฐกิจการค้าขายอยู่กับประชาชนเชื้อสายจีนมากกว่า

7.1.3 ประชาชนไม่ตระหนักถึงศักยภาพและการทำงาน รวมถึงคุณค่าที่ได้จากการทำงาน

7.2 ลักษณะการมีงานทำและรายได้ที่ควรจะเป็น

7.2.1 ต้องมีการส่งเสริมรายได้ และการให้ความรู้และวิทยาการด้านการเกษตรเพื่อให้เกิดผลิตผลทางการเกษตรที่ดีและเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้เพื่อให้สินค้าเหล่านั้นมีมูลค่าทางเศรษฐกิจมากกว่าเดิม

7.2.2 องค์กรทางการเงินของอิสลามมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง ทั้งการให้ความรู้และเงิน เพื่อให้เกิดการกระตุ้นการทำงานและกระตุ้นภาวะทางเศรษฐกิจ

7.2.3 รายได้โดยรวมเฉลี่ยที่มากขึ้น อัตราการมีงานทำพอเหมาะพอควร เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ ไม่เกิดภาวะการเป็นหนี้

กล่าวโดยสรุป

การจัดให้มีกลุ่มอาชีพ, กลุ่มเกษตรกร เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ ให้ตรงจุด เช่นกลุ่มประมง, กลุ่มหัตถกรรม, กลุ่มสวนยาง เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านสิทธิและความเป็นธรรม

8.1 สภาพปัญหาด้านสิทธิและความเป็นธรรม

8.1.1 ความเป็นธรรมจากหน่วยงานของภาครัฐไม่ดีเท่าที่ควร เกิดความเหลื่อมล้ำกันความไม่ไว้วางใจกับหน่วยงานของภาครัฐทำให้เกิดปัญหา

8.1.2 ประชาชนรู้จักแต่สิทธิ แต่ไม่รู้ว่าหน้าที่ของตนเองที่ต้องทำคืออะไรบ้าง ซึ่งประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหานี้คือ การศึกษา เนื่องจากประชาชนยังไม่ทราบถึงความจำเป็นในกระบวนการต่างๆ รวมถึงสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำ และพึงได้รับในฐานะประชาชนนั่นเอง

8.1.3 ไม่เกิดการกระจายอำนาจที่แท้จริง อำนาจอยู่ในมือคนกลุ่มน้อย และไม่เข้าใจคนส่วนมาก ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและความคลางใจในการร่วมงานและการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ

8.2 ลักษณะสิทธิและความเป็นธรรมที่ควรจะเป็น

ประชาชนรับรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะประชาชนไทย และได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ไม่เกิดการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการต่างๆ

กล่าวโดยสรุป

8.2.1 ต้องให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทรัพยากร เพื่อร่วมกันพัฒนาและปกป้อง รวมทั้งการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

8.2.2 ต้องให้ความเป็นธรรมและความยุติธรรมในคดีต่างๆ

9. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

9.1 สภาพปัญหาด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

9.1.1 คนที่ประกอบอาชีพส่วนตัวนั้นไม่ค่อยมีความมั่นคงทางอาชีพและเศรษฐกิจ เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานประจำ ทำให้คนรุ่นใหม่มุ่งหวังการทำงานที่เป็นงานประจำมากกว่าการทำงานอาชีพเกษตรกรรมดังเช่นบรรพบุรุษ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9.1.2 มีข่าวลือเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบของภาคใต้ที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือของเจ้าหน้าที่รัฐบางคน ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจ และไม่เกิดการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ

9.2 ลักษณะความมั่นคงส่วนบุคคลที่ควรจะเป็น

9.2.1 เกิดความมั่นคงทั้งในแง่การอาชีพ ทรัพย์สิน และความปลอดภัยในชีวิต ไม่เกิดความหวาดกลัวในชีวิตอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

9.2.2 รัฐสร้างคนและชุมชน ด้วยความร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนในท้องถิ่น

9.2.3 ประกาศยกเลิกการประกาศ พรก. ความมั่นคง ประชาชนสามารถเดินทางไปไหนมาไหน และสามารถทำมาหากินได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

กล่าวโดยสรุป

1. การให้ความคุ้มครองและดูแลความปลอดภัยของประชาชน ควรจะจัดระบบให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการความมั่นคง

2. เจ้าหน้าที่ความมั่นคงจะต้องมีคนในพื้นที่ร่วมอยู่ด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ, เจ้าหน้าที่ทหาร ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีความเข้าภาษาวัฒนธรรม และมีความรู้เกี่ยวกับภูมิประเทศได้เป็นอย่างดี

10. ตัวชี้วัดความสุขมิติด้านธรรมาภิบาลและการเมือง

10.1 สภาพปัญหาด้านธรรมาภิบาลและการเมือง

10.1.1 ตัวแทนประชาชนไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนที่แท้จริงของประชาชนได้ การเลือกตัวแทนในบางครั้งเกิดจากระบบอุปถัมภ์ ไม่ได้เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริง ตัวแทนที่ได้มาไม่มีคุณภาพและศักยภาพในการทำงานและความจริงใจในการพัฒนาท้องที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10.1.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็เกิดจากการเมือง ที่ไม่มีความเสถียรและมีการแข่งขันอย่างสูงตั้งแต่การทำงานในระดับท้องถิ่น

10.1.3 การจัดสรรงบประมาณของจากรัฐไม่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของการพัฒนาประชาชนและสังคม ไม่มีการติดตามความโปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ มีการทุจริตงบประมาณอยู่หลากหลาย รวมถึงระบบอุปถัมภ์ที่เกาะกินระบบ และประชาชนตลอดมา

10.1.4 กระบวนการยุติธรรมและธรรมาภิบาลยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี พอรับได้

10.2 ลักษณะการเมืองและธรรมาภิบาลที่ควรจะเป็น

10.2.1 มีเจ้าหน้าที่และตัวแทนที่มาจากความต้องการของประชาชน ตัวแทนมีคุณภาพ ศักยภาพ และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องที่ และมองเห็นสภาพความเป็นจริงของท้องที่

10.2.2 การจัดสรรงบประมาณมายังท้องที่ มีการตรวจสอบการทุจริตและมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส

10.2.3 ธรรมาภิบาลในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ดี ประชาชนเชื่อมั่นในระบบการเมืองและมีระบบธรรมาภิบาลที่เป็นธรรมกับประชาชน

10.3 ธรรมาภิบาลและการเมือง

10.3.1 การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีความใกล้ชิดมากกว่านี้

10.3.2 การจัดการเลือกตั้งทุกระดับ ตั้งแต่ท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ ควรให้มีความเป็นธรรมและถูกต้องตามกฎหมายมากที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวิเคราะห์ลักษณะที่พึงประสงค์จำแนกตามประเภทภาระงานการบริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ลักษณะที่พึงประสงค์จำแนกตามประเภทงาน

ภาระงาน	ประเด็นวิเคราะห์	ตัวชี้วัด	สภาพการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็น
งานวิชาการ	- ความต้องการความเป็นอัตลักษณ์ทางมลายูของชนดั้งเดิม	- ที่อยู่อาศัยมีอัตลักษณ์ทางมลายู	- สถาปนิกพื้นบ้านให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของมลายู
งานวิชาการ	- การจัดการสัดส่วนของห้องแต่ละห้องยังไม่ดีนัก	- ห้องภายในบ้านมีการจัดการอย่างเป็นสัดส่วน	- การให้การศึกษาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ภายในบ้านอย่างถูกลักษณะ
งานวิชาการ	- บ้านเอื้ออาทรไม่เพียงพอต่อความต้องการ	- ที่อยู่อาศัยที่รัฐจัดให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน	- การให้การศึกษาเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการมีที่อยู่อาศัยของตนเอง
งานวิชาการ	- โรงเรียนอยู่ห่างไกลจากชุมชนนอกเมือง	- จำนวนโรงเรียนอยู่ใกล้ชุมชนเพิ่มมากขึ้น	- จัดให้โรงเรียนอยู่ในชุมชนดังเดิม ไม่ควรยุบรวม
งานวิชาการ	- ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่มีความมั่นคงทางอาชีพเมื่อเปรียบเทียบกับงานประจำ	- รายได้ของอาชีพเกษตรกรรมมีความมั่นคง	- โรงเรียนจัดการอบรมด้านอาชีวะเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ความรู้และเทคโนโลยีแก่ชาวบ้าน
งานวิชาการ	- คนรุ่นใหม่มุ่งหวังที่จะทำงานประจำมากกว่างานด้านเกษตรกรรม	- เยาวชนมีความต้องการที่จะสานต่ออาชีพเกษตรกรรมของครอบครัว	- โรงเรียนจัดการอบรมเพื่อให้ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรรม
งานวิชาการ	- ผู้ปกครองมีเวลาให้ลูกน้อยลง เพราะต้องทำงาน	- ผู้ปกครองสามารถหาเวลาว่างจากงานมาอยู่กับลูกๆได้	- โรงเรียนจัดการศึกษาให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการให้เวลาแก่บุตรหลาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ภาระงาน	ประเด็นวิเคราะห์	ตัวชี้วัด	สภาพการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็น
งานวิชาการ	- การพัฒนาด้านเทคโนโลยีทำให้ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง	- มีการให้ความสำคัญกับครอบครัวมากขึ้น	- โรงเรียนให้ความรู้ถึงการใช้เวลาที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยี
งานวิชาการ	- ชุมชนมีความแตกต่างกันด้านหลักศาสนา	- ศาสนิกชนทั้งสองมีความเข้าใจกันในเรื่องของหลักศาสนาที่แตกต่าง	- โรงเรียนให้ความรู้ในด้านหลักการศาสนาที่มีความแตกต่างกันเพื่อความเข้าใจอันดี
งานวิชาการ	- จำนวนแพทย์ และสถานีอนามัย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน	- จำนวนแพทย์ และสถานีอนามัย เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน	- หน่วยงานสาธารณสุขให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ชุมชน
งานวิชาการ	- บุคลากรสาธารณสุขไม่สามารถสื่อสารภาษาท้องถิ่นได้	- บุคลากรทุกคนสามารถสื่อสารภาษายาวีในระดับที่เข้าใจได้	- นักวิชาการอิสลามจัดอบรมภาษายาวีแก่บุคลากรสาธารณสุขทุกคน
งานวิชาการ	- หน่วยงานด้านสาธารณสุขไม่มีฐานข้อมูลของชุมชน	- หน่วยงานสาธารณสุขจัดทำการรวบรวมข้อมูลโดยตรง	- โรงเรียนจัดให้มีการตรวจสุขภาพนักเรียนอย่างเป็นระบบ
งานวิชาการ	- ในบางกรณีผู้เคร่งศาสนาไม่ยอมรับในการช่วยเหลือของรัฐ	- ผู้เคร่งศาสนามีความเข้าใจในระบบภาษีของไทย	- โรงเรียนจัดการศึกษาให้มีความเข้าใจในระบบภาษีและการจ่ายงบประมาณของประเทศ
งานวิชาการ	- หลักสูตรแกนกลางมีข้อที่ขัดกับความเชื่อและการนับถือของประชาชนส่วนใหญ่	- หลักสูตรแกนกลางเป็นที่ยอมรับของชุมชนส่วนใหญ่	- โรงเรียนจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเชื่อและความศรัทธาของประชาชนอย่างเป็นระบบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ภาระงาน	ประเด็นวิเคราะห์	ตัวชี้วัด	สภาพการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็น
งานวิชาการ	- มาตรฐานการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไม่เท่าเทียมกัน	- สอบผ่านเกณฑ์ประเมิน	- โรงเรียนเพิ่มคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งครูและอุปกรณ์การเรียนการสอน
งานวิชาการ	- มีปัญหายาเสพย์ติดในเยาวชนมาก	- ปัญหายาเสพย์ติดมีปริมาณน้อยลง	- ปปส. จัดการศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพย์ติดให้แก่นักเรียนรวมถึงชุมชน
งานวิชาการ	- สภาวะทางเศรษฐกิจของสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับแย่	- GDP เฉลี่ยรายได้ของประชากร	- โรงเรียนจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพแก่คนในชุมชน
งานวิชาการ	- ความเข้มแข็งและร่วมมือกันในชุมชนลดลง	- กิจกรรมเพื่อชุมชนระหว่างกัน	- กำหนดให้มีการจัดการศึกษาที่ให้โรงเรียนและชุมชนมีความร่วมมือต่อกันโดยผ่านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์
งานวิชาการ	- การสนับสนุนทางสังคมไม่ตรงกับความต้องการท้องถิ่น	- การสนับสนุนจากทางรัฐสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น	- โรงเรียนจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งด้านศาสนาและการดำรงชีพ
งานวิชาการ	- ประชาชนนิยมเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ๆ มากกว่าทำงานในท้องถิ่น	- มีการทำงานในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น	- โรงเรียนสอนให้ตระหนักสำนึกรักบ้านเกิด และจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องอาชีพในชุมชน ให้เกิดฟันเฟืองในการพัฒนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ภาระงาน	ประเด็นวิเคราะห์	ตัวชี้วัด	สภาพการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็น
งานวิชาการ	- ขาดวิทยากรด้านเกษตรกรรม	- มีวิทยากรด้านเกษตรกรรมมีมากขึ้น	- โรงเรียนจัดการศึกษาด้านเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพิ่มมากขึ้นตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
งานวิชาการ	- ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่มีอำนาจการต่อรองราคาสินค้า	- เกษตรกรมีอำนาจต่อรองราคาสินค้าการเกษตรเพิ่ม	- โรงเรียนจัดการศึกษาเรื่องระบบสหกรณ์และความรู้เกี่ยวกับราคาสินค้า
งานบริหารทั่วไป	- การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะยังไม่ดี	- มีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะอย่างทั่วถึง	- โรงเรียนเป็นผู้ประสานเทศบาลให้การศึกษาสนับสนุน อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)
งานบริหารทั่วไป	- บ้านจัดสรรทำให้ความสนิทสนมของชุมชนน้อยลงไป	- ความสนิทสนมของชุมชนมีมากขึ้น	- ให้การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำร่วมกันของชุมชน
งานบริหารทั่วไป	- สิ่งแวดล้อมถูกปล่อยปะละเลย	- ประชาชนตระหนักถึงสภาวะสิ่งแวดล้อม	- โรงเรียนจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยใช้กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์
งานบริหารทั่วไป	- วิธีการเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมีระบบอุปถัมภ์	- ระบบการสมัครเปิดโอกาสให้มีการศึกษาอย่างเท่าเทียม	- โรงเรียนสร้างทัศนคติที่ดีในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน
งานบริหารทั่วไป	- ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานศาสนากับหน่วยงานท้องถิ่น	- หน่วยงานศาสนาและหน่วยงานท้องถิ่นเกิดความร่วมมือกัน	- โรงเรียนจัดการศึกษาให้มีความร่วมมือกันในกิจกรรมชุมชนเชิงศาสนาต่างๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ภาระงาน	ประเด็นวิเคราะห์	ตัวชี้วัด	สภาพการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็น
งานบริหารทั่วไป	- ภาครัฐไม่สามารถกระจายอำนาจและเพิ่มความสัมพันธ์ไปยังท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง	- การกระจายอำนาจเป็นอย่างเบ็ดเสร็จและไม่เกิดการกระจุกตัวของอำนาจที่ส่วนกลาง	- โรงเรียนให้ความรู้ความเข้าใจในอำนาจของแต่ละหน่วยงาน
งานบริหารทั่วไป	- ไม่มีการวางแผนครอบครัวที่ดี	- มีการวางแผนครอบครัวที่ดี	- หน่วยอนามัยให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
งานบริหารทั่วไป	- ความอบอุ่นภายในครอบครัวน้อยลง	- ครอบครัวมีกิจกรรมและความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน	- โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมชุมชนวัมพันธ์ที่ทำร่วมกัน
งานบริหารทั่วไป	- ปัญหายาเสพติดมากขึ้น	- ปริมาณผู้ติดยาเสพติดน้อยลง	- หน่วยงาน ปปส. ให้ความรู้ถึงภัยร้ายของยาเสพติด
งานบริหารทั่วไป	- ประชาชนไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากหน่วยงานของรัฐ	- ลักษณะการร้องเรียนที่น้อยลง	- โรงเรียนจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในชุมชน
งานบริหารทั่วไป	- ประชาชนยังไม่รู้จักหน้าที่ของพลเมือง	- ประชาชนปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองอย่างเข้าใจ	- โรงเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองแก่ประชาชน
งานบริหารทั่วไป	- การกระจายอำนาจอย่างแท้จริงยังไม่เกิดขึ้น	- อำนาจถูกกระจายอย่างเป็นระบบ	- จัดการศึกษา ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเข้าใจหน้าที่ของตน
งานบริหารทั่วไป	- ประชาชนขาดความเข้าใจในสิทธิการเข้าถึงทรัพยากร	- ประชาชนเข้าใจในสิทธิการเข้าถึงทรัพยากร	- ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เรื่องการจัดการสิทธิและทรัพยากร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ภาระงาน	ประเด็นวิเคราะห์	ตัวชี้วัด	สภาพการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็น
งานบริหารทั่วไป	- การดูแลของเทศบาลไม่อยู่ในระดับที่พึงพอใจ	- ชุมชนมีความพอใจในการดูแลของเทศบาล	- หน่วยงานเทศบาลจัดอบรมเกี่ยวกับการบริการของหน่วยให้กับประชาชนได้รู้
งานบริหารทั่วไป	- ประชาชนต้องการโครงสร้างของที่พักอาศัยให้สอดคล้องกับหลักศาสนา โดยเฉพาะเรื่องความสะอาด	- โครงสร้างที่พักอาศัยมีความสะอาดเป็นไปตามหลักศาสนา	- อิหม่ามหรือนักวิชาการอิสลามให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสัดส่วนและความสะอาดตามหลักศาสนาอิสลาม
งานบริหารทั่วไป	- ขาดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน	- อัตราการเกิดอาชญากรรมน้อยลง	- ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการรักษาความปลอดภัยภายในชุมชนโดยจัดให้มีอาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
งานบริหารทั่วไป	- ผู้แทนประชาชนไม่ทำหน้าที่ตัวแทนอย่างแท้จริง	- ประชาชนเข้าใจระบอบประชาธิปไตยและระบบผู้แทนมากขึ้นและรู้วิธีตรวจสอบการทำงานของผู้แทนฯ	- โรงเรียนจัดการศึกษาจำลองเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนตั้งแต่ยังเด็กเพื่อให้ตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญของการเลือกตั้ง
งานบริหารทั่วไป	- การเลือกผู้แทนมีระบบอุปถัมภ์	- ระบบการคัดเลือกที่มีความโปร่งใส	- โรงเรียนจัดการศึกษาให้รู้ถึงระบบ ลักษณะประชาธิปไตยที่โปร่งใส
งานงบประมาณ	- การแปรงบประมาณของรัฐไม่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของการพัฒนาประชาชนและสังคม	- การแปรงบประมาณของรัฐตอบสนองต่อผลประโยชน์ของการพัฒนาประชาชนและสังคม	- ผู้บริหารโรงเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับงานงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 4 รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุข ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การนำเสนอรูปแบบการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุข ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีแผนภาพและสาระสำคัญดังนี้

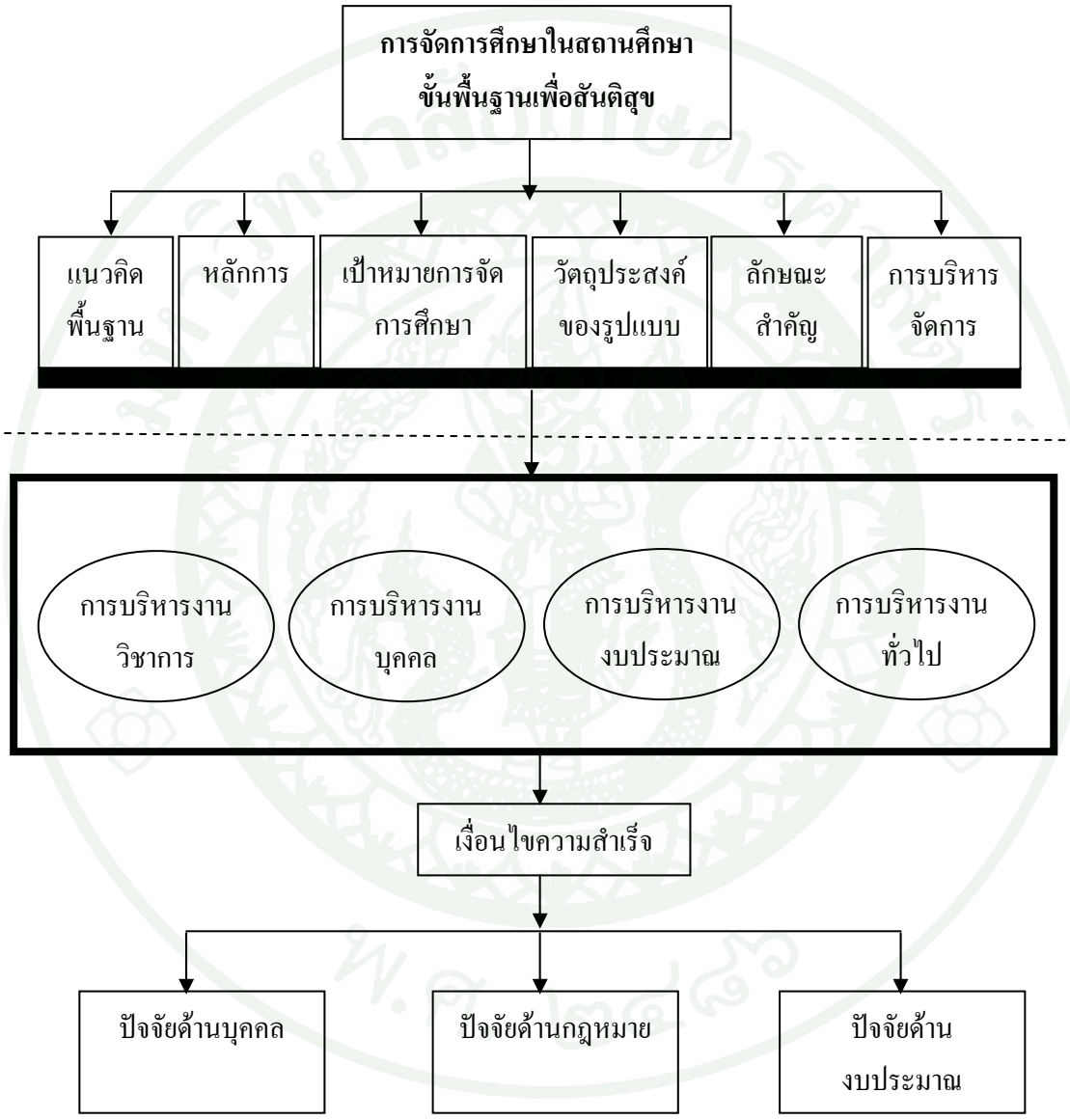

ภาพที่ 13 รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. แนวคิดพื้นฐาน

นับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา ประเทศไทยยังต้องเผชิญปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษาของ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าวสามารถดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความมุ่งมั่นตั้งใจของภาครัฐ การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่และช่วยส่งเสริมความมั่นคงของชาติต่อไป

2. หลักการ

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผ่านมาเนื้อหาหลักสูตรและแบบเรียนที่ไม่สอดคล้องอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และกิจกรรมบางอย่างที่จัดขึ้นในโรงเรียนก็ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น การจัดรูปแบบการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องตั้งอยู่บนหลักการและแนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเนื้อหาหลักสูตรหรือแบบเรียนที่ใช้สำหรับ จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรได้รับการออกแบบจากผู้แทนจากศาสนา ผู้แทนชุมชน และผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านความมั่นคง เช่น ผู้แทนจากกระทรวงกลาโหม สภาความมั่นคงแห่งชาติ สถาบันพระปกเกล้า เข้าร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์และศาสนาของท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นการจัดทำหลักสูตรจากผู้ปฏิบัติ ขณะเดียวกันการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนก็ความมีส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความเหมาะสมและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่

3. เป้าหมายการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาที่สามารถช่วยให้สถานศึกษาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาได้ตามแผนงานปกติของภาครัฐ และเป็นรูปแบบการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจระหว่างคนในชุมชนที่แม้จะต่างเชื้อชาติหรือศาสนา และเป็นการศึกษาที่ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนในชุมชนเพื่อให้นักเรียนเหล่านั้นเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติและเกิดความสงบสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5. ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษา

เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น การจัดรูปแบบการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1 เป็นการจัดการศึกษาที่มีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อนำสันติสุขมาสู่ท้องถิ่น โดยโรงเรียนและหน่วยงานที่กำกับดูแลโรงเรียนจะต้องมีเป้าหมายและมีการวางแผนที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น และชุมชน

5.2 เป็นการจัดการศึกษาที่มีการกำหนดการจัดระเบียบของงานและคนให้สอดคล้องกับโครงสร้างและหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างประสานสัมพันธ์กัน และเหมาะสมกับท้องถิ่นและชุมชน

5.3 เป็นการจัดการศึกษาที่จัดวางคนเพื่อการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบและโครงสร้างขององค์การ ตั้งแต่การกำหนดตำแหน่ง การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนา การธำรงรักษา การประเมิน การทดแทน และการให้ออกจากงาน ให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม

5.4 เป็นการจัดการศึกษาที่มีการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล และเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ นับตั้งแต่การวางแผนงบประมาณ การใช้จ่าย การตรวจสอบบัญชี การควบคุมกำกับและติดตามการใช้งาน

5.5 เป็นการจัดการศึกษาที่มีระบบการควบคุมกำกับดูแลอย่างมีมาตรฐาน และสามารถใช้กำกับดูแลให้การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้ การกำหนดตัวชี้วัดเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. การบริหารจัดการ

6.1 การบริหารงานวิชาการ

6.1.1 แนวทางการบริหารงานวิชาการ

ก. จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการวิชาการจากตัวแทนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้แทนครู นักเรียน ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงของรัฐ ซึ่งในคณะกรรมการชุดนี้ควรมีจำนวนกรรมการอย่างน้อย 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน

ข. ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยโรงเรียนเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรม นิทรรศการ หรือการจัดสัมมนาในเชิงวิชาการ เชิญผู้ปกครอง และคนในชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

ค. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาได้ โดยโรงเรียนจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงานในพื้นที่หรือท้องถิ่น

ง. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา โดยการให้ทุนฝึกอบรม เพื่อครูจะได้นำความรู้จากการฝึกอบรมดังกล่าวมาพัฒนาสื่อการสอนต่อไป

จ. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน เช่น ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลองต่างๆ และภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการจัดทำแผนงานเพื่อของบประมาณจากส่วนกลางมาใช้ในการจัดทำห้องปฏิบัติการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฉ. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยากรต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชนองค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น โดยการจัดสัมมานาเชิงวิชาการให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นดังกล่าวไปพัฒนาเป็นหลักสูตรต่อไป

1) งานวางแผนงานวิชาการ

ในการวางแผนงานวิชาการ สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1) กำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนจากชุมชน ตัวแทนจากผู้นำศาสนาอิสลาม และผู้แทนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านความมั่นคง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ ชุมชนและศาสนา และจะช่วยให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือ

1.2) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาการ ตลอดจนการเสนอแนะหลักสูตรเพิ่มเติม

1.3) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลงานมีความชัดเจน

2) งานพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนโดยมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับชาติ ระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสามารถสนองการอยู่ร่วมกันระหว่างคนที่นับถือศาสนาต่างกันได้

2.2) จัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้งหลักสูตรตามความสนใจและความถนัด ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพหลังการศึกษาได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3) จัดหลักสูตรกลุ่มสาระวิชาสุขศึกษาที่ไม่ขัดกับหลักศาสนา

3) งานพัฒนาสื่อการสอน และเทคโนโลยีทางการศึกษา

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1) กำหนดแผนการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา

3.2) ควบคุมดูแลและกำกับให้มีการดำเนินงานได้ตามแผน

3.3) รับผิดชอบห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาวิชาการของนักเรียน ประกอบด้วย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์

3.4) จัดทำรายงานผลของการปฏิบัติการตามแผนและการใช้ห้องปฏิบัติการ

4) งานแนะแนวการศึกษา

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1) จัดระบบการแนะแนวให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการศึกษาหรือประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษา

4.2) ประสานงานในการดำเนินการแนะแนวของครู

4.3) ติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่ยังขาดความพร้อมในการศึกษาต่อหรือขาดความพร้อมในการทำงาน

4.4) จัดทำรายงานประจำปีของงานแนะแนวทางการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5) งานส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

5.1) วางแผนการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน

5.2) ร่วมจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและเป็นการสืบสานภูมิปัญญาของท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียนพุทธกับนักเรียนมุสลิม การจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณะของนักเรียน เป็นต้น

5.3) จัดอบรมและพัฒนาผู้มีความรู้ประจำท้องถิ่น เพื่อยกระดับไปเป็นวิทยากรด้านภูมิปัญญาของท้องถิ่น

5.4) จัดอบรมวิชาชีพให้แก่นักเรียนหรือประชาชนที่สนใจ เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ บัญชี การตลาด เป็นต้น

5.5) จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่นักเรียนในโรงเรียน

5.6) จัดกิจกรรมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีระบบ

5.7) จัดกิจกรรมการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพให้กับนักเรียน

5.8) ควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติงานได้ตามแผนงาน

6) งานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.1) จัดตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผล ดังนี้

คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ประกอบด้วยตัวแทนจาก 8 กลุ่มสาระ

คณะกรรมการการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ

คณะกรรมการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

6.2) ควบคุมกำกับในเรื่องของการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และการรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครองอย่างต่อเรื่อง

6.3) จัดให้มีเทียบโอนผลการเรียน การขออนุมัติจบการศึกษาของผู้เรียน

7) งานประกันคุณภาพ

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1) จัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องมีผู้แทนจากชุมชนและจากผู้นำศาสนาเข้ามาร่วมด้วย เพื่อช่วยรับประกันองค์ความรู้ที่ได้รับจากชุมชนและศาสนา

7.2) ดำเนินการให้มีการตรวจเยี่ยมภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

7.3) กำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตัวบ่งชี้แก่บุคลากรทุกคนเพื่อรับการประเมินคุณภาพ

7.4) ควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติงานตามแผน

7.5) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.1.2 ตัวชี้วัดของการบริหารวิชาการ

ก. ระดับการให้ความรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยให้มีอัตลักษณ์ทางมลายู

ข. สัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียนอย่างเหมาะสม

ค. ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการศึกษาของชุมชนกับโรงเรียน

ง. จำนวนโรงเรียนอยู่ใกล้ชุมชนมากขึ้น

จ. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนให้ความรู้ในด้านหลักการศาสนาที่มีความแตกต่างกันเพื่อความเข้าใจอันดี

ฉ. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนจัดอบรมให้บุคลากรสาธารณสุขสามารถสื่อสารภาษายาวีในระดับที่เข้าใจได้

ช. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนจัดการศึกษาให้มีความเข้าใจในระบบภาษีและการจ่ายงบประมาณของประเทศ

ซ. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนสามารถจัดหลักสูตรและการศึกษาที่สอดคล้องกับความเชื่อและความศรัทธาของประชาชนอย่างเป็นระบบ

ฌ. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนสามารถเพิ่มคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งครูและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ญ. จำนวนนักเรียนที่จบจากโรงเรียนแล้วสามารถนำความรู้มาใช้พัฒนาและทำงานในท้องถิ่นได้เพิ่มมากขึ้น

ฎ. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพแก่คนในชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฎ. จำนวนวิทยากรด้านเทคโนโลยีการเกษตรตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ที่โรงเรียนจัดฝึกอบรมมีเพิ่มมากขึ้น

6.2 ด้านบริหารงานบุคคล

6.2.1 แนวทางการบริหารงานบุคคล

ก. จัดระบบการประเมินผลการดำเนินงานของครูที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นมีความยุติธรรมและมีมาตรฐานโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน ครู ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับการทำงานในพื้นที่ของครู

ข. ฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพครู โดยโรงเรียนควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเสนอต่อหน่วยงานส่วนกลาง เพื่อหน่วยงานส่วนกลางจะได้จัดหลักสูตรอบรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครูในพื้นที่

ค. ฝึกอบรมทักษะครูและบุคลากรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างศาสนา โดยโรงเรียนควรขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนามาช่วยฝึกอบรมและถ่ายทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ให้กับครูทราบ เพื่อจะได้ปฏิบัติตัวในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ง. ปรับปรุง แก้ไขระเบียบสวัสดิการครูและบุคลากรเฉพาะพื้นที่ที่สามารถช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เช่น การให้ทุนการศึกษาต่อสำหรับผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดีและอยู่ในพื้นที่ เป็นต้น

จ. พิจารณาบรรจุครูอัตราจ้างที่เป็นคนพื้นที่ที่มีผลการปฏิบัติงานดีให้เป็นข้าราชการ

ฉ. จัดระบบความมั่นคงและความปลอดภัยให้กับครูในพื้นที่

ช. ปรับปรุงเกณฑ์การขอเลื่อนวิทยะฐานะของครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) งานแผนอัตรากำลัง

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1) วางแผนอัตรากำลังของระดับชั้น

1.2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

1.3) การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรและการจัดระบบข้อมูล

1.4) การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

2) งานประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1) จัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ประกอบด้วย ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนครู

2.2) กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความดี ความชอบ

2.3) จัดระบบการพิจารณาความดี ความชอบ

2.4) จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาความดีความชอบ โดยพิจารณาจากการสอนและการผลิตผลงานทางวิชาการ

3) งานพัฒนาบุคลากร

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.1) การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่

3.2) การฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพครู เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู

3.3) ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนเรียนดี เพื่อให้กลับมาเป็นครู

3.4) ส่งเสริมครูศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับภารงานที่ปฏิบัติหน้าที่

3.5) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาไปดูงาน และสัมมนา เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ในการเรียนการสอน

3.6) ส่งเสริมให้ครูและและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้

3.7) ส่งเสริมให้ครูมีวินัยและรักษาวินัยอย่างต่อเนื่องและเคร่งครัด

3.8) การจัดการศึกษาจำลองเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก

4) งานส่งเสริมทักษะความรู้เกี่ยวกับชุมชนและ

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

การฝึกอบรมทักษะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างศาสนาให้กับครู ตลอดจนจัดการฝึกอบรมการใช้ภาษายาวี และภาษาอาหรับให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่

5) งานรายงานผลการปฏิบัติงาน

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

5.1) จัดประชุมเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของบริหารงานบุคคล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5.2) พิจารณาแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงาน

5.3) จัดทำรายงานการดำเนินงาน

6) งานสวัสดิการและเยียวยา

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

6.1) วางแผนการจัดสวัสดิการแก่บุคลากร

6.2) จัดให้มีการดำเนินการตามแผน

6.3) จัดทำระเบียบสวัสดิการเฉพาะพื้นที่

6.4) การจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการคลัง

6.5) การลาป่วย ลากิจ ลาคลอดของบุคลากร

6.6) จัดสวัสดิการพิเศษต่างๆ ให้แก่บุคลากร

6.7) การขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และการพิจารณาปรับเลื่อนวิทยะฐานะของครู

6.8) การพิจารณาบรรจุครูอัตราจ้างที่เป็นคนพื้นที่ที่มีผลการปฏิบัติงานดีให้เป็นข้าราชการ

6.2.2 ตัวชี้วัดของกลุ่มงานบริหารบุคคล

ก. ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตการทำงาน

ข. ความเหมาะสมของสวัสดิการของครูและบุคคลากร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.3 งานด้านงบประมาณ

6.3.1 แนวทางการบริหารงานงบประมาณ

ก. กำหนดทิศทางและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ร่วมกันระหว่างศาสนา ชุมชนและโรงเรียน เพื่อให้การใช้งบประมาณมีความเหมาะสมกับพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยโรงเรียนจะต้องร่วมกับผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนเพื่อร่างแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นแผนงานด้านวิชาการ หรือด้านกิจกรรมสันทนาการ

1) งานจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1) รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการจัดประชุมผู้บริหารโรงเรียน พร้อมทั้งเชิญผู้นำชุมชน และผู้นำทางศาสนาเข้าร่วมกำหนดทิศทางและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน

1.2) จัดทำแผนกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคนในชุมชน

1.3) นำแผนยุทธศาสตร์มาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

1.4) จัดทำรายงานการดำเนินงานแผนปฏิบัติการของโรงเรียน

2) งานงบประมาณ

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1) การจัดทำงบประมาณตามแผนงานที่กำหนดจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำนึงถึงความเพียงพอที่จะใช้งบประมาณในงานด้านวิชาการและการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวิชาการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2) จัดทำงบประมาณพิเศษตามแผนงานส่งเสริมกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคนในชุมชน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสันติสุข

2.3) จัดทำแผนงบประมาณ โดยให้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของปริมาณนักเรียนในโรงเรียน

2.4) จัดสรรงบประมาณตามความเห็นชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3) งานตรวจสอบและติดตามผล

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1) จัดอำนวยความสะดวกในการติดตามและประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

3.2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดินต่อชุมชน

3.3) มีจัดระบบการประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างมีมาตรฐานและโปร่งใส

4) งานพัสดุครุภัณฑ์

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1) แต่งตั้งคณะกรรมการพัสดุและครุภัณฑ์จากบุคลากรภายในโรงเรียน

4.2) กำหนดแผนการใช้พัสดุ ครุภัณฑ์ตามที่กลุ่มงบประมาณได้จัดสรรให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.3) จัดระบบควบคุมการใช้พัสดุ ครุภัณฑ์

4.4) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับงาน

4.5) ควบคุมดูแล จัดทำรายงานและสรุปผลประจำปี

5) งานด้านการเงิน

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

5.1) จัดทำระบบควบคุมงบประมาณและระบบบัญชี

5.2) รายงานฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน

5.3) การตรวจสอบภายใน

6) งานด้านบัญชี

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

6.1) จัดทำบัญชีเงินสดรายวันและรายเดือน

6.2) จัดทำงบดุล

6.3) รายงานผลการเงิน

6.3.2 ตัวชี้วัดของกลุ่มงานงบประมาณ

ก. ระดับความสำเร็จที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับงานงบประมาณต่อประชาชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.4 งานบริหารงานทั่วไป

6.4.1 แนวทางการบริหารงานทั่วไป

ก. จัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานธุรการประจำอยู่ทุกโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานธุรการของครู เพื่อครูจะได้อุทิศเวลาให้กับการสอนและการพัฒนานักเรียนให้ได้มากยิ่งขึ้น

ข. จัดกิจกรรมสันทนาการร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1) งานธุรการ

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

จัดระบบงานธุรการให้มีความทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การรับ-ส่ง หนังสือราชการทางอิเลคทรอนิคส์

2) งานทะเบียนและสถิติ

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1) การจัดทำระเบียบสถิตินักเรียน ครู คนงาน และพนักงานขับรถ

2.2) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษา

2.3) การายงานข้อมูลการดำเนินงานหรือกิจการต่างๆ ต่อหน่วยงานต้นสังกัด

2.4) การเก็บรักษาข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3) งานกิจการนักเรียน

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1) จัดโครงการและกิจกรรมเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของเยาวชนและลดปัญหาทางสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี

3.2) การจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันสารเสพติด การส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3.3) ประสานงานฝ่ายวิชาการเรื่องเยี่ยมบ้าน

4) งานอาคารสถานที่

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1) กำหนดแผนและการวางโครงการพัฒนาสถานศึกษา โดยจัดให้มีอาคารสถานที่ให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน

4.2) พัฒนาอาคารสถานที่ให้เน้นความปลอดภัย

4.3) กำหนดมาตรการป้องกันอัคคีภัย ภัยธรรมชาติ และภัยต่างๆ ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ โดยติดตั้งกล้องวงจรปิดในสถานศึกษา

4.4) จัดกิจกรรมที่พักอาศัยมีความสะอาดเป็นไปตามหลักศาสนา

5) งานแผนงานกิจกรรมชุมชน

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

5.1) สำรวจความต้องการและการให้บริการชุมชน

5.2) วางแผนการปฏิบัติงานสัมพันธ์ชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6) งานกิจกรรมร่วมกับชุมชน

สถานศึกษาควรดำเนินการดังต่อไปนี้

6.1) ประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สถานประกอบการ หอการค้า เพื่อนำทรัพยากรและงบประมาณมาใช้พัฒนาโรงเรียน

6.2) จัดให้มีกิจกรรมนักเรียนตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญของท้องถิ่น และชาติอย่างต่อเนื่อง

6.3) เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนักเรียน เช่น กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรม Walk Rally เป็นต้น

6.4) จัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้กับชุมชน

6.5) จัดให้มีระบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนอย่างทั่วถึง

6.6) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการรักษาความปลอดภัยภายในชุมชนโดยจัดให้มีอาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

6.7) การจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวแก่ชุมชน

6.4.2 ตัวชี้วัดของการบริหารงานทั่วไป

ก. ระดับทัศนคติที่ดีของชุมชนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน

ข. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนกับเทศบาลร่วมกันจัดอบรมเกี่ยวกับการบริการของหน่วยให้กับประชาชนได้รู้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ค. ระดับความสำเร็จในการที่โรงเรียนร่วมกับอิหม่ามหรือนักวิชาการอิสลามให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสัดส่วนและความสะอาดตามหลักศาสนาอิสลาม

ง. ระดับความสำเร็จในการที่โรงเรียนร่วมกับหน่วยอนามัยให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

จ. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ที่ทำร่วมกัน

ฉ. ระดับความสำเร็จที่โรงเรียนสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองแก่ประชาชนได้

ช. ระดับความสำเร็จของโรงเรียนในการจัดการศึกษา อบรม สัมมนาให้ผู้ส่วนเกี่ยวข้องกับการปกครองเข้าใจหน้าที่ของตน

ซ. ระดับความสำเร็จของผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้เรื่องการจัดการสิทธิและทรัพยากรทรัพยากร

ฌ. ระดับความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการรักษาความปลอดภัยภายในชุมชนโดยจัดให้มีอาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

7. เงื่อนไขความสำเร็จ

เนื่องจากปัญหาความไม่สงบใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวได้ส่งผลต่อการดำเนินการของสถานศึกษาในพื้นที่ได้รับผลกระทบมาโดยตลอด ดังนั้น การที่จะทำให้เกิดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขสามารถเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมได้จริงนั้น ปัจจัยสำคัญมีอยู่หลายปัจจัย โดยจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่รูปแบบการจัดการศึกษาฯ ดังกล่าวนั้นต้องมาจากความเข้าใจในปัญหาของผู้ที่กำหนดนโยบาย ซึ่งก็คือ ฝ่ายการเมือง เพราะเมื่อฝ่ายการเมืองเข้าใจปัญหาที่แท้จริงแล้วก็จะสามารถกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และพื้นที่ เมื่อนโยบายถูกกำหนดมาดีแล้ว ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติก็จะต้องสามารถดำเนินการได้ ซึ่งในที่นี้ก็คือ ฝ่ายข้าราชการประจำตั้งแต่ปลัดกระทรวงมาถึงผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน อย่างไรก็ดี การดำเนินการของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่สามารถประสบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลสำเร็จได้หากปราศจากความร่วมมือที่มาจากคนในชุมชนและกลุ่มบุคคลที่อยู่ต่างศาสนากัน ดังนั้น ในจุดนี้ บทบาทของผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาจึงถือว่ามีความสำคัญที่จะช่วยให้การจัดรูปแบบการศึกษาเพื่อสันติสุขประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ เนื่องจากปัญหาความไม่สงบยังคงดำรงอยู่ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐด้านความมั่นคงต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดรูปแบบการศึกษาเพื่อสันติสุข โดยทำหน้าที่ช่วยสอดส่องดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชน นักเรียน และครูในพื้นที่ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนเกิดความมั่นใจในด้านความปลอดภัยของตนเอง จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการจัดรูปแบบการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัจจัยสำคัญที่จะประสบผลสำเร็จ ดังต่อไปนี้

7.1 ปัจจัยด้านบุคคล

7.1.1 บุคคลหรือหน่วยงานในระดับนโยบายของประเทศ ในที่นี้หมายถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถือเป็นบุคคลที่จะให้นโยบายการศึกษาในรับประเทศและนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนใต้ ดังนั้น บุคคลใดก็ตามที่จะมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะต้องตระหนักถึงปัญหาที่ข้อเท็จจริงที่เกิดในพื้นที่นั้นๆ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรก่อน จึงจะสามารถนำปัญหาข้อเท็จ หรือข้อมูลในพื้นที่ที่เกิดขึ้นจริงมาใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของจังหวัดชายแดนใต้ได้

7.1.2 ข้าราชการประจำในกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีลำดับดังนี้

ก. ผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ปลัด และรองปลัดกระทรวงฯ

ข. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ค. ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบจังหวัดชายแดนใต้

7.1.3 ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นำทางศาสนาอิสลาม และผู้นำชุมชน จะต้องมีการทำงานร่วมกัน โดยการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น โดยต้องเป็นหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับจากทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายชุมชน หลักสูตรและกิจกรรมต้องมีส่วนของวิชาการตามโครงสร้างหลักสูตรโดยทั่วไปของประเทศ และต้องมีส่วนของหลักสูตรด้านศาสนาอิสลาม ตลอดจนหลักสูตรเกี่ยวกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7.1.4 ครู ต้องตระหนักถึงภารหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้สอนที่ดี และยอมรับความแตกต่างด้านศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

7.1.5 ผู้ปกครอง และนักเรียน ต้องสะท้อนความต้องการของตนเองออกมาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือทั้งกับชุมชนและโรงเรียน

7.1.6 ผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา

7.2 ปัจจัยด้านกฎหมาย

การจัดการศึกษาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถใช้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษโดยเฉพาะ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อพัสดุ การให้แรงจูงใจ การใช้งบประมาณที่มีความคล่องตัว การสรรหาครูมาปฏิบัติหน้าที่

7.3 ปัจจัยด้านงบประมาณในการปรับปรุงพัฒนาไม่ว่าจะเป็นสถานที่เรียน อาทิเช่น ห้องปฏิบัติ การของโรงเรียน ห้องเรียน หรืองบประมาณในการพัฒนาครู รวมทั้งงบประมาณในการทำการวิจัยและพัฒนาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นสินค้าหรือบริการเชิงพาณิชย์

ข้อวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยข้อค้นพบจากการวิจัยได้นำไปสู่รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป โดยรูปแบบทั้ง 4 ด้าน เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความสุขใน 10 มิติ อันประกอบไปด้วย 1) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านที่อยู่อาศัย 2) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านครอบครัว 3) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านสุขภาพอนามัย 4) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านการศึกษา 5) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านสังคม 6) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านสนับสนุนสังคม 7) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านการมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งานทำและรายได้ 8) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านความมั่นคงส่วนบุคล 9) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านสิทธิและความเป็นธรรม 10) ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านการเมืองและธรรมาภิบาล ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมานำเสนอเป็นข้อวิจารณ์ได้ดังนี้

ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับตัวชี้วัดความสุขของประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ตัวชี้วัดความสุขของประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติด้านที่อยู่อาศัย จะมุ่งไปที่การสร้างหรืออนุรักษ์ของบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้มีอัตลักษณ์ของมลายู ตลอดจนการวางผังเมืองที่สอดคล้องกับหลักศาสนา พร้อมกันนี้ก็ต้องเพิ่มสวนสาธารณสุขให้กับชุมชน และต้องดำเนินการให้ชุมชนมีความสะอาด สอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่พบว่า ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 1) เพิ่มระดับการมีสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีมาตรฐาน 2) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานโดยเฉพาะน้ำสะอาดอย่างทั่วถึง และ 3) สิ่งแวดล้อมที่ปราศจากมลพิษทาง เสียง กลิ่น ฝุ่น ควัน เช่นเดียวกับ อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต (2540) ที่พบว่า ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการให้มีการยอมรับความเป็นอัตลักษณ์พิเศษของคนในพื้นที่ สำหรับตัวชี้วัดความสุขมิติด้านครอบครัว จะมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสทำงานใกล้บ้านที่เพิ่มขึ้น และมีรายได้ต่อหัวที่เพิ่มขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ที่พบว่า ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว จะมุ่งไปที่ ความรักใคร่ปรองดอง ความรับผิดชอบและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะมุ่งไปที่ภาพรวมของประเทศโดยให้ความสำคัญในด้านความมั่นคงมากกว่าความสุข ขณะที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีโอกาสได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวมากกว่า จึงต้องการประกอบอาชีพใกล้กับครอบครัว และต้องเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ได้ดีด้วย

ขณะที่ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านสุขภาพอนามัย จะมุ่งเน้นไปที่การมีจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ จำนวนสถานีอนามัยที่เพิ่มขึ้น และการมุ่งไปสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสาธารณะสุข สอดคล้องกับนพดล กรรณิกา ที่เห็นว่า คุณภาพชีวิต สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดความสุขได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ที่พบว่า ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ด้านสุขภาพอนามัยคือ การมีหลักประกันด้านสุขภาพอนามัยอย่างเท่าเทียมและพอเพียง สำหรับตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านการศึกษาจะเป็นการมุ่งไปที่ความ สำเร็จ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในการจัดนิเทศน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ ความสำเร็จในการจัดทำมาตรฐานการประเมินโรงเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในพื้นที่ ความสำเร็จในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสำเร็จในการฝึกอบรมครูให้มีทักษะและมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจาก ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มองว่ารูปแบบการศึกษาในพื้นที่ของตนเองยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และศาสนาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต (2540) ที่พบว่า ประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้ต้องการให้มีการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ต้องการให้มีการยอมรับความเป็นอัตลักษณ์พิเศษของคนในพื้นที่

ในส่วนของตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านสังคม และมิติด้านสนับสนุนสังคม จะมุ่งไปที่การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและระหว่างชุมชนกับภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจาก คนในพื้นที่เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะระหว่างชุมชนด้วยกันเองหรือระหว่างชุมชนกับภาครัฐจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันได้ ซึ่งในที่สุดก็จะช่วยให้เกิดสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ที่พบว่า ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านสังคม-วัฒนธรรม ประกอบด้วย จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มสังคมและชุมชน สำหรับตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านการมีงานทำและรายได้ จะเป็นการมุ่งเน้นให้คนในพื้นที่สามารถทำการเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการให้องค์ความรู้แก่เกษตรกร การส่งเสริมให้มีการนเทคโนโลยีมาใช้ หรือแม้กระทั้งการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการเกษตรแก่คนในพื้นที่ ทั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าไปสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ตรงตามความต้องการ ขณะที่ตัวชี้วัดความสุขในมิติด้านความมั่นคงส่วนบุคล มิติด้านสิทธิและความเป็นธรรม และมิติด้านการเมืองและธรรมาภิบาล พบว่าเป็นการมุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และกฎหมายการเป็นพลเมือง การจัดตั้งตำรวจบ้าน การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้กับประชาชนเพื่อใช้ในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการจัดตั้งสภาประชาชนโดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต (2540) ที่พบว่า ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ต้องการความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันและความต้องการให้มีการยอมรับ เช่นเดียวกับหลักความสุขมวลรวมประชาชาติของกษัตริย์ภูฏาน ที่กล่าวว่า การพัฒนาต้องเน้นความเสมอภาค ลดช่องว่างในสังคม ทำให้คนมีความสุข ต้องมีธรรมาภิบาล ทุกเรื่องต้องทำอย่างโปร่งใส (Ura and Galay, 2004)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. งานบริหารวิชาการ

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านงานบริหารวิชาการจะเป็นจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาได้ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา ตลอดจนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน เช่น ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลองต่างๆ และภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยากรต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชนองค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันมีบางอย่างไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่นับถือ ดังนั้น คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความต้องการให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมและสอดคล้องกับศาสนาที่ตนเองนับถือ นอกจากนี้ยังเห็นว่า ควรมีการจัดสรรทรัพยากรและสื่อการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนในพื้นที่ โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย บุญประเสริฐ (2543) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเห็นว่า โรงเรียนแต่ละโรงเรียนควรมีคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารโรงเรียน มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน เช่นเดียวกับ อัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ควรจัดให้เกิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ต้องให้การสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลานร่วมกิจกรรมและสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับเอนก ทรัพย์เห็นด้วย (2546) ที่ได้ทำการวิจัยและพัฒนาเรื่องการบริหารจัดการ โดยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยผลการวิจัยพบว่า เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยการมีส่วนร่วมและตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเห็นด้วยอย่างยิ่ง การบริหารจัดการควรยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ศิษย์เก่า ซึ่งสามารถเข้ามาร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อเชื่อมโยงให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. งานด้านบริหารบุคคล

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านบริหารบุคคลควรส่งเสริมระบบการประเมินผลการดำเนินงานของครูที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นมีความยุติธรรมและมีมาตรฐาน สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพครู สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมทักษะครูและบุคลากรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างศาสนา มุ่งพัฒนาระเบียบสวัสดิการครูและบุคลากรเฉพาะพื้นที่ที่สามารถช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เช่น การให้ทุนการศึกษาต่อสำหรับผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดี และอยู่ในพื้นที่ เป็นต้น ตลอดจนพิจารณาบรรจุครูอัตราจ้างที่เป็นคนพื้นที่ที่มีผลการปฏิบัติงานดีให้เป็นข้าราชการ ประกอบกับควรเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในกับครูในพื้นที่ และพิจารณาการทำวิทยะฐานะของครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ครูที่ไปปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม หลักศาสนาและภาษาท้องถิ่นที่ใช้ในการสื่อสาร จึงต้องมีการกำหนดรูปแบบของงานบริหารบุคคลที่สามารถอำนวยการให้ความรู้ในด้านดังกล่าวแก่ครูดังกล่าว นอกจากนี้ เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันก็ได้ทำให้ขวัญกำลังใจของครูในพื้นที่ขาดหายและลดลง ดังนั้น บทบาทการบริหารงานบุคคลจึงต้องส่งเสริมและช่วยเหลือครูในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ครู เพื่อที่ครูจะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิยม ชูชื่น (2546) ที่ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความเป็นเลิศของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นครูและชุมชนเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นครูมืออาชีพ ด้วยการจัดประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ

3. งานงบประมาณ

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านงานงบประมาณควรกำหนดทิศทางและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ร่วมกันระหว่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสนา ชุมชนและโรงเรียน เพื่อให้การใช้งบประมาณมีความเหมาะสมกับพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจาก การดำเนินงานของโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างกับโรงเรียนในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ เพราะในพื้นที่ดังกล่าวยังคงมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของภาครัฐ และเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของชุมชนและไม่ขัดกับหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือ โรงเรียนก็ต้องร่วมกับชุมชนในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์และงบประมาณให้มีความเหมาะสมสมกับพื้นที่ของตนเอง ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและบริหารงบประมาณ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย บุญประเสริฐ (2543) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยพบว่า รูปแบบการบริหารที่สำคัญมีอย่างน้อย 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก 2) รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก 3) รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก 4) รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก ผลกระทบที่สำคัญในการกระจายอำนาจ ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง นโยบาย การจัดโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรม องค์การ งบประมาณ เช่นเดียวกับ จุมพล ทองใหม่ (2546) ทำการวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้และศักยภาพชุมชน ที่เห็นว่า ควรมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป โดยเน้นการใช้หลักบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. งานบริหารทั่วไป

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านงานบริหารทั่วไปควรกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานธุรการประจำอยู่ทุกโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานธุรการของครู เพื่อครูจะได้อุทิศเวลาให้กับการสอนและการพัฒนานักเรียนให้ได้มากยิ่งขึ้น และควรจัดกิจกรรมสันทนาการร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันชุมชนในพื้นที่จังหัดชายแดนภาคใต้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจโรงเรียนสังกัดของรัฐ เพราะเห็นว่า หลักสูตรบางวิชาขัดกับหลักคำสอนของศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือ ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน แนวทางการดำเนินงานของงานบริหารทั่วไปจึงต้องเน้นจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือแม้กระทั่งระหว่างคนในชุมชนเองด้วย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมต่อชุมชน และมีความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ของอิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต (2540) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประวัติการศึกษาอิสลาม โดยผลการศึกษาพบว่า ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มี 4 ประการ คือ ความต้องการในการมีส่วนร่วม ความต้องการให้มีการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความต้องการความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันและความต้องการให้มีการยอมรับความเป็นอัตลักษณ์พิเศษของคนในพื้นที่ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เอนก ทรัพย์เห็นด้วย (2546) ที่ได้ทำการวิจัยและพัฒนาเรื่อง การบริหารจัดการโดยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการโดยวิธีแบบร่วมมือร่วมใจจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและครูดีขึ้น มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องในการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้น (Two-stage Sampling) ขั้นที่ 1 ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยการหาขนาดของตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan ซึ่งได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 274 โรงเรียน จากนั้นขั้นที่ 2 ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้รายชื่อสถานศึกษาที่จะดำเนินการสำรวจ ในการเก็บข้อมูลจริง ส่งแบบสอบถามจำนวน 239 ชุด

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ตัวแปรทางด้านตัวชี้วัดความสุข และตัวแปรด้านรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามกรอบตัวชี้วัดความสุข 10 ด้าน เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู กลุ่มชุมชน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่ง/ ผู้บริหารสถานศึกษา และวุฒิการศึกษาสูงสุด

3. แบบสอบถามความคิดเห็นชนิดแบบประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความสุขโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล และด้านงบประมาณตามมาตรวัดของ Likert (1967) โดยในส่วนนี้ได้นำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเป็นปรนัย (objectivity) วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่า มัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) แล้วนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้เท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยมีหนังสือในการวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ หรือ ด้วยการเก็บข้อมูลโดยตรง

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนำข้อมูลที่ได้บันทึกลงในแบบลงรหัส (coding form) เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาบันทึกลงคอมพิวเตอร์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การกำหนดรูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยแสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ของแต่ละงาน

4. คำนวณค่าสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลที่ได้คำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่ และสรุปประเด็นสำคัญ นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.57 มีอายุระหว่าง 40 ถึง 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.75 มีระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่ง/ผู้บริหารสถานศึกษา ระหว่าง 10 ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.54 และมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 83.26

1. ผลการวิจัยตัวชี้วัดความสุขของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการวิจัยตัวชี้วัดความสุขจำแนกตามมิติทั้ง 10 ด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 มิติด้านที่อยู่อาศัย

1.1.1 ระดับความสำเร็จในการจัดทำระเบียบผังเมืองที่สอดคล้องวัฒนธรรมท้องถิ่นและหลักศาสนาอิสลาม

1.1.2 จำนวนสวนสวนสาธารณะที่ถูกสุขลักษณะที่เพิ่มขึ้น

1.1.3 ระดับความสะอาดของชุมชนที่ดีขึ้น

1.1.4 ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมสันทนาการ

1.2 มิติด้านครอบครัว

1.2.1 จำนวนครัวเรือนที่ทำงานใกล้บ้านที่เพิ่มขึ้น

1.2.2 รายได้ต่อหัวที่เพิ่มขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 มิติด้านสุขภาพ

1.3.1 จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ที่เพิ่มขึ้น

1.3.2 จำนวนสถานีอนามัยที่เพิ่มขึ้น

1.3.3 ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสาธารณสุข

1.4 มิติด้านการศึกษา

1.4.1 ระดับความสำเร็จในการจัดนิเทศที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้

1.4.2 ระดับความสำเร็จในการจัดทำมาตรฐานการประเมินโรงเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในพื้นที่

1.4.3 ระดับความสำเร็จในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4.4 ระดับความสำเร็จในการฝึกอบรมครูให้มีทักษะและมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น

1.5 มิติด้านสังคม

1.5.1 ระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในชุมชน

1.5.2 ระดับความสำเร็จในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.6 มิติด้านสนับสนุนทางสังคม

ระดับความสำเร็จในการจัดกรรมหรืองานที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับภาครัฐ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.7 มิติด้านการมีงานทำและรายได้

1.7.1 ระดับความสำเร็จในการพัฒนาทักษะทางการเกษตรแก่เกษตรกร

1.7.2 ระดับความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานด้านเกษตรกรรม

1.7.3 จำนวนสินเชื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น

1.7.4 ระดับความสำเร็จในการให้ความรู้ในการวางแผนทางการเงินให้กับคนในพื้นที่

1.8 มิติด้านสิทธิและความเป็นธรรม

ระดับความสำเร็จในการให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และกฎหมายการเป็นพลเมือง

1.9 มิติด้านความมั่นคงส่วนบุคคล

ระดับความสำเร็จในการจัดตั้งตำรวจบ้าน

1.10 มิติด้านการเมืองและธรรมาภิบาล

1.10.1 ระดับความสำเร็จในเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้กับประชาชนเพื่อใช้ในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.10.2 ระดับความสำเร็จในการจัดตั้งสภาประชาชนโดยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. ผลการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 งานด้านวิชาการ

2.1.1 จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาได้

2.1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา

2.1.5 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน เช่น ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลองต่างๆ และภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู

2.1.6 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยากรต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

2.2 งานด้านบริหารบุคคล

2.2.1 ส่งเสริมระบบการประเมินผลการดำเนินงานของครูที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นมีความยุติธรรมและมีมาตรฐาน

2.2.2 สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพครู

2.2.3 สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมทักษะครูและบุคลากรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างศาสนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2.4 พัฒนาระเบียบสวัสดิการครูและบุคลากรเฉพาะพื้นที่ที่สามารถช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เช่น การให้ทุนการศึกษาต่อสำหรับผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดี และอยู่ในพื้นที่เป็นต้น

2.2.5 พิจารณาบรรจุครูอัตราจ้างที่เป็นคนพื้นที่ที่มีผลการปฏิบัติงานดีให้เป็นข้าราชการ

2.2.6 เสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในกับครูในพื้นที่

2.2.7 พิจารณาการทำวิทยะฐานะของครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3 งานด้านงบประมาณ

กำหนดทิศทางและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ร่วมกันระหว่างศาสนา ชุมชน และโรงเรียน เพื่อให้การใช้งบประมาณมีความเหมาะสมกับพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.4 งานด้านบริหารทั่วไป

2.4.1 กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานธุรการประจำอยู่ทุกโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานธุรการของครู เพื่อครูจะได้อุทิศเวลาให้กับการสอนและการพัฒนานักเรียนให้ได้มากยิ่งขึ้น

2.4.2 จัดกิจกรรมสันทนาการร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถเสนอแนะข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานด้านบริหารวิชาการ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า สาระสำคัญของรูปแบบการบริหารวิชาการอยู่ที่การออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมและไม่ขัดกับหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือ ประกอบเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ชุมชนและศาสนามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนของภาครัฐก็ คือ กระทรวงศึกษาธิการต้องกำหนดนโยบายมาอย่างชัดเจนว่า หลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัด สพฐ. จะต้องได้รับการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐกับชุมชน ซึ่งเมื่อจัดทำเสร็จสิ้นแล้วก็ควรมีการทำประชาพิจารณ์ในพื้นที่ หากได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนก็นำมาใช้เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนได้ในลำดับถัดไป นอกจากนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผลเมืองที่ดีแก่ประชาชนในพื้นที่ พร้อมกันนี้ ควรมีการสอนภาษายาวีให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่รู้ภาษาหรือขาดทักษะในการสื่อสารด้ายภาษายาวี

2. รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านบริหารบุคคล ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า สาระสำคัญของรูปแบบการบริหารบุคคลอยู่ที่การพัฒนาครูในพื้นที่ การส่งเสริมช่วยเหลือครูไม่ว่าจะเป็นด้านวิทยฐานะ ด้านเงินสวัสดิการหรือด้านขวัญกำลังใจ ซึ่งจากแนวทางดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง ควรร่วมกันกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ทางราชการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การส่งเสริมให้นักเรียนเรียนดีในพื้นที่ที่สนใจจะประกอบอาชีพครูได้มีโอกาสได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐ และเมื่อสำเร็จการศึกษาก็สามารถเข้าบรรจุรับราชการครูในพื้นที่ได้ทันที นอกจากนี้ สถานศึกษาต้องกำกับดูแลให้ครูมีวินัยและรักษาวินัยอย่างต่อเนื่องและเคร่งครัด

3. รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านงบประมาณ ประเด็นสำคัญในการจัดการด้านงบประมาณ คือ การใช้วิธีการงบประมาณแบบพิเศษ เนื่องจากในปัจจุบันตัวงบประมาณที่กำหนดลงมาสู่โรงเรียนจะเป็นการพิจารณาจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งหากนำรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาใช้และยังใช้วิธีการงบประมาณแบบเดิมก็จะทำให้โรงเรียนไม่มีงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมด้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิชาการหรือกิจกรรมสันทนาการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนและเพื่อเสริมสร้างความ สัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมดังกล่าวได้จึงต้องมีวิธีการงบประมาณแบบพิเศษเพิ่มเติมเข้ามาด้วย เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ และควรมีการพิจารณาความจำเป็นและการคงอยู่ของโรงเรียนขนาดเล็กว่ายังจำเป็นที่จะดำรงอยู่ต่อไปหรือควรที่จะมีการยุบเลิก เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านบริหารทั่วไป โดยประเด็นสำคัญของรูปแบบนี้คือการจัดกิจกรรมสันทนาการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และชุมชนระหว่างคนในชุมชน และระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อโรงเรียนมีบุคลากรในด้านนี้เพียงพอที่จะช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ได้ ดังนั้น อัตรากำลังของบุคลากรด้านนี้จึงมีความสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการควรที่จะนำไปพิจารณา นอกจากนี้ ผู้นำชุมชน และผู้ศาสนาควรที่จะเป็นผู้ประสานงานร่วมกับโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนได้อย่างราบรื่นและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน นอกจากนี้ในการบริหารงานทั่วไปควรจัดระบบงานธุรการให้มีความทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การรับ-ส่ง หนังสือราชการทางอิเลคทรอนิคส์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสันติสุขโดยมุ่งเน้นเฉพาะด้าน โดยแยกการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในเชิงลึก

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างขวัญกำลังใจสำหรับครูและบุคลากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ควรมีการศึกษาเชิงวิชาการเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคลากรในด้านการศึกษาที่เหมาะสมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กิติมา ปรีดีดิลก. 2532. **การบริหารและการนิเทศศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2548. **รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการการศึกษาและพัฒนามาตรฐาน และตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กรมวิชาการ. 2538. **เอกสารทางวิชาการชุดปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนโดยปัจจัยองค์รวม เรื่องแนวทางบริหารโรงเรียนปฏิรูป**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

จุมพล ทองใหม่. 2546. **การบริหารจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้และศักยภาพชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ.

จินตนา ศักดิ์ภู่อร่าม. 2545. **การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐ สำหรับประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทรานี สงวนนาม. 2545. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ป๊ค พอยท์.

ดิเรก วรรณศรี. 2545. **การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย สันติวงษ์. 2540. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2529. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพ.

_____. 2534. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิยม ชูชื่น. 2546. **การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและความเป็นเลิศของสถานศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาแห่งชาติ.

บุญชม ศรีสะอาด. 2535. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สุวิริยาสาส์น.

ประทีป ฉัตรสุภางค์. 2551. **การศึกษาทางปรากฏการณ์วิทยาของการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2441 ถึง พ.ศ. 2549.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเสริฐ เชษฐพันธ์. 2542. **การบริหารการศึกษา**. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปราชญา กล้าผจัญ และ สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2542. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภิญโญ สาธร. 2526. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542. แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับ2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร พ.ศ. 2547.

พรรณี กลิ่นศรีสุข. 2546. **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาแห่งชาติ.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และ นุชนาถ สุนทรพันธุ์. 2537. **การศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พูลสุข หิงคานนท์. 2540. **การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546**. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิศนี ศิลตระกูล. 2541. **การพัฒนารูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสังคมตามแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตอุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542. **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์.

ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2549. **วารสารอินโดจีนศึกษา ฉบับวิกฤติไฟใต้**. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมุทร ชำนาญ. 2546. **การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมบูรณ์ แต่งเกลี้ยง. 2546. **การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ใช้โรงเรียนและชั้นเรียนเป็นฐาน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ.

สายสวาท ปัจวิทย์. 2549. **ทิศทางนโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกทัศน์เกี่ยวกับสันติภาพในพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดภาคใต้.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี ชัดแช้ม. 2538. **แบบจำลอง.** ม.ป.พ. (อัดสำเนา)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. 2541. **การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2541. **ระดับคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2547. **การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรรอบ 3**. กรุงเทพมหานคร: สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

หวน พินธุพันธ์. 2528. **การบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.

อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. 2540. **ประวัติการศึกษาอิสลาม (History of Islamic Education).** ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา, สำนักงานวิชาการและบริการชุมชน.

เอนก ทรัพย์มาก. 2546. **การบริหารจัดการโดยใช้วิธีแบบร่วมมือร่วมใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ.

อัมพร พงษ์กังสนานันท์. 2550. **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทัย บุญประเสริฐ. 2543. **การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน.** กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

อุทัย บุญประเสริฐ. 2545. **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: เอสดีเพรส.

อำนาจ บัวศิริ. 2539. **การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Bovee, C.L. *et al*. 1993. **Management**. 4th ed. New York: McGraw-Hill, Inc.

Brown, J.A. 1998. **An evaluation of the effect of school-based management as perceived by Principal and school effectiveness at public middle school.** Abstract Retrieved June 30, 2005 from Pro Quest-File: Dissertation Abstract Item: AAC 9910753

Bush, T. 1995. **Theories of educational management.** London: A Sage Publishing Company.

Clarke, J.S. 1997. **"Personal and Organizational Structure Correlates Of Receptivity and Resistance to Change and Effectiveness in Institutions Of Higher Education,"** Dissertation Abstracts International – A. (CD – ROM). 58(6) : 2098. Available : The Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College; Dissertation Abstracts.

Dessler, G. 1998. **Management.** New Jersey: Prentice-hall, Inc.

Fayol, H. 1949. **General and Industrial Management.** London: Sir Isaac Pitman & Sons.

Karma, U. and G. Karma. 2004. **Gross National Happiness and Development.** The Centre for Bhutan Studies. Thimphu, Bhutan.

Kast, F.E. and J.E. Rosenzweig. 1985. **Organization and Management: A System and Contingency Approach 4th Edition.** New York: McGraw Hill.

Keeves P.J. 1988**. Educational research, methodology and measurement :An international handbook.** Oxford: Pergamon Press.

Kowalski, T.J. 2003. **Contemporary School Administration: An Introduction.** 2nd ed. Boston: Allyn and Becon.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Likert, R. 1967. **"The Method of Constructing and Attitude Scale", Reading in Attitude Theory and Measurement.** P. 90-95. Fishbeic, Matin, Ed. New York: Wiley & Son.

Lunenburg, F.C and A.C. Ornstine. 2000**. Education Administration : Concept and Practices.** (3rd edition). Belmont: Wadsworth/Thomson Learning.

Lunenburg, F. and C.O. Allan. 1996. **Educational Administration: Concepts and Practices.** 2nd ed. Oxford: Wadsworth Publishing Company.

Maslow, A.H. 1954. **Motivation and Personality.** New York: Harper & Brothers.

Mackenzie, A.R. 1969. **The Management Process in 3-D.** Havard Business Review (November-December).

Patterson, J.W. 1991. **"Different Matrix Organization Structures in Churches of the Southern Baptist Convention**," Dissertation Abstracts International - A. (CD–ROM). 52(12): 4170. Arailable: Southwestern Baptist Theological Seminary; Dissertation Abstracts.

Robbins, S.P. and C. Mary. 1996. **Management.** 4th ed. New Jersey: Prentice -Hall, Inc.

Sergiovanni, T.J. and M. Burlingame. 1992. **Educational Governance and Administration.** 3rd ed. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.

Stack, C.A. 1997. **"Principals' Perceptions of the Organizational Structure of Middle – Level Blue Ribbon Schools and Factors That Promote Efficiency,"** Dissertation Abstracts International – A. (CD – ROM). 58(12) : 4518. Available : Illinois State University ; Dissertation Abstracts.

Surin, P. 1982. **"Islam and Malay Nationalism: A Case study of the Malay-Muslims of Southern Thailand".** Massachusetts: Harvard University Cambridge.

Ubben, G.C. and L.W. Hughes. 1992. **The principal: Creative leadership for effective schools**. Boston: Allyn and Bacon.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ของข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อ	รายการ	Corrected Item Total Correlation	Cronbach's Alpha
1.	จัดหลักสูตรสถานศึกษา/ท้องถิ่นเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายู/พหุภาคี	.344	.935
2.	จัดหลักสูตรมุ่งสร้างความเข้าใจในเรื่องของศาสนาที่แตกต่างกันในสังคมพหุภาคี	.433	.935
3.	รัฐจัดหลักสูตรภาษายาวีเพื่อการสื่อสารของบุคลากรภาครัฐ	.323	.935
4.	จัดหลักสูตรที่สนองการอยู่ร่วมกันระหว่างศาสนาที่แตกต่างกัน	.134	.945
5.	จัดหลักสูตรกลุ่มสาระวิชาสุขศึกษา เน้นเรื่องสุขลักษณะ การออกกำลังกาย และโภชนาการที่ไม่ขัดต่อหลักการทางศาสนา	.432	.935
6.	จัดให้มีวิทยากรท้องถิ่นหรือผู้มีภูมิปัญญามาให้ความรู้แก่ผู้เรียน	.552	.934
7.	จัดให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ	.649	.934
8.	จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมเพื่อการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการความแตกต่างของวิถีชีวิตในสังคมพหุภาคี	.583	.934
9.	จัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านอนามัย และปฐมพยาบาลอย่างบูรณาการโดยหน่วยงานท้องถิ่น	.543	.934
10.	จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ	.599	.934
11.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน	.543	.934
12.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เช่น ด้านเกษตรกรรม และการประมง เป็นต้น	.555	.934

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	Corrected Item Total Correlation	Cronbach's Alpha
13.	จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด/อบายมุข	.600	.934
14.	จัดให้มีวิทยากรภายนอกและหรือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เข้ามาช่วย เสริมการเรียนการสอน และพัฒนาความรู้เฉพาะทาง แก่นักเรียน	.629	.934
15.	จัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมือง ที่ดีของสังคมชัดเจน	.671	.933
16.	จัดเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการปกครอง แบบประชาธิปไตย รวมถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง	.681	.933
17.	กำหนดแนวทางการวัดและประเมินหลักสูตรอย่างเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น	.551	.934
18.	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมใน รูปแบบที่สนใจ เช่น การศึกษานอกระบบหรือการศึกษา ตามอัธยาศัย	.570	.934
19.	จัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ เทียบโอนประสบการณ์โดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการของโรงเรียน	.496	.934
20.	จัดให้มีการนิเทศภายในโดยคณะบุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก	.632	.934
21.	จัดให้มีการแนะแนวอาชีพ และเทคโนโลยีเพิ่มเติมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	.678	.933
22.	จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน	.071	.941
23.	กำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตัวบ่งชี้แก่บุคลากรทุกคนเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)	.693	.933

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	Corrected Item Total Correlation	Cronbach's Alpha
24.	จัดให้มีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์เพื่อถ่ายทอดความรู้ส่งเสริมอาชีพในลักษณะบูรณาการ	.656	.934
25.	จัดให้มีการแลกเปลี่ยนครูผู้มีความชำนาญในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่ายที่มีศักยภาพ	.692	.933
26.	กำหนดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน	.690	.933
27.	จัดให้มีการอบรมสัมมนาด้านวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	.645	.933
28.	ประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอบรม สาธิต การถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	.647	.934
29.	พิจารณาสรรหาการบรรจุแต่งตั้งครูโดยให้ความสำคัญพิจารณาบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นลำดับต้น	.077	.952
30.	ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการสรรหาครูเพื่อความเป็นธรรมในสังคม	.628	.933
31.	สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ	.651	.933
32.	สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน และสัมมนาเพื่อนำผลมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน	.654	.933
33.	พัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานด้านการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาช่วยส่งเสริมการดำเนินงาน	.710	.933
34.	การพิจารณาบำเหน็จความดีความชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีกระบวนการเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม	.649	.933

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	Corrected Item Total Correlation	Cronbach's Alpha
35.	ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีวินัยและรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง	.684	.933
36.	จัดตั้งงบประมาณเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเพียงพอ งานวิชาการอย่างต่อเนื่องเพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์อาคารสถานที่	.662	.933
37.	จัดสรรงบประมาณพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพียงพอ	.594	.934
38.	จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสันติสุข	.633	.934
39.	มีกระบวนการการติดตามผล และตรวจสอบภายในอย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอ	.680	.933
40.	ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานในองค์รวม	.641	.934
41.	มีการประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ	.636	.934
42.	มีการรายงานผลการใช้งบประมาณแต่ละไตรมาสให้ผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายได้ทราบ	.652	.934
43.	ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการขยายโรงเรียนที่สอดคล้องกับการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน	.590	.934
44.	ควรมีการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิดศูนย์พัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับตำบล	.084	.937
45.	ผู้บริหารนำกลยุทธ์การทำงานแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดทำแผนงานด้านธุรการและด้านอื่นๆ	.559	.934
46.	งานด้านธุรการโรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน	.596	.934
47.	สถานศึกษามีความตระหนักและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงาน	.653	.933

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	Corrected Item Total Correlation	Cronbach's Alpha
48.	ควรมีการจัดข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	.593	.934
49.	การจัดการศึกษายุคใหม่ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน	.615	.934
50.	มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สถานประกอบการหอการค้าฯ เพื่อนำทรัพยากรและงบประมาณมาใช้พัฒนาโรงเรียน	.646	.934
51.	มีความร่วมมือกับหน่วยงานศาสนาและผู้มีปัญญาบรรพชนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน	.685	.933
52.	จัดให้มีกิจกรรมนักเรียนตามประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญ ของท้องถิ่น และชาติอย่างต่อเนื่อง	.579	.934
53.	เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนักเรียน	.668	.933
54.	จัดกิจกรรมการเลือกตั้งภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	.626	.934
55.	จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการควบคู่กับโครงการประชุมผู้ปกครอง	.656	.933
56.	จัดให้มีระบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนอย่างทั่วถึง	.679	.934
	Cronbach's Alpha		**.9355**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๑๕๐๑/ 2679

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตู้ ปณ. ๑๑๐๔ ปทฝ. เกษตรศาสตร์
จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๓

๑๔ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านแบรอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย นายนันทพล วิทยานนท์ นิสิตระดับปริญญาเอก รหัสประจำตัวนิสิต ๔๙๘๖๐๗๔๕ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้" ภายใต้การควบคุมของ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑป ไชยชิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
๓. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอความอนุเคราะห์ขอทำการเก็บข้อมูลของท่าน โดยกรอกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ นายนันทพล วิทยานนท์ สามารถติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๙๓๔-๘๑๒๙ และขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัญจนา ธีระกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

งานบริการการศึกษา
โทร. ๐-๒๙๔๒-๘๔๔๕-๕๐ ต่อ ๒๐๕
โทรสาร ๐-๒๙๔๒-๘๔๔๕ ต่อ ๒๐๖

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สัมมนากลุ่ม (Group Discussion)

วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2555

1.	ศ.ดร. อิมรอม มะลูลีม	กรรมกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (อดีตสมาชิกวุฒิสภา)
2.	รศ. ดร. ปกรณ์ ปรียากร	ผอ.ศูนย์ อิสลามศึกษา ม.เกษมบัณฑิต
3.	นายไชยทวี อติแพทย์	ผอ.สำนักประสานงานและบูรณาการการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้
4.	นายพิทยา เพชรักษ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
5.	นายสุรศักดิ์ อินศรีไกร	ผอ.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1
6.	นายประจักร ชูศรี	ผอ. โรงเรียนเมืองปัตตานี
7.	นายประสิทธิ์ หนูกุ้ง	ผอ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต 1
8.	นายดุสิต ณ สุวรรณ	ผอ.โรงเรียนนิบงชญูปถัมภ์ อ.เมืองยะลา
9.	นายอาดุลย์ พรมแสง	ผอ.เขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 2
10.	นายรำรี สะมารา	ผอ.โรงเรียนบ้านดุซงยอ นราธิวาส
11.	พ.อ. ดร.ชรัติ อุ่นสัมฤทธิ์	ผู้ช่วยอาจารย์อำนวยการส่วน วิชายุทธศาสตร์และความมั่นคงแห่งชาติ วิทยาลัยการทัพบก
12.	ผศ.ดร.ทิพย์พาพร มหาสินไพศาล	ที่ปรึกษาโครงการบริการชุมชนคณะนิเทศศาสตร์ ม.กรุเทพฯ
13.	ดร.ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง	ผอ.วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว กรุงเทพฯ
14.	ดร. อรปวีณ์ สุตะพาหะ	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนสตรีนนทบุรี
15.	ดร.สมยศ พงษ์ศิริพัฒน์	ผอ.โรงเรียนพระแม่มารีอุปถัมภ์ ปทุมธานี
16.	ดร.กาญจนา ชุมศรี	รอง ผอ.โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพฯ
17.	อาจารย์ ดร. อัจฉรา นิยมาภา	ม. เกษตรศาสตร์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านบริหารงานบุคคล
3. ด้านการบริหารงบประมาณ
4. ด้านบริหารงานทั่วไป

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น

3. กรุณาตอบแบบสอบถามฉบับนี้ทุกข้อโดยพิจารณาจากสภาพจริง และไม่ต้องระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยจะถือคำตอบของท่านเป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยในที่ใดๆ คำตอบที่แท้จริงของท่านจะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายนันทพล วิทยานนท์
นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าคำตอบที่เป็นจริงเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ไม่เกิน 30 ปี ( ) มากกว่า 30-40 ปี

( )มากกว่า 40-50 ปี ( ) มากกว่า 50-60 ปี

( ) มากกว่า 60 ปี

3. ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่ง/ ผู้บริหารสถานศึกษา

( )ไม่เกิน 10 ปี ( ) 10-20 ปี

( ) มากกว่า 20 ปี

4. วุฒิการศึกษาสูงสุด

( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท

( ) ปริญญาเอก ( ) อื่นๆ โปรดระบุ .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ขอให้ท่านพิจารณาอย่างละเอียด **โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ท่านคิดว่าข้อตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว** ซึ่งในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วย
ระดับ 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ
ระดับ 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
ระดับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านวิชาการ					
1.	จัดหลักสูตรสถานศึกษา/ท้องถิ่นเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายู/พหุภาคี					
2.	จัดหลักสูตรมุ่งสร้างความเข้าใจในเรื่องของศาสนาที่แตกต่างกันในสังคมพหุภาคี					
3.	รัฐจัดหลักสูตรภาษายาวีเพื่อการสื่อสารของบุคลากรภาครัฐ					
4.	จัดหลักสูตรที่สนองการอยู่ร่วมกันระหว่างศาสนาที่แตกต่างกัน					
5.	จัดหลักสูตรกลุ่มสาระวิชาสุขศึกษา เน้นเรื่องสุขลักษณะ การออกกำลังกาย และโภชนาการที่ไม่ขัดต่อหลักการทางศาสนา					
6.	จัดให้มีวิทยากรท้องถิ่นหรือผู้มีภูมิปัญญามาให้ความรู้แก่ผู้เรียน					
7.	จัดให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านวิชาการ					
8.	จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมเพื่อการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการความแตกต่างของวิถีชีวิตในสังคมพหุภาคี					
9.	จัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านอนามัย และปฐมพยาบาลอย่างบูรณาการ โดยหน่วยงานท้องถิ่น					
10.	จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ					
11.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน					
12.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เช่น ด้านเกษตรกรรม และการประมง เป็นต้น					
13.	จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด/อบายมุข					
14.	จัดให้มีวิทยากรภายนอกและหรือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามาช่วย เสริมการเรียนการสอน และพัฒนาความรู้เฉพาะทาง แก่นักเรียน					
15.	จัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมือง ที่ดีของสังคมชัดเจน					
16.	จัดเนื้อหาเกี่ยวกับระบบการปกครอง แบบประชาธิปไตย รวมถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบ ของพลเมือง					
17.	กำหนดแนวทางการวัดและประเมินหลักสูตรอย่างเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น					
18.	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมในรูปแบบที่สนใจ เช่น การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย					
19.	จัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ เทียบโอนประสบการณ์ โดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการของโรงเรียน					
20.	จัดให้มีการนิเทศภายในโดยคณะบุคคลหรือ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างต่อเนื่อง					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านวิชาการ					
21.	จัดให้มีการแนะแนวอาชีพ และเทคโนโลยีเพิ่มเติมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
22.	จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน					
23.	กำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตัวบ่งชี้แก่บุคลากรทุกคนเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก					
24.	จัดให้มีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์เพื่อถ่ายทอดความรู้ ส่งเสริมอาชีพในลักษณะบูรณาการ					
25.	จัดให้มีการแลกเปลี่ยนครูผู้มีความชำนาญในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่ายที่มีศักยภาพ					
26.	กำหนดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน					
27.	จัดให้มีการอบรมสัมมนาด้านวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา					
28.	ประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอบรมสาธิต การถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา					
	ด้านการบริหารบุคลากร					
29.	พิจารณาสรรหาการบรรจุแต่งตั้งครูโดยให้ความสำคัญพิจารณาบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นลำดับต้น					
30.	ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการสรรหาครูเพื่อความเป็นธรรมในสังคม					
31.	สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ					
32.	สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน และสัมมนาเพื่อนำผลมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านการบริหารบุคลากร					
33.	พัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานด้านการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆเพื่อนำมาช่วยส่งเสริมการดำเนินงาน					
34.	การพิจารณาบำเหน็จความดีความชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีกระบวนการเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม					
35.	ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีวินัยและรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง					
	ด้านบริหารงบประมาณ					
36.	จัดตั้งงบประมาณเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเพียงพอ งานวิชาการอย่างต่อเนื่องเพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์อาคารสถานที่					
37.	จัดสรรงบประมาณพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพียงพอ					
38.	จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสันติสุข					
39.	มีกระบวนการการติดตามผล และตรวจสอบภายในอย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอ					
40.	ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานในองค์รวม					
41.	มีการประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ					
42.	มีการรายงานผลการใช้งบประมาณแต่ละไตรมาสให้ผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายได้ทราบ					
43.	ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการขยายโรงเรียนที่สอดคล้องกับการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน					
44.	ควรมีการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิดศูนย์พัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับตำบล					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านการบริหารทั่วไป					
45.	ผู้บริหารนำกลยุทธ์การทำงานแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดทำแผนงานด้านธุรการและด้านอื่นๆ					
46.	งานด้านธุรการโรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน					
47.	สถานศึกษามีความตระหนักและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงาน					
48.	ควรมีการจัดข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ					
49.	การจัดการศึกษายุคใหม่ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน					
50.	มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สถานประกอบการ หอการค้าฯ เพื่อนำทรัพยากรและงบประมาณมาใช้พัฒนาโรงเรียน					
51.	มีความร่วมมือกับหน่วยงานศาสนาและผู้มีปัญญาบรรพชนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน					
52.	จัดให้มีกิจกรรมนักเรียนตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญ ของท้องถิ่น และชาติอย่างต่อเนื่อง					
53.	เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนักเรียน					
54.	จัดกิจกรรมการเลือกตั้งภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย					
55.	จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการควบคู่กับโครงการประชุมผู้ปกครอง					
56.	จัดให้มีระบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครองรวมถึงชุมชนอย่างทั่วถึง					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ด้านการบริหารวิชาการ

.....

.....

.....

2. ด้านการบริหารบุคคล

.....

.....

.....

3. ด้านการบริหารงบประมาณ

.....

.....

.....

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

นันทพล วิทยานนท์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก จ

แบบประเมินความเหมาะสมของ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุข
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบประเมินความเหมาะสมของ (ร่าง) รูปแบบรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุข ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้

.....

คำชี้แจง

แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ ดังกล่าว และให้ข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็น ซึ่งการดำเนินการนี้เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการวิจัยที่ 4 คือ การจัดสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากขั้นตอนนี้ คือ ได้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายนันทพล วิทยานนท์
นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง : การประเมินความเหมาะสมแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย โดย (3) หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก (2) หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง (1) หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษามีความเหมาะสมในระดับน้อย

ส่วนที่ 1 แนวคิดพื้นฐาน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยยังต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความไม่สงบที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนใต้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าวสามารถดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษาได้และมีประสิทธิภาพ ตรงตามความมุ่งมั่นตั้งใจของภาครัฐ การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1 หลักการ

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า เนื้อหาหลักสูตรและแบบเรียนที่ไม่สอดคล้องวัฒนธรรมท้องถิ่น และกิจกรรมบางอย่างที่จัดขึ้นในโรงเรียนก็ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางถิ่น ดังนั้น การจัดรูปแบบการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องตั้งอยู่บนหลักการและแนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเนื้อหาหลักสูตรหรือแบบเรียนที่ใช้สำหรับ 3 จังหวัดชายแดนใต้ควรได้รับการออกแบบจากผู้แทนจากศาสนา ผู้แทนชุมชน และผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการมีร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความจำเพาะและเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นการจัดทำหลักสูตรแบบ Bottom Up ขณะเดียวกันการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนก็ความมีการหารือร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย เพื่อให้การจัดกรรมเป็นไปด้วยความเหมาะสมและสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในพื้นที่

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……

ส่วนที่ 1 เป้าหมายการจัดการศึกษา

เป้าหมายการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการศึกษาที่นำไปสู่สันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อใช้ในแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……

ส่วนที่ 2 ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษา

เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น การจัดรูปแบบการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. เป็นการศึกษาที่มีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อนำสันติสุขมาสู่ท้องถิ่น โดยโรงเรียนและหน่วยงานที่กำกับดูแลโรงเรียนจะต้องมีเป้าหมาย และมีการวางแผนที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น และชุมชน

2. เป็นการศึกษาที่มีการกำหนดการจัดระเบียบของงานและคนให้สอดคล้องกับโครงสร้างและหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างประสานสัมพันธ์กัน และเหมาะสมกับท้องถิ่นและชุมชน

3. เป็นการศึกษาที่จัดวางคนเพื่อการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบและโครงสร้างขององค์การ ตั้งแต่การกำหนดตำแหน่ง การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ และแต่งตั้ง การพัฒนา การธำรงรักษา การประเมิน การทดแทน และการให้ออกจากงาน ให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม

4. เป็นการศึกษาที่มีการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล และเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สะดวกให้สอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ นับตั้งแต่การวางแผนงบประมาณ การใช้จ่าย การตรวจสอบบัญชี การควบคุมกำกับและติดตามการใช้งานกับสภาพท้องถิ่นและชุมชน

5. เป็นการศึกษาที่มีระบบการควบคุมกำกับดูแลอย่างมีมาตรฐาน และสามารถใช้กำกับดูแลให้การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้ การกำหนดตัวชี้วัดเหมาะสม

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของรูปแบบ

ส่วนที่ 3.1 การบริหารงานวิชาการ

3.1.1 แนวทางการบริหารงานวิชาการ

1) จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหลังการศึกษาได้

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน เช่น ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลองต่างๆ และภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยากรต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชนองค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

3.1.2 โครงสร้าง

โครงสร้างองค์กรของกลุ่มงานด้านวิชาการแบ่งเป็น 3 ส่วน งานประกอบ ด้วย

1) ส่วนงานหลักสูตรและการสอน

2) ส่วนงานกิจกรรมส่งเสริมการสอน

3) ส่วนงานประเมินและรับรองคุณภาพ

โดยงานทั้ง 3 ส่วน จะมีคณะกรรมการวิชาการเป็นผู้พิจารณากลั่นกรองงานในเชิงนโยบาย และงานด้านการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนางานด้านวิชาการภายใต้การควบคุมและกำกับดูแลโดยผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.1.2 องค์ประกอบของคณะกรรมการวิชาการ

1. ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ (ประธานโดยตำแหน่ง)

2. ผู้แทนครูในโรงเรียน เพื่อเป็นตัวแทนในการพัฒนาหลักสูตรพื้นฐาน จำนวน 2 คน

3. ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนในการนำความรู้หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาเป็นหลักสูตรที่จะนำไปสอนนักเรียนต่อไป ประกอบกับจะเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายู/พหุภาคี จำนวน 1 คน

4. ผู้นำศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นตัวแทนในการพัฒนาหลักสูตรตามหลักศาสนาอิสลาม 1 คน

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ภาระงานวิชาการ

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
ส่วนงานหลักสูตรและการสอน 1. การวางแผนงานวิชาการ	1.1 กำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนจากชุมชน และตัวแทนจากผู้นำศาสนาอิสลาม				
	1.2 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาการ				
	1.3 กำกับและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน				
2. การพัฒนาหลักสูตร	2.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนโดยมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับชาติ ระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน				
	2.2 จัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้งหลักสูตรตามความสนใจและความถนัด ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพหลังการศึกษาได้				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
ส่วนงานกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน 1. พัฒนาสื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา	1.1 กำหนดแผนในการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา				
	1.2 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาการ				
	1.3 ควบคุมดูแลและกำกับให้มีการดำเนินงานได้ตามแผน				
	1.4 รับผิดชอบห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาวิชาการของนักเรียน ประกอบด้วย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์				
	1.5 จัดทำรายงานผลของการปฏิบัติการตามแผนและการใช้ห้องปฏิบัติการ				
2. งานแนะแนวการศึกษา	2.1 จัดระบบการแนะแนว				
	2.2 ประสานงานในการดำเนินการแนะแนวของครู				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
	2.3 ติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่ยังขาดความพร้อมในการศึกษาต่อ หรือขาดความพร้อมในการทำงาน				
	2.4 จัดทำรายงานประจำปีของงานแนะแนวทางการศึกษา				
3. งานส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	3.1 วางแผนการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน				
	3.2 ร่วมจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ชาติศาสนาและชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและเป็นการสืบสานภูมิปัญญาของท้องถิ่น				
	3.3. จัดอบรมและพัฒนาผู้มีความรู้ประจำท้องถิ่น เพื่อยกระดับไปเป็นวิทยากรด้านภูมิปัญญาของท้องถิ่น				
	3.4 จัดอบรมวิชาชีพให้แก่นักเรียนหรือประชาชนที่สนใจ เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ บัญชี การตลาด เป็นต้น				
	3.5 ควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติงานได้ตามแผนงาน				
	3.6 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
ส่วนงานประเมินและรับรองคุณภาพ					
1. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	1.1 จัดตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1.1.1 คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ประกอบด้วยตัวแทนจาก 8 กลุ่ม โดยมีผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเป็นประธานโดยตำแหน่ง				
	1.1.2 คณะกรรมการการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ				
	1.1.3 คณะกรรมการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน				
	1.2 ควบคุมกำกับในเรื่องของการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และการรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครอง				
	1.3 การเทียบโอนผลการเรียน การขออนุมัติจบการศึกษาของผู้เรียน				
2. งานทะเบียนและวัดผล	2.1 จัดทำทะเบียนนักเรียน				
	2.2 ออกหลักฐานการจบการศึกษา การเทียบโอน และการจำหน่ายนักเรียน				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
3. การประกันคุณภาพ	3.1 จัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องมีผู้แทนจากชุมชนและจากศาสนาอิสลามเข้ามาด้วย เพื่อช่วยรับประกันองค์ความรู้ที่ได้รับจากชุมชนและศาสนา				
	3.2 ดำเนินการให้มีการตรวจเยี่ยมภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา				
	3.3 ควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติงานตามแผน				
	3.4 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี				

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 ภาระงานบริหารงานบุคคล

3.2.1 แนวทางการบริหารงานบุคคล

1) ส่งเสริมระบบการประเมินผลการดำเนินงานของครูที่ยุติธรรมและมีมาตรฐาน

2) สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพครู

3) สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมทักษะครูและบุคลากรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างศาสนา

4) ให้มีระเบียบสวัสดิการครูและบุคลากรเฉพาะพื้นที่ที่สามารถช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู

3.2.2 โครงสร้าง

โครงสร้างองค์กรของกลุ่มงานบุคคลแบ่งเป็น 2 ส่วนงานประกอบด้วย

1) ส่วนงานบุคลากร

2) ส่วนงานพัฒนา

โดยงานทั้ง 2 ส่วน จะมีผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่มทรัพยากรบุคคลเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลงานในทั้ง 2 ส่วนนี้

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2.2 ภาระงานด้านบริหารงานบุคคล

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
ส่วนงานบุคลากร					
1. งานแผนอัตรากำลัง	1.1 วางแผนอัตรากำลังของระดับชั้น				
	1.2 การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง				
	1.3 การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรและการจัดระบบข้อมูล				
	1.4 การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ				
2. ประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร	2.1 จัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ประกอบด้วยตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนครู				
	2.2 กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความดี ความชอบ				
	2.3 จัดระบบการพิจารณาความดี ความชอบ				
	2.4 จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาความดีความชอบ				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
ส่วนงานพัฒนาบุคลากร					
1. พัฒนาบุคลากร	1.1 การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่				
	1.2 การฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพครู				
2. งานส่งเสริมทักษะความรู้เกี่ยวกับชุมชนและศาสนา	2.1 การฝึกอบรมทักษะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างศาสนาให้กับครูและนักเรียน				
	2.2 จัดกิจกรรมจำลองเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน				
3. การรายงานผลการปฏิบัติงาน	3.1 จัดประชุมเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของบริหารงานบุคคล				
	3.2 พิจารณาแก้ไขละปรับปรุงการดำเนินงาน				
	3.3 จัดทำรายงานการดำเนินงาน				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
4. งานสวัสดิการ	4.1 วางแผนการจัดสวัสดิการแก่บุคลากร				
	4.2 จัดให้มีการดำเนินการตามแผน				
	4.3 จัดทำระเบียบสวัสดิการเฉพาะพื้นที่ที่สามารถช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู				
	4.4 การจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการคลัง				
	4.5 การลาป่วย ลากิจ ลาคลอดของบุคลากร				
	4.6 จัดสวัสดิการพิเศษต่างๆ ให้แก่บุคลากร				
	4.7 การขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์				

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3. ภาระงานบริหารงบประมาณ

3.3.1 แนวทางการบริหารงานงบประมาณ

กำหนดทิศทางและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ร่วมกันระหว่างศาสนา ชุมชน และโรงเรียน เพื่อให้การใช้งบประมาณมีความเหมาะสมกับพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.3.2 โครงสร้าง

โครงสร้างองค์กรของกลุ่มงานงบประมาณแบ่งเป็น 2 ส่วนงานประกอบด้วย

1) ส่วนแผนงาน

2) ส่วนงบประมาณ

โดยงานทั้ง 2 ส่วน จะมีผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่มนโยบาย แผนงานและงบประมาณเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลงานในทั้ง 2 ส่วนนี้

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.2 ภาระงานงานบริหารงบประมาณ

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
ส่วนแผนงาน					
1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ (Action Plan)	1.1 รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการจัดประชุมผู้บริหารโรงเรียนพร้อมทั้งเชิญผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนาเข้าร่วมกำหนดทิศทางและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน				
	1.2 นำแผนยุทธศาสตร์มาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan)				
	1.3 จัดทำรายงานการดำเนินงานแผนปฏิบัติการของโรงเรียน				
ส่วนงบประมาณ					
2. การจัดทำงบประมาณ	2.1 รวบรวมความต้องการและข้อมูลในการวางแผนเพื่อของบประมาณจากงานต่างๆ				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
	2.2 จัดทำแผนงบประมาณ				
	2.3 จัดสรรงบประมาณตามความเห็นชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา				
3. การตรวจสอบและติดตามผล	3.1 จัดอำนวยความสะดวกในการติดตามและประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน				
	3.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดินต่อชุมชน				

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.4. ด้านบริหารทั่วไป

3.4.1 แนวทางการบริหารงานทั่วไป

1) กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานพัสดุประจำอยู่ทุกโรงเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานพัสดุของครู เพื่อครูจะได้อุทิศเวลาให้กับการสอนและการพัฒนานักเรียนให้ได้มากยิ่งขึ้น

2) กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานการเงินและบัญชีประจำอยู่ทุกโรงเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานด้านการเงินและบัญชีของครู เพื่อครูจะได้อุทิศเวลาให้กับการสอนและการพัฒนานักเรียนให้ได้มากยิ่งขึ้น

3) จัดกิจกรรมสันทนาการร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.4.2 โครงสร้าง

โครงสร้างองค์กรของกลุ่มงานงบประมาณแบ่งเป็น 4 ส่วนงานประกอบด้วย

1) ส่วนงานธุรการ

2) ส่วนงานพัสดุและอาคารสถานที่

3) ส่วนงานส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4) ส่วนงานการเงินและบัญชี

โดยงานทั้ง 4 ส่วน จะมีผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานทั่วไปเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลงานในทั้ง 4 ส่วนนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……
……

3.4.2 ประเด็นภาระงานที่สำคัญของงานด้านบริหารทั่วไป

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
ส่วนงานธุรการ					
1. งานสารบรรณและงานสารสนเทศ	1.1 การจัดทำหนังสือราชการและเอกสารอื่นๆ				
	1.2 การรับ-ส่งหนังสือ				
	1.3 การเก็บรักษาหนังสือและเอกสารและการยืม				
	1.4 การเก็บรักษาหนังสือและเอกสารและการยืม				
	1.5 การทำลายเอกสาร				
	1.6 การจัดระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งของสถานศึกษา				
	1.7 การจัดพิมพ์เอกสาร				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
2. งานทะเบียนและสถิติ	2.1 การจัดทำระเบียบสถิตินักเรียน ครู คนงาน และพนักงานขับรถ				
	2.2 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษา				
	2.3 การายงานข้อมูลการดำเนินงานหรือกิจการต่างๆ ต่อหน่วยงานต้นสังกัด				
	2.4 การเก็บรักษาข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ				
3. กิจการนักเรียน	3.1 ร่วมมือกับงานวิชาการในการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมความประพฤติและความมีวินัยของนักเรียน				
	3.2 การจัดบริการอาหารกลางวัน				
	3.3 การบริการด้านสุขภาพ				
	3.4 การประสานผู้ปกครองเพื่อพัฒนานักเรียน				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
	3.5 การปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ				
	3.6 การทัศนศึกษานอกสถานที่				
	3.7 การจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันสารเสพติด การส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข				
	3.8 ประสานงานฝ่ายวิชาการเรื่องเยี่ยมบ้าน				
ส่วนงานพัสดุและอาคาร					
1. งานพัสดุครุภัณฑ์	1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการพัสดุและครุภัณฑ์จากบุคลากรภายในโรงเรียน				
	1.2 กำหนดแผนการใช้พัสดุ ครุภัณฑ์ตามที่กลุ่มงบประมาณได้จัดสรรให้				
	1.3 จัดระบบควบคุมการใช้พัสดุ ครุภัณฑ์				
	1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับงาน				
	1.5 ควบคุมดูแล จัดทำรายงานและสรุปผลประจำปี				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
2. งานอาคารสถานที่	2.1 กำหนดแผนและการวางโครงการพัฒนาสถานศึกษา โดยจัดให้มีอาคารสถานที่ให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน				
	2.2 พัฒนาอาคารสถานที่ตามแผน				
	2.3 กำหนดมาตรการป้องกันอัคคีภัย ภัยธรรมชาติ และภัยต่างๆ				
ส่วนงานส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน					
1. แผนงานกิจกรรมชุมชน	1.1 สำรวจความต้องการและการให้บริการชุมชน				
	1.2 วางแผนการปฏิบัติงานสัมพันธ์ชุมชน				
2. งานกิจกรรมร่วมกับชุมชน	2.1 ประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สถานประกอบการ หอการค้าฯ เพื่อนำทรัพยากรและงบประมาณมาใช้พัฒนาโรงเรียน				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
	2.2จัดให้มีกิจกรรมนักเรียนตามประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญของท้องถิ่น และชาติอย่างต่อเนื่อง				
	2.3เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนักเรียน				
	2.4จัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยฯ ให้กับชุมชน				
	2.5จัดให้มีระบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนอย่างทั่วถึง				
ส่วนการเงินและบัญชี					
1. การเงิน	1.1จัดทำระบบควบคุมงบประมาณและระบบบัญชี				
	1.2รายงานฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาระงาน	ประเด็นภาระงานที่สำคัญ	ระดับความเหมาะสม			ข้อเสนอแนะ แนวทางสู่ความสำเร็จ
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
	1.3 การตรวจสอบภายใน				
2. งานบัญชี	2.1 จัดทำบัญชีเงินสดรายวันและรายเดือน				
	2.2 จัดทำงบดุล				
	2.3 รายงานผลการเงิน				

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้

ในการจัดรูปแบบการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสันติสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัจจัยสำคัญที่จะประสบผลสำเร็จอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในระดับนโยบายของ
2. ข้าราชการประจำในกระทรวงศึกษาธิการ
3. ผู้อำนวยการโรเรียน ผู้นำทางศาสนาอิสลาม และผู้นำชุมชน จะต้องมีการทำงานร่วมกัน
4. ครู ผู้ปกครอง นักเรียน
5. งบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนา

ความเหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ข้อเสนอแนะ……
……
……
……
……
……

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นายนันทพล วิทยานนท์
ประวัติการศึกษา	- ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม - วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการฝ่ายพัสดุอากาศยาน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ผู้จัดการ / ผู้รับใบอนุญาต โรงเรียนวิทยานนท์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์